

Tell-ul Bucșani Pod (Muntenia, România).

Caracteristici tipologice și petrografice ale utilajului litic șlefuit din nivelul superior (Gumelnița B1)

Cătălin BEM*
Constantin HAITĂ*

Abstract: Discovered in 1997, the tell from Bucșani Pod (comm. Bucșani, Giurgiu County) is researched starting from 1998. These lines were occasioned by the analysis of the polished lithic inventory assemblage discovered in the last level of occupation (Gumelnița B1), analysed in a proportion of 85%. The bayesian model of the statistic distribution of the modeled radiocarbon data indicates for the beginning of superior level, the interval 4283-4122 BC (**mean 4224 BC**), and for the end of the occupation, the interval 4253-4077 BC (**mean 4185 BC**). Planimetric distribution of polished lithic material within the inhabited area of the tell and the archaeological contexts indicate the favorite deposition areas, having chronological implications: M1 – deposition in foundation trenches of the palisade and under the dike/vallum of the settlement; M2 – deposition in the effective period of living (areas outside the constructions); M3 – the last moment of using of the interior of buildings; M4 – deposition post firing. The entire inventory (included in the catalog) contains 246 pieces, grouped into several categories typological-functional – chisels, large chisel, axes, polishers, grinders, crusher-grinders, crushers and grinding stones. All these have been analyzed, including the petrographic point of view. It was identified a large petrographic variety, genetic attributed to sedimentary, igneous and metamorphic rocks. It is one of the largest assemblages of polished lithic material in Gumelnița cultural environment, representing a coherent entirety. It is not to be excluded that we have to do with a “three gestures symbolic sum” – after fragmentation, one part was deposited, another part was kept (for the same purpose but for a different moment) and, finally, a third part was abandoned.

Rezumat: Descoperit în 1997, tell-ul de la Bucșani Pod (com. Bucșani, jud. Giurgiu) este cercetat începând din anul 1998. Rândurile de față au fost prilejuite de analiza ansamblului utilajului litic șlefuit descoperit în ultimul nivel de locuire (Gumelnița B1), cercetat în proporție de 85%. Modelul bayesian al distribuției probabile a datelor radiocarbon modelate indică pentru începuturile nivelului superior intervalul 4283-4122 BC (**mean 4224 BC**), iar pentru sfârșitul locuirii, intervalul 4253-4077 BC (**mean 4185 BC**). Distribuția planimetrică a materialului litic șlefuit în cadrul suprafeței locuite a tell-ului și contextele arheologice indică zonele de depunere predilectă, având și implicații cronologice: M1 – depunerile din șanțurile de fundație ale palisadei și de sub digul/valul așezării; M2 – depunerile din perioada efectivă de viațuire (zonele exterioare construcțiilor); M3 – ultimul moment al utilizării spațiului interior al construcțiilor; M4 – depunerile post incendiu. Întregul lot (inclus în catalog) conține 246 de piese, grupate într-o serie de categorii tipologico-funcționale – dălțițe, daltă, topoare, lustruitoare, frecătoare, zdrobitor-frecătoare, zdrobitoare (percutoare) și râșnițe. Toate acestea au fost analizate inclusiv din punct de vedere petrografic. A fost identificat un spectru foarte variat – roci sedimentare, magmatice, metamorfe. Este unul dintre cele mai ample loturi de material litic șlefuit din mediul gumelnițean, reprezentând un întreg coerent. Nu este exclus să avem de a face cu o sumă simbolică a trei gesturi – după fragmentare, o parte era depusă, o alta era păstrată (în același scop, dar pentru alt moment) și, în sfârșit, o altă parte era abandonată.

Keywords: tell settlement, Chalcolithic, polished lithic inventory, typology, petrography, deposition areas, fragmentation.

Cuvinte cheie: tell, eneolithic, utilaj litic șlefuit, tipologie, petrografie, zone de depunere, fragmentaritate.

* Muzeul Național de Istorie a României, Calea Victoriei, nr. 12, București, sector 3, 030026; catalinbem@yahoo.com, costel_haita@yahoo.com.

◆ Introducere. Premise

Descoperit¹ în 1997, *tell*-ul de la Bucșani *Pod* (com. Bucșani, jud. Giurgiu) este cercetat începând din anul 1998 (S. Marinescu-Bîlcu *et alii* 1998; C. Bem *et alii* 2002, p. 135 și urm.). Stațiunea este amplasată în estul Câmpiei Burnasului, pe cursul mijlociu al râului Neajlov, în bazinul Argeșului (pl. I/1-2). Încadrabil în categoria *tell*-urilor de dimensiuni medii (C. Bem *et alii* 2012, p. 20 și urm.), s-a dezvoltat pe un grind al Neajlovului (C. Haită 2002), construit de râu la unul din coturi.

Tell-ul este amplasat la cca 150 m sud de intrarea în satul Bucșani, fiind situat la aproximativ 50 m est de cursul actual al Neajlovului, pe malul său stâng (pl. II/1-3).

Informațiile stratigrafice obținute în urma a 18 campanii de cercetări indică existența unei succesiuni de trei niveluri antropice, fiecareia corespunzându-i vestigiile unei așezări „independente”. Primul nivel de locuire propriu-zisă a *tell*-ului este constituit stratigrafic după o acumulare sedimentară importantă datorată inundațiilor Neajlovului. Aparținând unei etape Gumelnița timpurii (A1), este separat de următorul nivel antropic (Gumelnița A2) prin depuneri aluviale, pentru ca și ultimul nivel de locuire să fie net individualizat la bază de același tip de depuneri. Acest ultim nivel de locuire (Gumelnița B1), cercetat în proporție² de 85%, a relevat existența a șapte construcții (pl. III), cu sau fără instalații interioare, unele cu anexe. Construite la intervale mici de timp una față de alta, toate au sfârșit printr-un incendiu violent, pentru care unele elemente indică intenționalitatea (C. Bem 2002a; 2002b, p. 165 și urm.; 2003; 2006).

Modelul viabil al distribuției probabile a datelor radiocarbon modelate (C. Bem *et alii* 2016) indică pentru începuturile nivelului superior intervalul 4283-4122 BC (*mean 4224 BC*), iar pentru sfârșitul locuirii, intervalul 4253-4077 BC (*mean 4185 BC*). Aceste rezultate se suprapun generos peste datele anterior postulate ca reprezentând perioada de evoluție a ultimei faze gumelnițene, B1 (C. Bem 2000-2001, p. 43). Despre discuții detaliate de natură cronologică, ne rezervăm un alt spațiu de analiză.

Fără îndoială, cantitatea de material arheologic recuperat este imensă. În rândurile următoare vom analiza numai ansamblul pieselor, îndeobște numite, litice *șlefuite*. Acesta exclude, de fapt, majoritatea utilajului litic realizat din silex. Deși în cea mai mare parte șlefuit, ansamblul beneficiază, la confecționare, de acțiuni de cioplire, mai cu seamă în cazul topoarelor și al râșnițelor. Vom detalia mai jos, fără îndoială.

Nu ne-am propus aici identificarea și discutarea surselor de materii prime. Acestea, ca și relațiile la distanță ale ultimei și ale celorlaltor comunități eneolitice care au locuit pe *tell*-ul de la *Pod*, vor face obiectul și subiectul unei alte analize. Am dorit numai să evidențiem categoriile funcțional-tipologice și petrografice ale lotului litic analizat, precum și elemente de natură contextuală. Nu am dorit în mod special nici să realizăm comparații cu alte loturi. Pentru o sinteză în acest sens momentul nu este potrivit. Referiri, însă, la o serie de stațiuni, am făcut-o punctual.

¹ Descoperire întâmplătoare prilejuită de intenția înglobării mecanice a movilei antropice în substructura unui drum de legătură dintre, la acel moment, viitor pod peste Neajlov (finalizat abia în anul 2016) și DN61 (Giurgiu-Găești). Oprirea lucrărilor de construcție și avertizarea Muzeului Județean „Teohari Antonescu”, condus pe atunci de către regretatul Traian Popa, au permis debutul cercetărilor arheologice, inițial, în regim de salvare. În scurt timp, *tell*-ul a putut fi identificat prin codul RAN 101387.01 și inclus în Lista Monumentelor Istorice – Gr-I-s-B-14766.

² Ne referim strict la spațiul închis de palisadă (pl. III).

◆ Material. Contexte arheologice

Din totalul general (246), cca 9% dintre piese au fost recuperate fără posibilitatea precizării exacte a contextului arheologic³ (fig. 1). Acestea sunt reprezentate de grupările din pl. III care sunt amplasate convențional în exteriorul suprafeței închise de șanțul de delimitare și corespund celor două mari suprafețe de cercetare, Sa și Sβ.

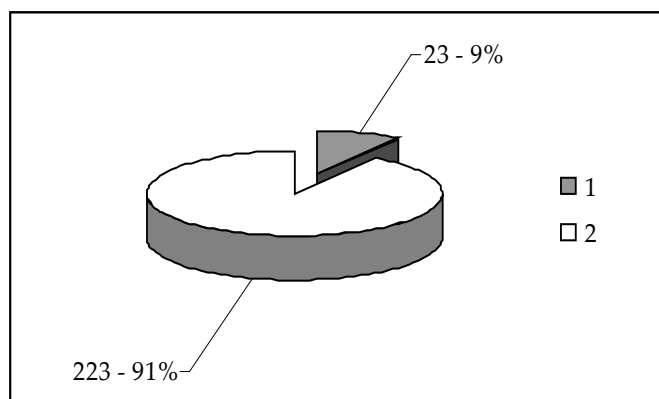

Fig. 1. Bucșani Pod. Configurația lotului de material litic șlefuit (număr de piese/procentaj). 1. piese cu atribuire contextuală; 2. piese fără context.

Bucșani Pod. The configuration of the *polished* lithic inventory (number of pieces/percentage). 1. pieces with contextual assignment; 2. pieces without context.

Distribuția planimetrică a materialului litic șlefuit în cadrul suprafeței locuite a *tell*-ului (pl. III) indică zonele de depunere predilectă. În ordine invers cronologică, avem în vedere spațiile construcțiilor incendiate, pe resturile pereților din chirpici, după prăbușire și dărâmare – *momentul 4* (M4) (fig. 2; 4). Fenomenul de depunere de vase ceramice (mai cu seamă de mari dimensiuni și mai ales recipiente deschise) și diferite piese, întregi sau fragmentare, din materii prime diverse este comun pentru construcțiile incendiate din ultimul nivel al *tell*-ului Bucșani Pod. Identic se prezintă situația și în cazul nivelului superior (de asemenea, Gumelnița B1) al *tell*-ului din cadrul ansamblului Bucșani Pădure (C. Bem 2008).

Acțiunea se petrece la scurt timp după incendiere și dărâmarea intenționată a pereților rămași în elevație, în perioada în care resturile de chirpici erau încă fierbinți iar focul continua să dogorească. Acesta este și motivul pentru care toate elementele depunerilor sunt, în general, puternic arse secundar.

Acestor spații le pot fi atribuite și piesele, la fel, arse secundar, din imediata apropiere a resturilor construcțiilor incendiate, precum și numeroase fragmente ceramice care întregesc vase depuse pe chirpiciul fierbinte. Fenomenele postdepoziționale le vor fi antrenat în exteriorul imediat al zonei de incendiu.

Dintr-o analiză comparativă trebuie exclus cazul L9, inedit nu numai în cazul *tell*-ului Bucșani Pod. Ne referim la acțiunea de înlăturare a celei mai mari părți a nivelului de distrugere (chirpiciul pereților incendiați și dărâmați) (C. Bem 2002b, p. 166-167), care, fără îndoială, a antrenat și piesele litice care vor fi fost depuse deasupra. Lipsind un termen al comparației, înlăturarea acestui element este firească.

³ Cauzele sunt simple și țin de psihologia celor care continuă să fie prezenți în număr mare pe șantierul arheologic românesc. Sunt *muncitorii necalificați*, pentru care „o piatră nu e bună”.

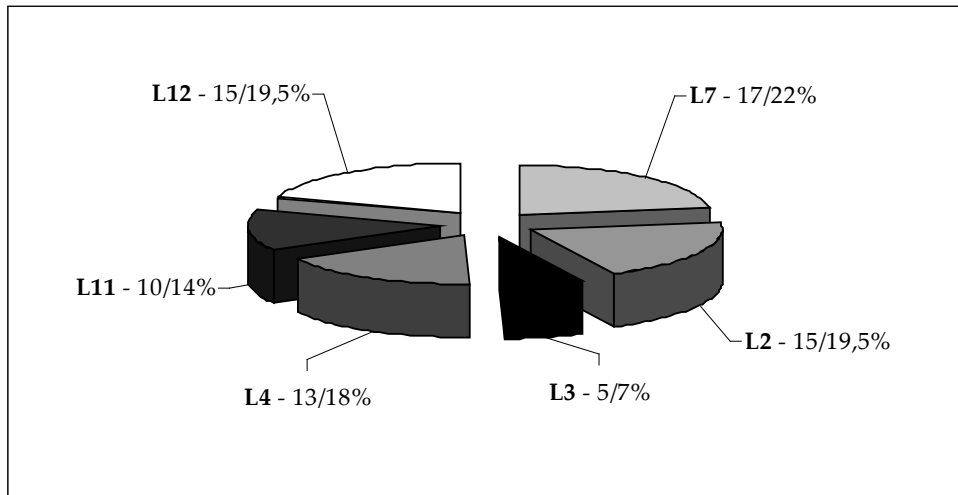

Fig. 2. Piese descoperite (număr/procentaj) pe nivelurile de distrugere ale locuințelor (L), exceptând L9 (M4).
Pieces found (number/percentage) on the levels of destruction of dwellings (L), excepting L9 (M4).

O altă grupă importantă este cea din zona interioară a construcțiilor, pe platforme (dar și în spațiile domestice acoperite, *șoproanele*, precum și în *podul* L11) – *momentul 3* (M3) (fig. 3-4). Marchează, fără îndoială, ultimul moment al utilizării spațiului interior, al abandonului imediat anterior incendiului. Se poate presupune că cel puțin o parte a acestor piese a fost în funcțiune imediat înainte de depunere. Ca și în cazul altor categorii de material arheologic, cantitatea este inferioară celei precedente.

Trebuie remarcat că în interiorul spațiilor construite (cu două excepții – nr. cat. 245-246 – care marchează reconsecrarea vetrei L9 – C. Bem 2002b, p. 163) nu există piese care să aparțină perioadei de utilizare propriu-zisă și care ar fi marcat un alt moment (identic, în cea mai mare parte, cu cel prezentat mai jos, al perioadei efective de locuire). Fenomenul este similar pentru toate categoriile de material arheologic.

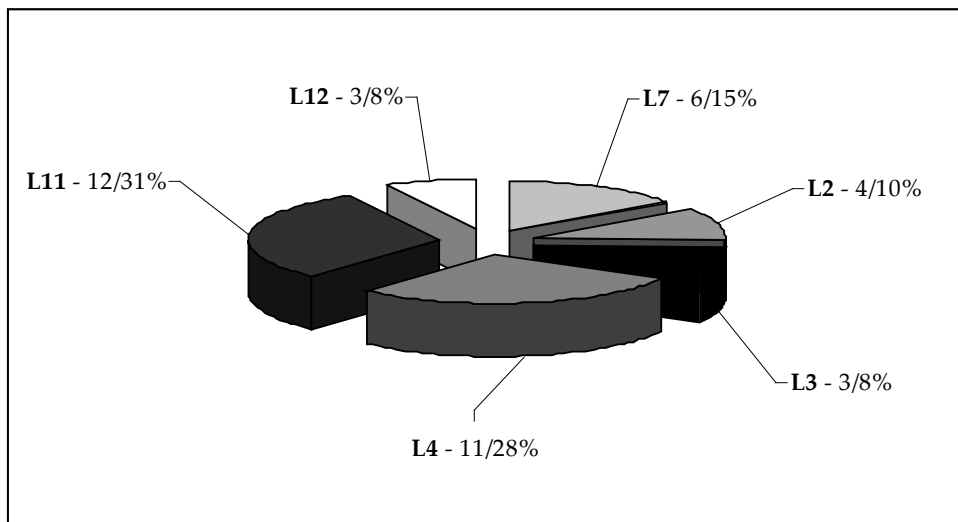

Fig. 3. Piese descoperite (număr/procentaj) pe platformele locuințelor (L), exceptând L9 (M3).
Pieces found (number/percentage) on the platform dwellings (L), excepting L9 (M3).

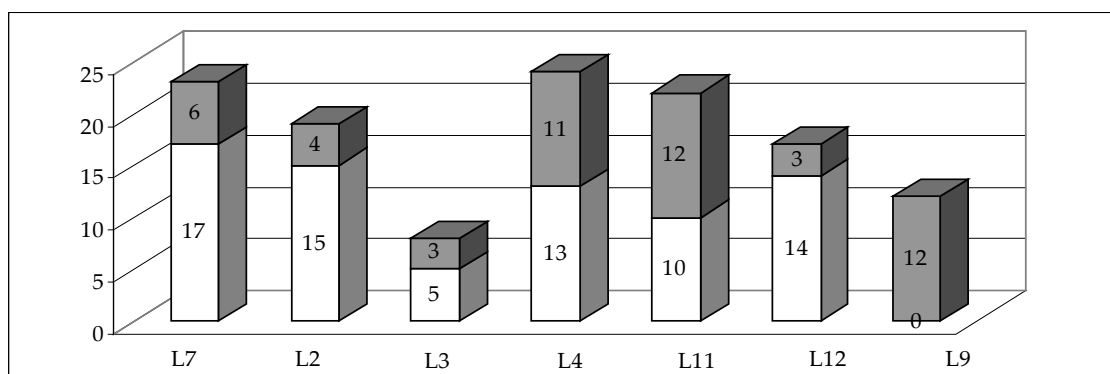

Fig. 4. Situație comparativă a distribuției numărului de piese descoperite în zona construcțiilor incendiate (gri – platformele locuințelor; alb – nivelurile de distrugere).
Comparative image of the pieces number's distribution found in the area of fired constructions (grey – the platforms of dwellings; white – the levels of destruction).

Cea mai importantă aglomerare, numeric vorbind, este cea pe care am numit-o, inclusiv în catalog, ca reprezentând exteriorul L7 (=ext. L7) – *momentul 2* (M2). Include toate piesele din spațiul liber de construcții din zona sudică a *tell*-ului, la vest de L7 și la sud de L3 și L4 (pl. III). Situația este asemănătoare și pentru alte categorii de piese sau materiale arheologice. Acumularea este contemporană cu perioada efectivă de locuire. Acestei grupe i-am adăugat și piesele descoperite în spațiul exterior al celorlalte construcții (=ext.) (fig. 5) precum și râșnița spartă (intenționat?) și depusă pe fundul șanțului de delimitare (nr. cat. 238) pentru facilitarea accesului.

În sfârșit, cea mai mică grupare și prima, din punct de vedere stratigrafic și, implicit, cronologic, o constituie piesele depuse în șanțurile de fundație ale palisadei (nr. cat. 26, 101, 226) și sub *digul/valul* așezării (nr. cat. 19, 53, 60, 92, 130), amplasat în exteriorul primeia – *momentul 1* (M1) (fig. 5).

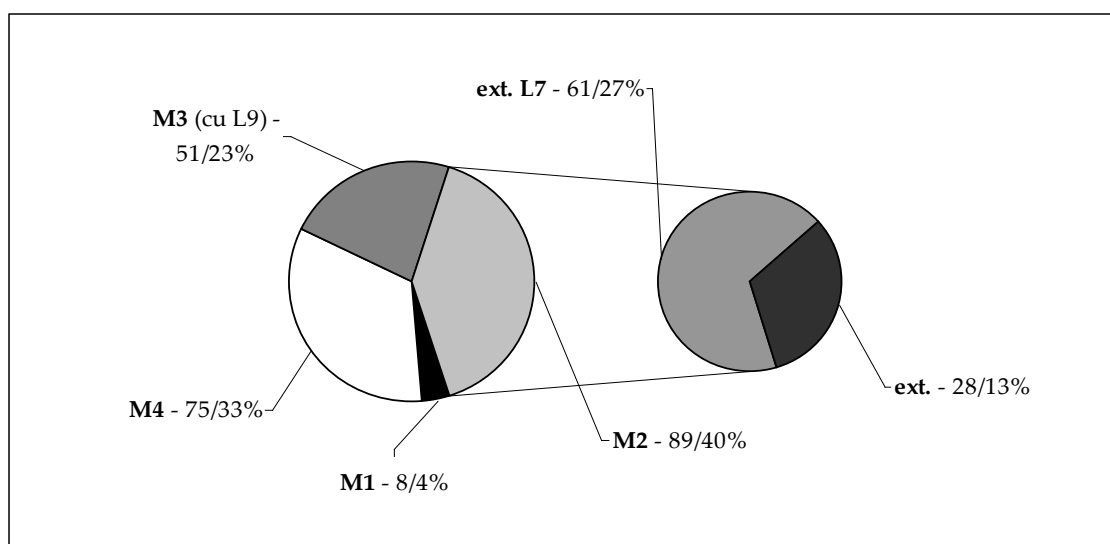

Fig. 5. Distribuția pieselor litice șlefuite (număr/procentaj) în funcție de *momentul* cronologic al depunerii.
The distribution of *polished* lithic pieces (number/percentage) in relation with the cronologic *moment* of deposition.

Dacă, în ceea ce privește primele trei *momente*, situația numărului (și, implicit, al procentajelor) este firesc, poate surprinde ceea ce se petrece în momentul post-incendiu. Practic, dacă fragmentăm grupul corespunzător perioadei efective de locuire în două părți, depunerile din ultimul moment sunt cele mai numeroase, 75 (fig. 5). Vom reveni în final asupra acestui fenomen.

◆ Rezultate și discuții

Au fost repertoriate 246 piese organizate, în catalog, general-tipologic. Eventualele subcategorii sunt, mai degrabă, legate de tipul de materie primă utilizată și nu de dorință sau necesitate. De aceea, nu am detaliat excesiv tipologia.

Categoria *pieselor unicat* include, exemplare singulare – *cilindru* (nr. cat. 1), *bilă de praștie* (nr. cat. 2), *nicovală* (nr. cat. 3). Nu insistăm asupra lor, descrierile din catalog fiind suficiente.

Dălțițele includ piesele⁴ de formă general trapezoidală, uneori cu un contur neregulat sau asimetric – mai ales în cazul pieselor realizate din galeți (nr. cat. 12, 15, 17 – pl. VII/2, 4, 6). Au o secțiune transversală, mai cu seamă, rectangulară, cu colțuri rotunjite. La unele exemplare aceasta este aproape ovală (nr. cat. 8, 12 – pl. VI/4; 10-4). Lungimea (fig. 6) lor variază între 3,59 cm (nr. cat. 8) și 6,7 cm (nr. cat. 12), lățimea între 2,27 cm (nr. cat. 15) și 4,09 cm (nr. cat. 6), iar grosimea maximă între 0,86 cm (nr. cat. 9) și 1,41 cm (nr. cat. 16).

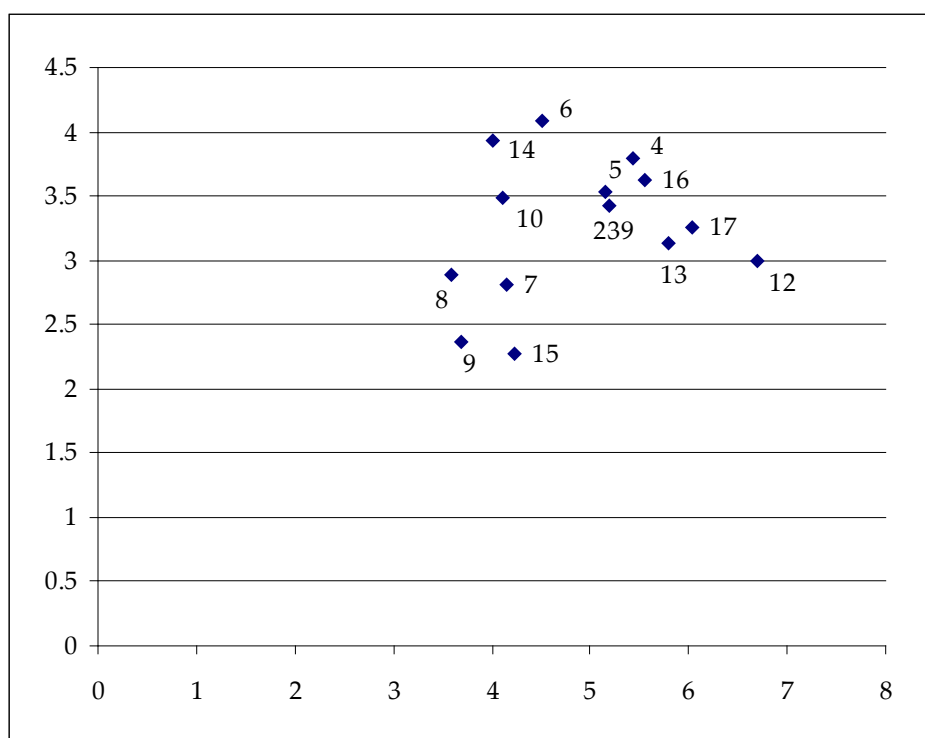

Fig. 6. Distribuția dimensională a *dălțițelor*, în funcție de lungime (axa X) și lățime (axa Y) (numerele corespund poziției din catalog; valorile – în cm). Lipsește din grafic piesa fragmentară (nr. cat. 11).
Dimensional distribution of *chisels*, depending on length (X axis) and width (Y axis) (numbers corresponding to the catalog; values – in cm). Not in this image the fragmentary piece (cat. nr. 11).

⁴ Și în acest caz, dar și în continuare, nu vom detalia convențiile privind evidența morfologie descriptivă.

Dimensiunile sunt în strânsă interdependență cu mărimea și forma galetului sau a fragmentului de rocă utilizat. Din aceeași cauză, nu există un tip unitar al formei cefei sau chiar a tăișului. Cea dintâi tinde să fie relativ plată, cu zone de rotunjire spre laturile înguste și lungi. Cele mai discrepante forme ale cefei aparțin pieselor sigur realizate din galeți, amintite mai sus. În ceea ce privește tăișul, deși este, în general, drept în zona centrală, aceeași formă a fragmentului de rocă a impus arcuiri adesea asimetrice, atât în sens transversal cât și longitudinal. Asimetria tăișului acestor piese nu ar trebui să aibă neapărat legătură cu vreo atribuire strict funcțională. Tendința de verticalizare a unui tăiș nu implică în mod necesar transformarea unei dălțițe în *teslă*. De aceea, această categorie de piese lipsește din tipologia noastră (fig. 8).

Ceea ce este comun tuturor pieselor din categoria *dălțițelor* este modalitatea de confecționare. Despre o eventuală eboșare nu se pot face precizări, deși este probabilă. În schimb, toate conservă urme ale unei abraziuni⁵ repetate și multidirecționate sau doar longitudinale pe corpul piesei și pe laturile înguste și lungi, dar transversale în zona tăișului și a cefei. Așchierile din timpul confecționării sunt reparate întotdeauna printr-o abraziune fină suplimentară. Aceasta – atât cea de confecționare propriu-zisă, cât și cea de finisare a suprafețelor s-a realizat, cel mai probabil, cu (sau pe) gresii de texturi diferite în funcție de duritatea materiei prime (cu cât aceasta este mai moale, cu atât gresia este mai fină) – pl. VI/7; 10/3, 5-6.

Piesa confecționată dintr-un material mai dur, șistul cristalin (nr. cat. 12, pl. VII/4), este, în ansamblu, și cea mai nepotrivită dimensional, raportul dintre lungime și lățime depășind valoarea 2. Pentru toate celelalte raportul este constant sub această valoare (fig. 7a). La fel, raportul dintre lățime și grosimea maximă este întotdeauna mai mare de 2 pentru dălțițe, în timp ce pentru daltă tinde spre 1 (fig. 7b).

În legătură cu utilizarea acestui tip de piesă, este dificil să ne pronunțăm. Probabil, erau folosite la prelucrarea lemnului (decojire sau/și finisarea scândurilor⁶) sau a altor materiale de duritate mai scăzută. Așchierile și unele striuri (sub)milimetrice din zona tăișului, asociate (în patru cazuri – nr. cat. 4-5, 11, 17) sau nu (în șase cazuri – nr. cat. 6-10, 16) cu spărturi în zona cefei, o dovedesc. Este posibil ca piesele care au urme de utilizare numai în zona tăișului să fi fost prinse într-o coadă de lemn, direct sau printr-o piesă intermediară, cel mai probabil, de corn de cerb. În nivelul superior de la Bucșani Pod nu a fost descoperită, însă, nici o piesă din corn care să poată fi asimilată unui manșon. Oricum, *dălțițele* din această grupă puteau fi utilizate și prin presiune, fără o înmănușare. Dimensiunile mici și duritatea scăzută a materiei prime, în majoritatea cazurilor, nu ar fi permis cu succes o utilizare repetată cu o forță amplificată considerabil de o coadă. În plus, nu există urme specifice de fixare.

Lipsa oricăror dovezi traseologice de folosire în cazul a cinci piese (nr. cat. 12-15, 239) poate implica, în plus, o utilizare simbolică, contextele descoperirii indicând cel puțin parțial o intenționalitate a depunerii – în zona din sudul spațiului locuit și în legătură cu construcțiile incendiate. Piesele care ar fi atribuite tipologic, în alte condiții, categoriei *teslelor* – nr. cat. 5

⁵ Urmele de abraziune sunt, în general, vizibile macroscopic. Pentru detalieri, a fost utilizată o lupă binoculară cu mărire x10.

⁶ Precizăm că toate platformele de lemn ale locuințelor din nivelul superior al *tell*-ului Bucșani Pod, fie că erau construite pe sol, fie suspendate, fie că reprezentau podeaua *podului* (în cazul L11), au fost realizate exclusiv din scânduri. În plus, o parte a puținilor stâlpi de susținere a acoperișurilor aveau secțiune transversală rectangulară.

(pl. VI/2), 7 (pl. VI/1), 14 (pl. VII/5) sau 15 (pl. VII/2) – se suprapun peste toate aceste trei tipuri traseologice.

Nu am considerat oportun să includem aceste piese⁷ în categoria *topoarelor*, chiar dacă, dimensional și morfologic s-ar înscrie în *tipul 1* și la limita inferioară a *tipului 2* (sau în categoria teslelor) la G. Bodi (2007, p. 79 și urm.) sau în *tipul I* de topoare la F. Klimscha 2010 (p. 57 și urm.), deși amestecate la F. Klimscha 2011 (p. 4 și urm, fig. 2-3).

Diminutivul românesc folosit – *dălțițe* – are legătură directă cu elementele dimensionale și este utilizat pentru a le diferenția de următoarea categorie.

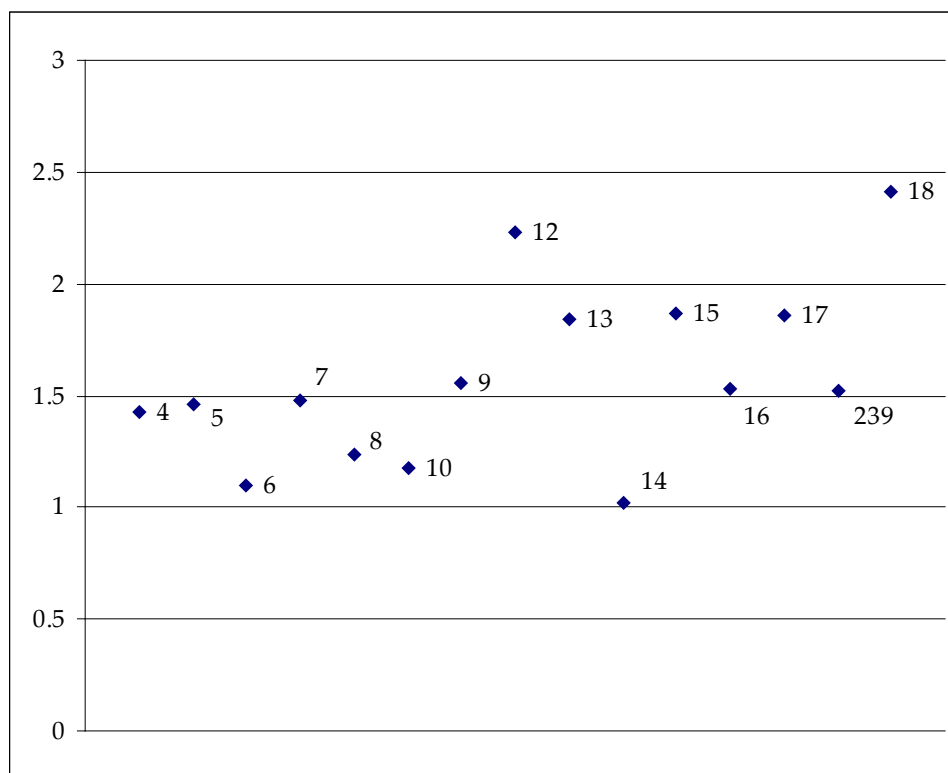

Fig. 7a. Distribuția raportului lungime/lățime în cazul *dălțițelor* (număr de catalog/nr. cat. 4-10, 12-17, 239) și a *dălții* (nr. cat. 18).

The distribution of the length/width ratio in the case of *chisels* (catalog number/cat. nr. 4-10, 12-17, 239) and large chisel (cat. nr. 18).

Singura piesă care poate fi atribuită unei categorii a *dălților* (nr. cat. 18, pl. V/2) este confecționată în același mod, dar raportul lungime/lățime este considerabil mai mare decât în cazul precedent (piesa fiind fragmentară) (fig. 7a/18), așa cum cel lățime/grosime este cel puțin de două ori mai mic (7b/18), iar secțiunea transversală variază de la o formă ovală, spre tăiș, la una circulară spre zona centrală.

⁷ Dacă am fi utilizat o clasificare tipologică excesivă, am fi obținut pentru această grupă de piese o multitudine de subtipuri. Nu numai că ar fi nefuncționale, dar nu exprimă nimic. Nu agreeam o tipologie care, pentru un lot de 16 piese identifică nu mai puțin de nouă subtipuri, la Luncavița (C. Micu *et alii* 2005, p. 224 și urm.), sau pentru un altul, de cinci piese – considerate herminete (termen care, în fapt, desemnează tesle) – patru subtipuri, la Carcaliu (C. Micu *et alii* 2005-2006, p. 11 și urm.). În același fel, se exagerează și în cazul altor tipuri de piese.

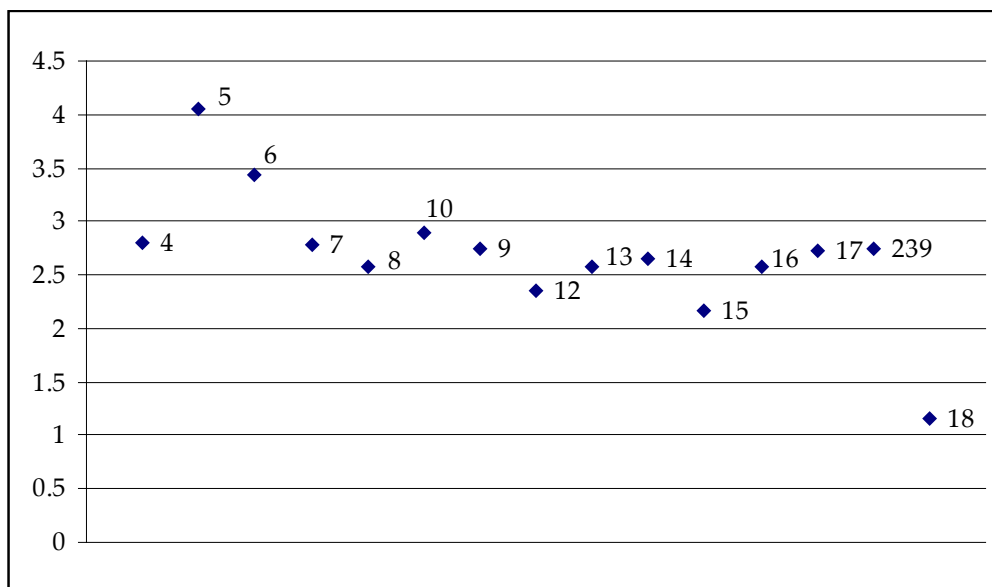

Fig. 7b. Distribuția raportului lățime/grosime în cazul *dălțițelor* (nr. cat. 4-10, 12-17, 239) și a *dălții* (nr. cat. 18).

The distribution of the width/thickness ratio in the case of *chisels* (cat. nr. 4-10, 12-17, 239) and large chisel (cat. nr. 18).

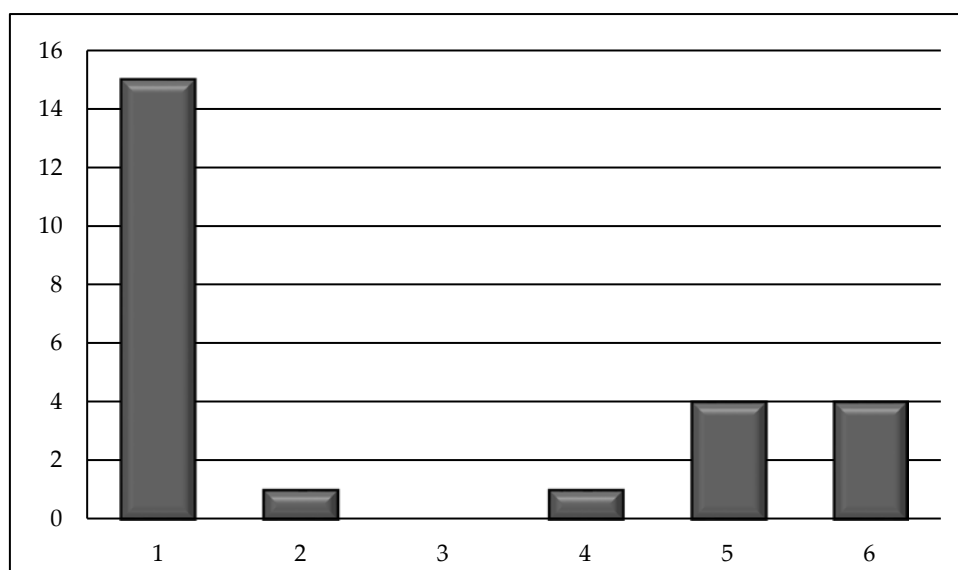

Fig. 8. Structura tipologică (număr de piese) a pieselor litice șlefuite (cu tăiș). 1. *dălțițe*; 2. *daltă*; 3. *tesle*; 4. *eboșă de topor*; 5. *topoare*; 6. *topoare cu gaură pentru mâner*.

The typological structure (number of pieces) of the *polished* stone tools (with edge). 1. *chisels*; 2. large chisel; 3. *adzes*; 4. *axe blank*; 5. *axes*; 6. *perforated axes*.

Topoarele reprezintă o categorie extrem de eterogenă (nr. cat. 19-27; pl. V/3; VIII-IX). Dintre cele nouă piese descoperite (fig. 8), care se pot încadra în această categorie, probabil patru au avut gaură pentru mâner (nr. cat. 19, 21-22, 27 – ultima fiind reprezentată de un fragment din zona tăișului), trei sunt plate (nr. cat. 20, 25-26), una este din tipul simplu (nr. cat. 23) și, în sfârșit, una este reprezentată de o *eboșă* (nr. cat. 24). Eterogenitatea se păstrează și la nivel petrografic, dar și al formei, dimensiunilor, a tipului de utilizare și al gradului de fragmentare. Confecționarea pare să îmbrace trăsături comune – exceptând *eboșa*, toate sunt bine șlefuite, aduse la forma dorită

printr-o abraziune profundă și repetată, urmată de una de finețe. Este foarte probabil ca prima etapă a confecționării să fi inclus o cioplire măcar sumară, vizibilă din cauza celei de-a doua etape numai în cazul eboșei (nr. cat. 24; pl. IX/2) și a două dintre topoarele plate (nr. cat. 20, 25; pl. V/3; IX/1). În același registru, toate piesele acestei categorii, fie întregi, fie fragmentare, au fost descoperite în contexte care implică o intenționalitate a depunerii – pe platforme (două) sau deasupra (trei) nivelului incendiat al construcțiilor, în spațiul nelocuit din zona de sud (două), sub *digul/valul* așezării (una), în șanțul de fundație al *palisadei* (una). Marea majoritate păstrează urme de utilizare mai cu seamă în zona tășului, dar, în unele cazuri, și a cefei. Fixarea într-un mâner de lemn sau într-un manșon intermediar este evidentă pentru cele care au gaură pentru coadă, dar și în cazul pieselor nr. cat. 25 și 26. Cel puțin pentru cea din urmă, o serie de suprafețe extrem de bine șlefuite (în jumătatea superioară, spre ceafă) (pl. IX/3) a fost produsul frecării într-un mâner de lemn.

Trebuie menționată și reutilizarea a două piese, dintre care una întreagă.

Am grupat sub denumirea de *lustruitoare* piesele⁸ (nr. cat. 28-53, 240) care vor fi fost folosite la lustruirea sau/și șlefuirea ceramicii și a pieselor de lut. Tipurile de urme de utilizare sunt unitare și se referă la negative de așchii submilimetrice și suprafețe centimetrice aplatizate prin șlefuire, însoțite adesea de striuri submilimetrice⁹. Cele trei categorii se suprapun aceluiași perimetru. Sunt piesele cu dimensiunea relativă cea mai mică din ansamblul (fig. 9) fragmentelor de rocă utilizate direct.

Diferența dintre *lustruitoare* și *frecătoare* (nr. cat. 54-68) este dată mai cu seamă de tipul materiei asupra căreia s-a intervenit – lut în uscare și, respectiv, material geologic dur. Deși, într-o manieră generală, descrierile pieselor din cele două categorii sunt asemănătoare, suprafețele aplatizate în cazul *lustruitoarelor* sunt vagi, subcentimetrice, comportându-se mai ales ca mici suprafețe aparent șlefuite. În cazul *frecătoarelor*, suprafețele aplatizate sunt nete, coerente, de dimensiuni mai mari și se referă inclusiv la reducerea rugozității naturale (aceleași caracteristici o au și zonele de utilizare similară ale *zdrobitor-frecătoarelor*). De asemenea, importantă este și componenta dimensională (fig. 9).

Asocierea celor două acțiuni (cea de zdrobire și cea de frecare) indică tipul de utilizare (râșnitul) pentru ceea ce am numit *zdrobitor-frecătoare* (nr. cat. 69-94, 241-244). În cazul *zdrobitoarelor* (nr. cat. 95-103, 245-246), deși un tip general de urme de utilizare este asemănător, faptul că nu există asocierea amintită indică o cu totul altă folosință. Nu este exclus ca cel puțin o parte să fi aparținut categoriei uneltelor care au contribuit la amenajarea canturilor și a suprafețelor de stabilizare ale unor râșnițe și se suprapun peste componenta noțională a pieselor numite îndeobște *percutoare*¹⁰. În plus, în general, așchierile în cazul *zdrobitoarelor*¹¹ sunt de mai mică amploare și acoperă suprafețe sensibil mai mici decât în cazul *zdrobitor-frecătoarelor* (pl. XII/1, 3-4). Această diferență o punem nu numai în legătură cu perioada de utilizare – mai mare în situația celor din urmă, dar și, mai cu seamă, cu destinația inițială a piesei în sine și cu marja de posibilitate de a i se schimba funcționalitatea și încărcătura manevrabilității. Deși există o similitudine de

⁸ Probabil, sunt pandantul *șlefuitoarelor* din alte așezări – de exemplu, Bordușani *Popină* (C. Haită, M. Tomescu 2006, p. 410) sau Carcaliu (C. Micu *et alii* 2005-2006, p. 14).

⁹ Orientarea striurilor este un bun indicator pentru manipularea piesei.

¹⁰ Firesc, nu avem aici în vedere piesele care au fost utilizate la debitajul uneltelor de silex, în fapt, ele însele din același material.

¹¹ O altă posibilă utilizare a *zdrobitoarelor*, cel puțin a celor confecționate pe galeți de silicolit și cuarțit (fig. 15), este ca *pietre de amnar*. Probabil, depunerea celor două piese la reconsecrarea vetrei L9 (nr. cat. 245-246), chiar dacă una nu putea iniția scânteii (fiind din calcar), are legătură cu producerea focului.

formă, arie/zonă sursă – fără îndoială, mai ales, albia Neajlovului – și, parțial, de urme de utilizare, galeții căpătau destinații exclusive și, de aceea, uneori disjuncte. Dacă cei folosiți pentru râșnit puteau deveni, măcar accidental și dovedit doar prin prisma existenței unor așchieri punctuale majore (rare, de altfel), instrumente de amenajare/reamenajare a patului de râșnit, niciodată ceilalți galeți nu au fost folosiți la obținerea de făinuri. În aceleași coordonate se înscriu și piesele care sunt înscrise în categoria *frecătoarelor*.

Întotdeauna, suprafețele neutilizate ale galeților – indiferent de tipul piesei – păstrează șlefuirea naturală. În nici un caz existența acestor zone nu se datorează manevrării directe, prin contactul cu pielea umană, așa cum s-a prezumat în cazul unor frecătoare (F. Mihail *et alii* 2014, p. 134).

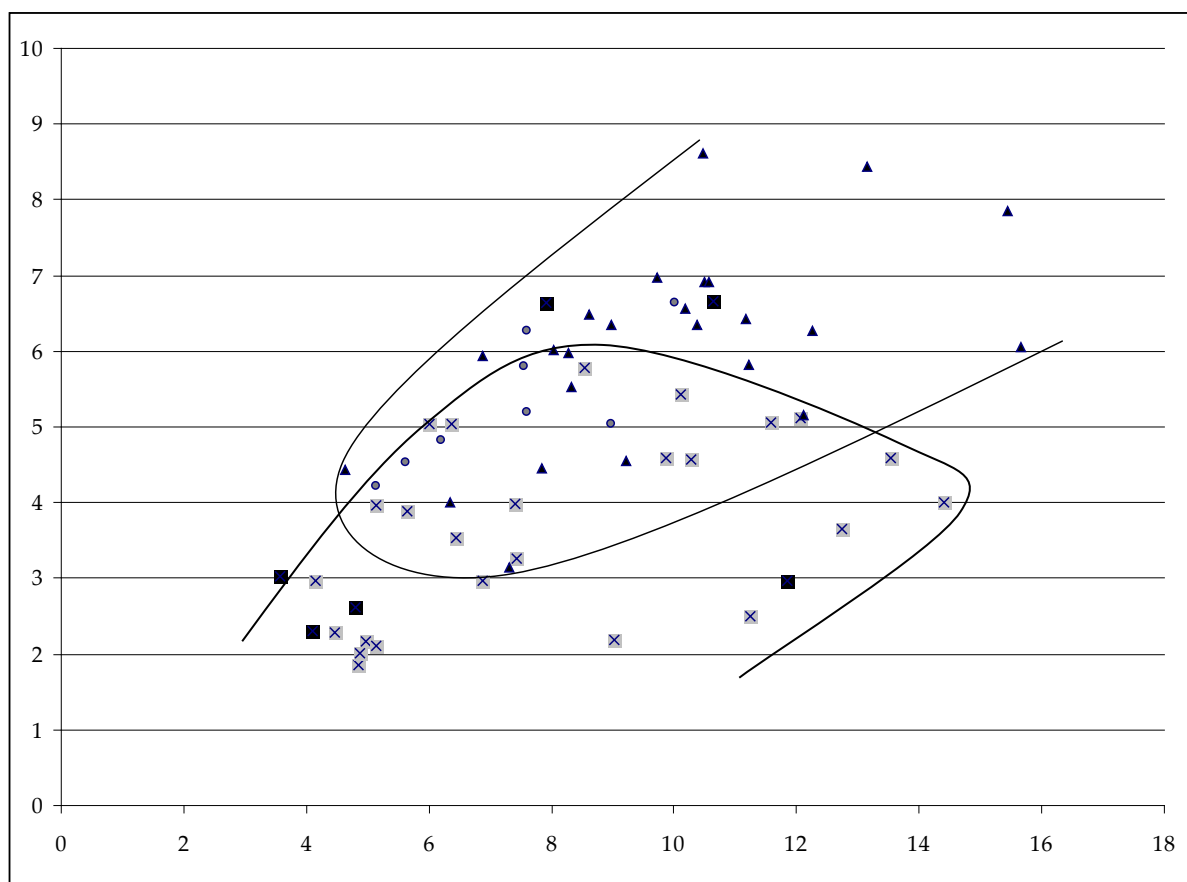

Fig. 9. Clase dimensionale (cm). 1. lustruitoare (pătrat gri); 2. frecătoare (pătrat negru); 3. zdrobitor-frecătoare (triunghi); 4. zdrobitoare (cerc).

Dimensional classes (cm). 1. polishers (grey square); 2. grinders (black square); 3. crusher-grinders (triangle). 4. crushers (circle).

Toate fragmentele de *râșniță* (nr. cat. 104-238) suficient de mari păstrează urme ale cantului cioplit (pl. XIV/1-2, 4; XV/1; XVI/1, 3; XVII/1-2). Așa cum precizam mai sus, au fost utilizate, cu cea mai mare probabilitate, pentru această acțiune, zdrobitoare (percutoare).

Din suprafețele unei râșnițe se utilizează predilect una – cea devenită concavă. Cealaltă, cel mai adesea plată și, mai rar, cu atât mai mult, convexă, pare să indice o dorință de stabilitate a dispozitivului și nu o utilizare expresă, în același scop. Convexitatea unor suprafețe de utilizare a râșnițelor este în legătură directă cu amenajarea acelor suprafețe. Este, de asemenea, foarte posibil ca și principala suprafață de utilizare (cea devenită, în timp,

concavă), exceptând cazul galeților, să fi fost amenajată printr-o cioplire prealabilă. Deși astfel de resturi de debitaj nu au fost descoperite la Bucșani, ele sunt prezente în alte stațiuni mai mult sau mai puțin contemporane. La Bordușani *Popină*, de exemplu, șapte astfel de piese, de calcar, provin din campaniile arheologice ale anilor 1993-1994 (C. Haită, M. Tomescu 1997, p. 136). O explicație, plauzibilă în cazul stațiunii ialomițene, ar fi amenajarea pe loc, în așezare, a râșnițelor, operațiune care nu era preferată de micul grup uman de la Bucșani, cioplirea petrecându-se, foarte probabil, în zona sursei de materie primă.

O mică parte a râșnițelor, cel mai probabil, după spargerea piesei, a fost folosită pentru ascuțirea vârfulor de os. Aceste *ascuțitoare* (nr. cat. 210, 212, 215, 231) sunt reprezentate numai de fragmente de foste râșnițe, nici o piesă întreagă de acest tip neconservând striurile paralele, mai mult sau mai puțin profunde, care indică acțiunea de ascuțire. Și în acest caz, fenomenul de utilizare disjunctă este evident¹².

Gradul de uzură a contribuit într-o mică măsură la spargerea accidentală a râșnițelor. Sunt puține exemplare care au fost suficient de mult subțiate pentru ca simpla presiune sau zdrobirea semințelor să implice spargerea în zona cea mai fragilă¹³, dar numai în cazul a două putem considera că într-adevăr aceasta a și fost cauza fragmentării – nr. cat. 171 (pl. XVI/2) și 217 (pl. XVII/1). Duritatea majorității rocilor utilizate și grosimea naturală importantă implică o intenționalitate a spargerii. Mai mult, așa cum vom detalia mai jos, este foarte probabil ca cel puțin o parte a fragmentelor – pe lângă cele efectiv reutilizate (cazul amintitelor *ascuțitoare*) – să fi fost păstrate și depuse în ultimele două momente cronologice ale evoluției așezării, în fapt, expresii ale aceluiași fenomen.

◆ Analiza petrografică a materialului litic studiat

Cele 246 piese litice au fost analizate macroscopic pentru estimarea proprietăților fizice (în special a durității) și a compoziției chimice de ansamblu, dar și cu ajutorul unui stereomicroscop (cu putere de mărire x10-x30), pentru observații asupra texturii, structurii și porozității.

Piese din ansamblul litic studiat au fost atribuite tuturor categoriilor genetice de roci – sedimentare, magmatice și metamorfice, ca și unui număr mare de galeți, cu constituție petrografică foarte diversă. În cele ce urmează, prezentăm tipurile de roci identificate, ca și tipurile de unelte realizate din fiecare astfel de tip de materie primă. Nu detaliem aici aspectele legate de transformările secundare (ardere, fisurare, alterare) ale pieselor în sine, întrucât toate acestea sunt prezentate în catalogul anexat.

Roci sedimentare

Calcare

Calcarele identificate sunt foarte diverse din punct de vedere textural și al microstructurii, prezentând și culori foarte variate.

¹² Același fenomen este prezent și la Carcaliu (C. Micu *et alii* 2005-2006, p. 16, fig. 4/1-4), unde ascuțitoarele au o formă neregulată și sunt, cel mai probabil, fragmente de râșnițe. În schimb, în situl de la Pietrele *Măgura Gorgana*, o râșniță, cel puțin aparent întreagă, păstrează urme caracteristice unui ascuțitor (S. Hansen *et alii* 2004, p. 10 și urm., fig. 10, 11/2).

¹³ În catalog sunt indicate cu două grosimi, maximă și minimă, diferența rezultând din utilizare – nr. cat. 108, 116, 169, 170, 171, 178, 185, 188, 198, 217 și 221.

Calcarele cu textură fină și foarte fină, cele mai frecvente, prezintă culoare gălbui, cenușiu deschis-mediu, brun-gălbui, brun deschis sau brun-cenușiu mediu-închis, sunt foarte omogene, compacte, cu spărtură așchioasă. Au fost identificate și varietăți ușor cretoase, cu porozitate fină sau fin stratificate, cu lăminație milimetrică și crustă de alterare. Din acest tip de calcar au fost realizate zece dălțițe, un lustruitor și nouă râșnițe.

Unui tip de calcar cu textură grezoasă fină și foarte fină, de culoare cenușiu deschis, cenușiu mediu, brun-gălbui sau brun-cenușiu mediu, în general omogen, compact, rar cu aspect eterogen, cu lăminație paralelă, porozitate și oxizi de fier, îi corespund o dălțiță și zece râșnițe.

Un calcar fosilifer, fin grezos, crem-gălbui, omogen, poros, ușor friabil, cu frecvente cochilii de bivalve, a fost utilizat pentru realizarea unei râșnițe.

Calcarenite

Calcarenitele identificate în lotul studiat prezintă aceleași caracteristici principale, cu excepția texturii.

Cel mai frecvent tip este cel cu textură fină, gălbui sau brun gălbui, fin cochilifer, foarte omogen, compact, fin poros, rar prezentând stratificație fină. Acestuia îi corespund un zdrobitor-frecător și cinci râșnițe.

Un calcarenit fin-mediu, brun gălbui, omogen, compact, cu pori circulari fini, este utilizat pentru o râșniță, iar o altă râșniță este confecționată dintr-un calcarenit cu textură medie-grosieră, cenușiu deschis-mediu, fin poros, omogen, compact.

Un calcarenit grosier (cu elemente de dimensiuni maxime 2-4 mm), brun gălbui, omogen, compact, fin poros, fosilifer, a fost utilizat pentru realizarea a trei râșnițe.

Marnocalcare

Marnocalcarele sunt reprezentate prin două varietăți: una cu textură fină, brun cenușiu deschis-mediu, omogen, compact, cu vinișoare calcitice, din care au fost realizate o daltă și o dălțiță, și un marnocalcar foarte fin grezos, brun închis și brun deschis, cu aspect eterogen, compact, din care au fost realizate două râșnițe.

Silicolite

Silicolitele cu textură foarte fină sau fină, de culoare cenușiu mediu-închis, brun gălbui, brun cenușiu mediu sau brun mediu, sunt omogene, mai rar, ușor eterogene, compacte, cu zone calcitice, uneori cu lăminație paralelă fină. Acestea au fost utilizate pentru realizarea a: patru zdrobitoare, un zdrobitor-frecător și râșnițe.

Un silicolit fin cristalizat, brun cenușiu mediu, omogenă, compactă, ce include o zonă de calcar fin, gălbui, omogen, compact, a fost utilizat pentru realizarea a două râșnițe.

Gresii

Rocile siliciclastice fine sunt foarte frecvente și foarte variate, mai ales textural, fiind utilizate pentru o gamă largă de unelte.

Gresia cuarțoasă fină, bine sortată, cenușiu-gălbui, cenușiu mediu, brun cenușiu deschis-mediu sau brun mediu, omogenă, compactă, moderat compactă sau ușor friabilă, fin micacee, rar cu lăminație fină sau cu diaclaze calcitice, a fost utilizată pentru realizarea a șapte râșnițe.

Două varietăți foarte particulare ale acestui tip sunt reprezentate de o gresie cuarțoasă foarte fină, bine sortată, cenușiu deschis, foarte omogenă, ușor friabilă, de tip *Kliwa* (gresie oligomictică, predominant cuarțoasă), din care este realizată o râșniță, și o gresie cuarțoasă foarte fină, bine sortată, omogenă, compactă, cu lăminație curbicorticală și diaclaze fine de calcit, din care este realizat un topor.

Dintr-o gresie cuarțoasă fină-mediă, moderat sortată, cenușiu deschis-mediu sau brun cenușiu mediu, fin micacee, omogenă, compactă, moderat compactă sau chiar ușor friabilă, au

fost realizate o nicovală și cinci râșnițe, iar dintr-o gresie cuarțoasă medie, bine sortată, brun deschis, omogenă, moderat compactă, fin cochiliferă, o altă râșniță.

O gresie cuarțoasă medie-grosieră, slab sortată, fin micacee, cenușiu gălbui, cenușiu mediu sau brun cenușiu mediu, în general omogenă, rar eterogenă, compactă, uneori friabilă, cu stratificație difuză sau fin stratificată, a fost utilizată pentru realizarea a șase râșnițe, iar o altă gresie cuarțoasă grosieră, slab sortată, cenușiu verzui mediu, omogenă, compactă, pentru alte două râșnițe.

Gresia carbonatică, cu textură foarte fină sau fină, slab sau moderat sortată, cenușiu-gălbui, brun-cenușiu deschis sau brun mediu, omogenă, moderat compactă sau friabilă, fin micacee, fin poroasă, a fost utilizată pentru realizarea unui topor și a șase râșnițe.

O gresie carbonatică micacee, medie-grosieră, bine sortată, mai rar slab sortată, cenușiu gălbui sau cenușiu mediu, omogenă, compactă sau ușor friabilă, cu stratificație fină sau discontinuă, rar cu intercalații argiloase de culoare brun deschis, a fost utilizată pentru realizarea a cinci râșnițe.

O altă gresie cu textură medie-grosieră, moderat sortată, dar fosiliferă, cu cochilii fine, cenușiu verzui, ușor eterogenă, compactă, cu depuneri de oxizi secundari, a fost utilizată pentru o râșniță.

Gresia grosieră, fin micro-conglomeratică, slab sortată, cu granule de maximum 2-3 mm, cenușiu verzui deschis sau cenușiu deschis, omogenă, compactă sau ușor friabilă, a fost utilizată pentru realizarea a două râșnițe.

O altă gresie micro-conglomeratică, cuarțoasă, cu rare elemente cu dimensiuni de până la 1 cm, slab sortată sau foarte slab sortată, cenușiu deschis-mediu, eterogenă, cu matrice silică, cochilii fine de bivalve și stratificație paralelă difuză, compactă sau ușor friabilă, a fost utilizată pentru realizarea a șase râșnițe.

Micro-conglomerate

Micro-conglomeratele sunt reprezentate printr-un singur tip, cuarțitic, cu textură medie, slab sortat, cenușiu gălbui sau cenușiu deschis, polimictic, eterogen, ușor friabil, din care au fost realizate patru râșnițe.

Conglomerate

Conglomeratele sunt slab sau moderat sortate, cenușiu gălbui sau cenușiu mediu, ușor verzui, omogene, compacte sau ușor friabile, polimictice, stratificate într-un caz cu gresie carbonatică grosieră, gălbui, eterogenă, friabilă. Din acest tip de rocă au fost realizate cinci râșnițe.

Un număr important de piese șlefuite au fost realizate pe baza unor galeți ce provin din depozite de pietrișuri sau chiar de bolovănișuri.

Galeți din pietrișuri

Galeții de calcar foarte fin, cenușiu deschis gălbui, brun gălbui, brun mediu sau brun cenușiu închis, cu diaclaze fine de calcit, omogen, compact, cu crustă cenușiu deschis, au fost utilizați pentru: o dălțițe, un topor (eboșă), un lustruitor, un zdrobitor și două râșnițe.

Un galet de calcar fin grezos, gălbui, omogen, compact, a fost utilizat pentru un zdrobitor-frecător.

Galeții de silicolit foarte fin, ocru mediu, brun mediu-închis, omogen, compact, au fost utilizați pentru un topor și două zdrobitoare.

Galeții de gresie cuarțoasă fină, bine sortată, cenușiu verzui deschis, cenușiu mediu sau brun deschis mediu, cu mica fină, omogenă, compactă sau ușor friabilă, cu diaclaze fine cu calcit, au fost utilizați pentru realizarea a: trei lustruitoare, trei frecătoare și șase râșnițe.

Galeții de gresie cuarțoasă grosieră, slab sortată, fin micacee, cenușiu deschis sau brun mediu, omogenă, compactă sau ușor friabilă, au fost utilizați pentru un zdrobitor-frecător și o râșniță.

Galeții de gresie carbonatică foarte fină, bine sortată, brun cenușiu mediu, omogenă, ușor friabilă, au fost utilizați pentru două lustruitoare, iar cel de gresie carbonatică, cu textură medie, bine sortată, foarte omogenă, compactă, pentru un zdrobitor-frecător.

Un galet de gresie micro-conglomeratică, slab sortată, cenușiu mediu, cochiliferă, micacee, eterogenă, ușor friabilă, a fost utilizat pentru realizarea unei râșnițe.

Un galet de rocă fin cristalizată, cu structură porfirică fină, cu cristale de cca 1-2 mm, cenușiu deschis, omogenă, compactă (andezit/bazalt?), a fost utilizat pentru realizarea unei dălțițe.

Galeții de cuarț fin cristalizat, gălbui, cenușiu deschis, cenușiu verzui deschis-mediu, cenușiu mediu sau brun mediu, în general cu impregnații feruginoase roșcate, omogen, compact, au fost utilizați pentru: o *bilă de praștie* (?), zece lustruitoare, cinci frecătoare, 12 zdrobitor-frecătoare, un zdrobitor și o râșniță.

Galeții de cuarț mediu cristalizat, cenușiu deschis și gălbui roșcat, foarte omogen, compact, au fost utilizați pentru: un frecător, trei zdrobitor-frecătoare și un zdrobitor.

Galetul de cuarț larg cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact, a fost utilizat pentru un zdrobitor-frecător.

Galeții de șist foarte fin micaceu și cuarț fin cristalizat, cenușiu deschis, cenușiu gălbui, cenușiu mediu sau brun gălbui, cu șistozitate foarte fină, omogen, compact, uneori cu diacaze fine cu calcit, au fost utilizați pentru: două lustruitoare, două frecătoare și două zdrobitor-frecătoare.

Un galet de micașist fin, cenușiu-verzui, omogen, compact, a fost utilizat pentru un frecător.

Galeții de micașist fin-mediu cristalizat, cu șistozitate fină și intercalații de cuarț, cenușiu verzui mediu sau cenușiu gălbui, omogen, compact, au fost utilizați pentru un zdrobitor-frecător și o râșniță.

Galeții de șist cloritos, fin cristalizat, cu șistozitate fină, cenușiu verzui deschis sau mediu, omogen, compact, au fost utilizați pentru o dălțiță și un lustruitor.

Galeții de șist cristalin, fin și mediu cristalizat, cenușiu gălbui, cenușiu deschis sau mediu, gnaissic (?), fin micaceu, cu șistozitate fină, omogen, compact, au fost utilizați pentru realizarea a: șase lustruitoare, un frecător și trei zdrobitor-frecătoare.

Galeți din bolovănișuri

Un galet de gresie cuarțoasă foarte fină, fin micacee, foarte bine sortată, brun cenușiu mediu, foarte omogenă, moderat compactă, ușor friabilă, de mari dimensiuni, a fost utilizat pentru realizarea unei râșnițe.

Un galet de gresie medie, moderat sortată, cenușiu gălbui, omogenă, compactă, de mari dimensiuni, a fost utilizat pentru o râșniță.

Doi galeți de gresie carbonatică, medie-grosieră, bine sau slab sortată, cenușiu gălbui sau brun cenușiu mediu, omogenă sau eterogenă, fin poroasă, ușor friabilă, au fost utilizați pentru realizarea a două râșnițe.

Doi galeți de gresie grosieră, slab sortată, omogenă, compactă, cenușiu mediu sau cenușiu gălbui, de mari dimensiuni, au fost utilizați pentru două râșnițe.

Un galet de conglomerat fin, slab sortat, brun cenușiu mediu, omogen, friabil, polimictic, a fost utilizat pentru realizarea unei râșnițe.

Galetul de rocă cu structură porfirică fină, cu cristale de cca 1-3 mm, cenușiu mediu, omogenă, compactă (andezit/bazalt?), de mari dimensiuni, a fost utilizat pentru realizarea unei râșnițe.

Roci magmatice

Tuful vulcanic fin, cenușiu verzui, omogen, compact, cu vinișoare verzui, a fost utilizat pentru realizarea unui *cilindru* (?).

O rocă fină, cu structură porfirică, cenușiu verzui deschis, cu rare cristale fine, cenușiu deschis, omogenă, compactă (andezit/bazalt?), a fost utilizată pentru realizarea unui topor.

O rocă fin cristalizată, cu abundente fenocristale, brun cenușiu mediu, ușor verzui, omogenă, compactă (andezit/microdiorit?), a fost utilizată pentru realizarea unui topor cu gaură pentru mâner.

O altă rocă, cuarțo-feldspatică, cu structură porfirică fină, cenușiu verzui mediu, omogenă, compactă (rocă vulcanică?) a fost utilizată pentru o râșniță.

O rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin cristalizată, cu cristale de 1-2 mm, cenușiu deschis-mediu sau gălbui, probabil alterată, omogenă, compactă (microdiorit?), a fost utilizată pentru trei râșnițe.

O rocă silicioasă holocristalină, fin cristalizată, cenușiu deschis și mediu, omogenă, compactă (microdiorit?), a fost utilizată pentru o râșniță.

O rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin sau mediu cristalizată, rar foarte fin, cenușiu deschis sau cenușiu verzui și roșcat deschis, omogenă, compactă, cu șistozitate foarte slabă, alterată (granit gnaissic?), a fost utilizată pentru realizarea a 12 râșnițe.

Roci metamorfice

Cuarțitele fin-mediu cristalizate, cenușiu deschis, cu impregnații feruginoase roșcate, foarte omogene, compacte, rar ușor friabile, au fost utilizate pentru: un frecător, trei zdrobitor-frecătoare, șase râșnițe și o râșniță.

Șistul cristalin fin sau foarte fin, cenușiu verzui mediu sau cenușiu deschis, cu șistozitate fină, foarte omogen, compact, a fost utilizat pentru un topor fragmentar și o râșniță.

Un șist fin cristalizat, cenușiu verzui, cu clorit și muscovit și diacleze calcitice, cu șistozitate fină, omogen, compact, a fost utilizat pentru o râșniță, iar șistul verde, fin, cenușiu verzui mediu, cu șistozitate slabă, foarte omogen, compact, pentru un topor și o râșniță.

Micaștul cu benzi cuarțitice, fin-mediu cristalizat, brun deschis și cenușiu deschis, cu șistozitate medie, eterogen, compact, a fost utilizat pentru realizarea unui frecător.

Șistul fin cristalizat, cenușiu-verzui deschis și cenușiu verzui închis, cu șistozitate fină (liniație), omogen, compact (amfibolit ?), a fost utilizat pentru un topor perforat.

O rocă șistoasă, cuarțo feldspatică, cu benzi fine, cenușiu-verzui mediu și galben-roșcat, omogenă, compactă (gnaissică?), a fost utilizată pentru un lustruitor.

Distribuția fiecărui tip de piesă analizat în funcție de tipurile de roci utilizate ca materie primă relevă anumite caracteristici ce pot depinde de proprietățile fizice ale rocilor (îndeosebi duritatea și omogenitatea, ca și structura masivă, neorientată, respectiv șistozitatea), disponibilitatea acestora (o mare parte a rocilor utilizate provenind din depozite de terasă de pietrișuri, chiar bolovănișuri), textura sau gradul de cristalizare și caracterul abraziv al suprafeței. În cazul galeților, am preferat să îi individualizăm petrografic, în diagramele prezentate, deși nu este cert faptul că întotdeauna acesta era principalul criteriu în alegerea lor.

Dălțițele sunt realizate predominant din roci cu duritate mai scăzută (calcare și marnocalcare) și din galeți (fig. 10). În cazul acestora din urmă, sunt utilizate, alături de un galet de calcar, atât o rocă vulcanică (andezit?), cât și o rocă metamorfică (șist).

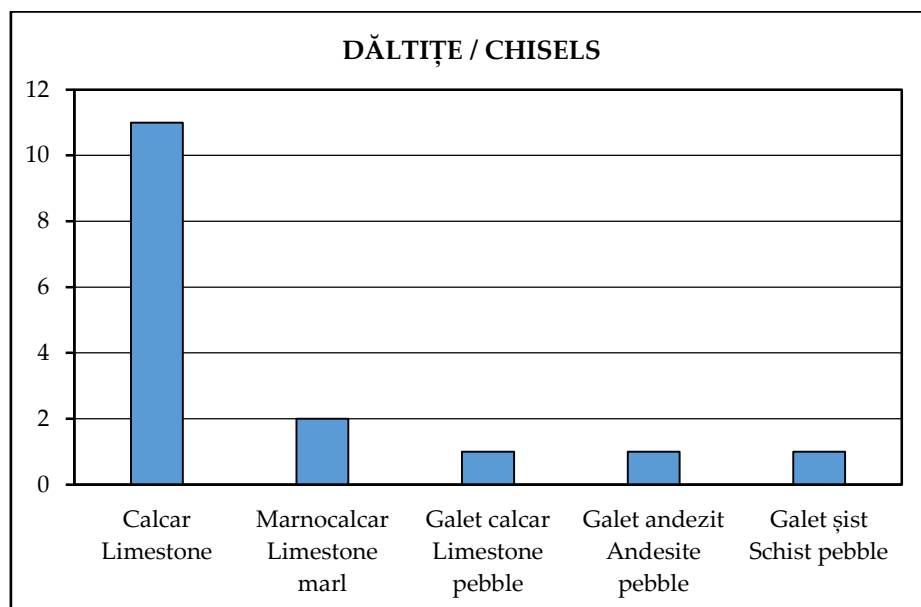

Fig. 10. Distribuția *dălțițelor* (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of *chisels* (number of pieces) depending on types of rocks.

Distribuția tipurilor de rocă din care sunt realizate topoarele, chiar dacă acestea sunt în număr mai redus, evidențiază caracteristici aparte, respectiv preferința pentru roci mai dure, magmatice și metamorfice, alături de utilizarea gresiilor și a doi galeți (fig. 11). Gresiile prezintă, în primul rând, suprafețe abrazive. Gresiile silicioase foarte fin cristalizate și compacte pot prezenta duritate asemănătoare unui silicolit.

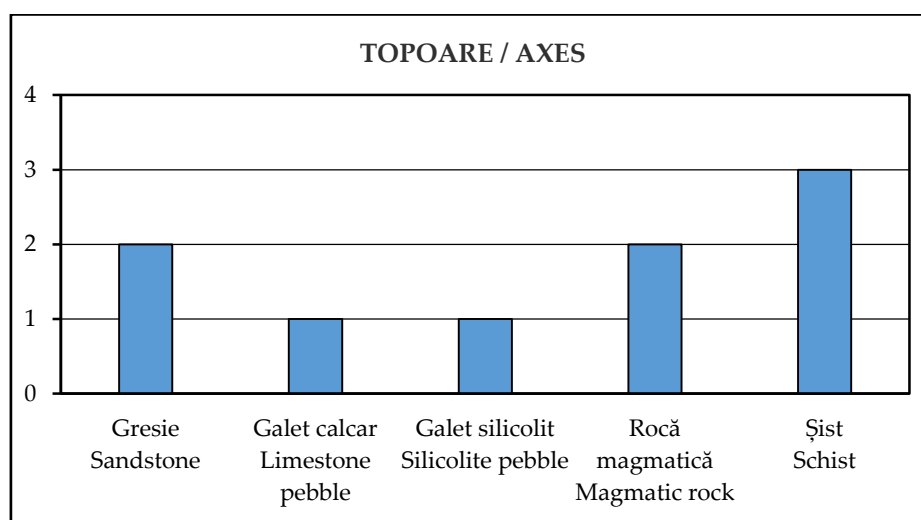

Fig. 11. Distribuția topoarelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of axes (number of pieces) depending on types of rocks.

În cazul calcarului și silicolitului, s-a observat faptul că pot exista uneori confuzii în alegerea materialului cu duritate mai mare.

Lustruitoarele sunt realizate din roci cu proprietăți abrazive, dar cu textură, respectiv grad de cristalizare fină, cum sunt cuarțitele fine, șisturile fine, galeții de gresie și de calcar, chiar calcarele (fig. 12). Ultimele două pot fi considerate accidentale, participarea lor fiind foarte redusă (sub 5%).

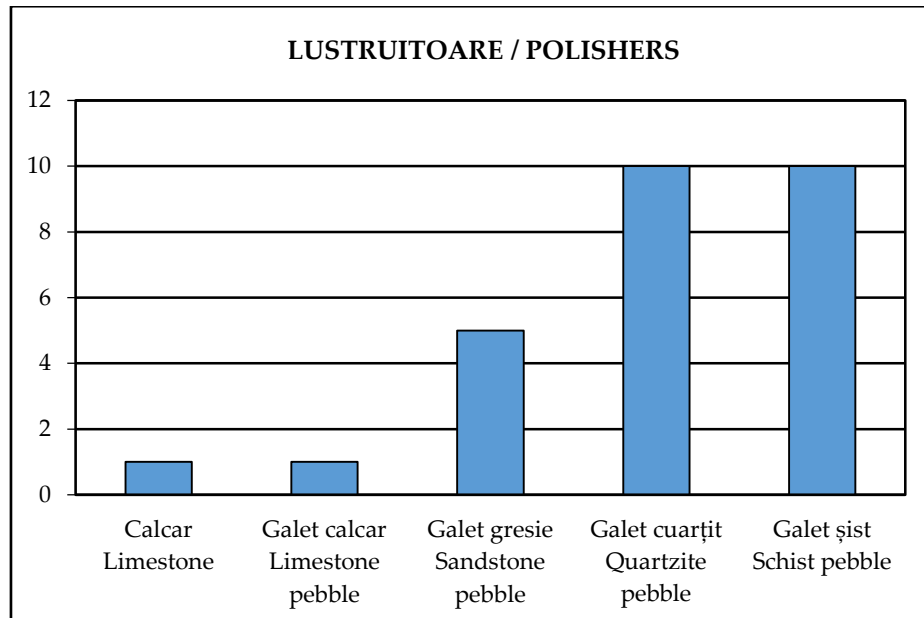

Fig. 12. Distribuția lustruitoarelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of polishers (number of pieces) depending on types of rocks.

Distribuția rocilor utilizate pentru realizarea frecătoarelor relevă preferința pentru roci cu proprietăți abrazive, cum sunt cuarțitele și șisturile, chiar și pe galeți, alături de care apar, mai rar, și galeții de gresie (fig. 13).

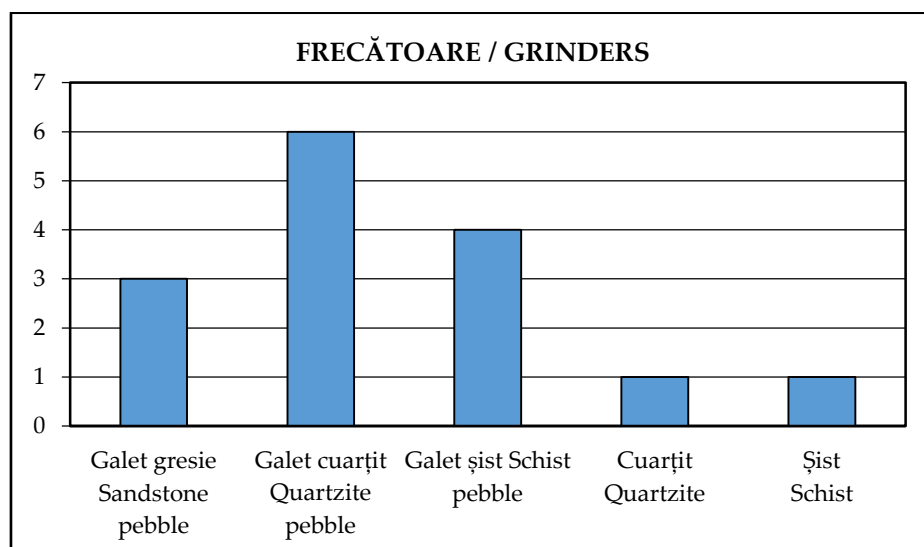

Fig. 13. Distribuția frecătoarelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of grinders (number of pieces) depending on types of rocks.

Aceleași tipuri de roci au fost utilizate, în ansamblu, și în cazul zdrobitor-frecătoarelor (fig. 14), inclusiv cu predominanța galeților de cuarțit, alături de care apar, în detrimentul șistului, un galet de silicolit și un calcarenit.

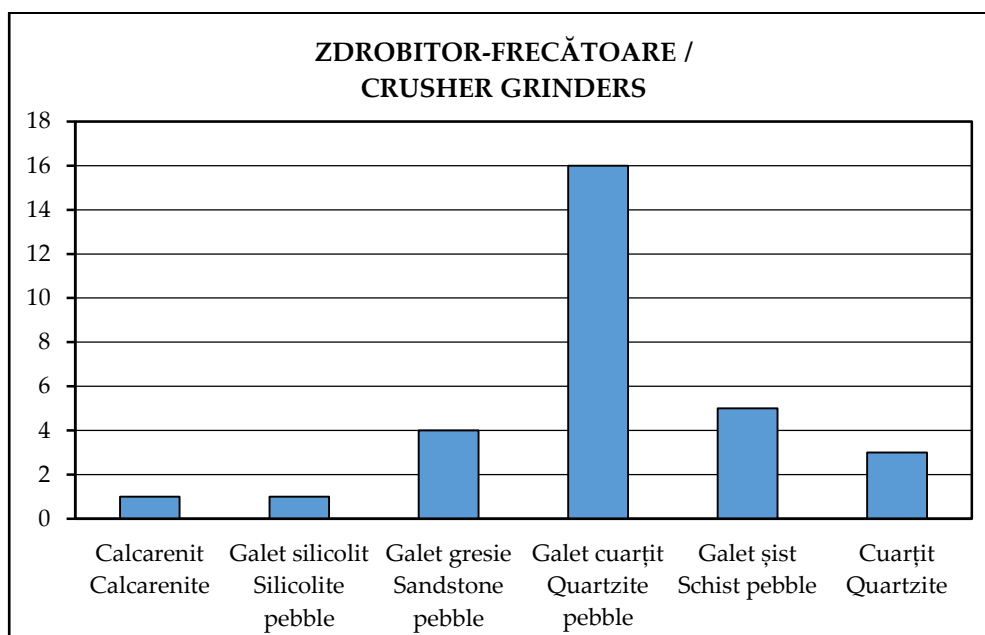

Fig. 14. Distribuția zdrobitor-frecătoarelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of crushers-grinders (number of pieces) depending on types of rocks.

Zdrobitoarele prezintă un cu totul alt spectru petrografic (fig. 15), și anume unul ce ar putea fi asemănător celui al percutoarelor, care nu sunt însă analizate în studiul de față. Materia primă este reprezentată în acest caz din roci silicioase, dure, alături de care apar, foarte posibil accidental, doi galet de calcar.

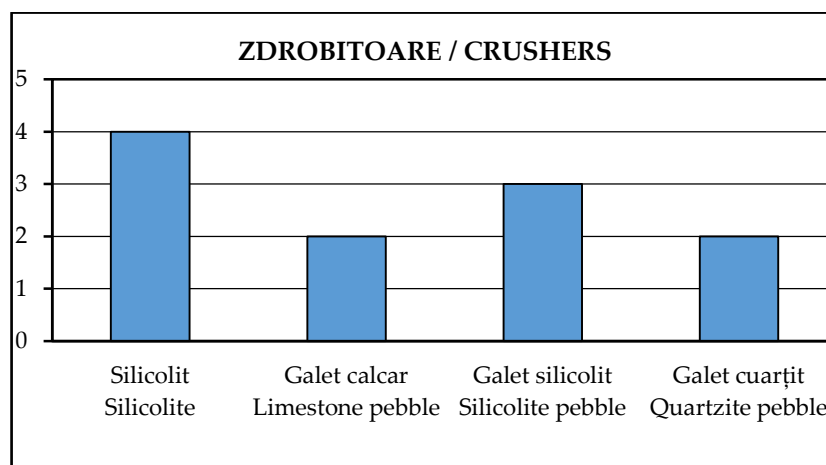

Fig. 15. Distribuția zdrobitoarelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci.
Distribution of crushers (number of pieces) depending on types of rocks.

Râșnițele sunt constituite dintr-o gamă foarte largă de roci, în general cu proprietăți abrazive (fig. 16). Alături de gresii, care domină distribuția tipurilor de roci (însușind puțin peste 30%), nu trebuie să surprindă prezența rocilor carbonatice (calcare, marnocalcare, dar și un calcarenit fin), această situație fiind întâlnită și în alte situri gumelnițene (M. Tomescu,

C. Haită 1998; C. Haită, M. Tomescu 1997; 2006; C. Micu *et alii* 2005-2006; C. Micu *et alii* 2005). De asemenea, sunt utilizate și roci cu granulație mai grosieră, ca și rocile cristalizate, precum granitele și șisturile. Putem interpreta aceasta ca o modalitate de adaptare la diferite activități de râșnit, respectiv producerea unor tipuri diferite de *făinuri*.

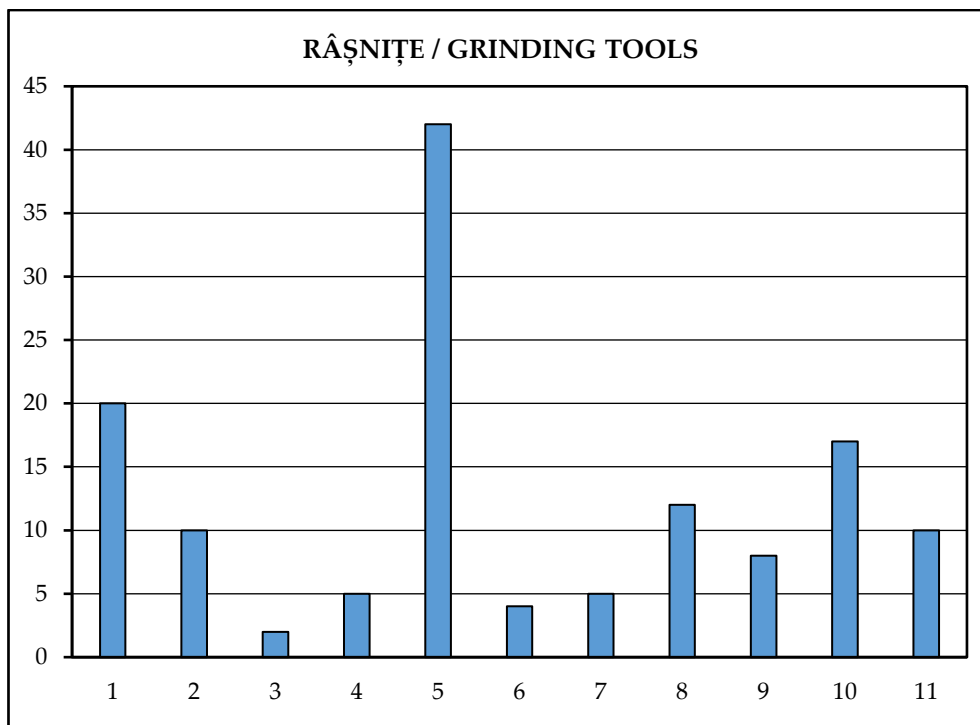

Fig. 16. Distribuția râșnițelor (număr de piese) în funcție de tipurile de roci. 1. Calcar; 2. Calcarenit; 3. Marnocalcar; 4. Silicolit; 5. Gresie; 6. Micro-conglomerat; 7. Conglomerat; 8. Galet pietriș; 9. Galet bolovăniș; 10. Rocă magmatică; 11. Șist.

Distribution of grinding stones (number of pieces) depending on types of rocks. 1. Limestone; 2. Calcarenite; 3. Limestone marl; 4. Silicolite; 5. Sandstone; 6. Micro-conglomerate; 7. Conglomerate; 8. Pebble; 9. Boulder; 10. Magmatic rock; 11. Schist.

◆ Catalog

Fișa standard a catalogului nostru include, în primul rând, tipul piesei, contextul arheologic (anul campaniei, suprafața de cercetare¹⁴, atribuirea contextuală¹⁵) și elementele de natură dimensională¹⁶. Descrierea petrografică (tipul de rocă, textura, gradul de sortare,

¹⁴ Celor două mari suprafețe, S α și S β , li se adaugă extinderea nordică, S γ , precum și martorul magistral (m.m. în fișe), cruțat între primele două pe o lățime de 2 m și demontat ulterior (pl. III).

¹⁵ Mai cu seamă spațiul construcțiilor – pe platforme sau pe nivelul de distrugere (=d.c.) – și exterioarele locuințelor (=ext.)

¹⁶ L – lungime, l(max) – lățime (maximă), gr.max – grosime maximă, H – înălțime, diam.max – diametru maxim, diam.min – diametru minim. În final, este menționată greutatea, exprimată în grame (g). Am preferat, pentru restrângerea catalogului, să eludăm spațiile în zona dimensiunilor. Formula (sub)milimetric implică existența unor componente dimensionale atât submilimetrice, cât și milimetrice [la fel, pentru (sub)centimetric]. Dacă nu există alte mențiuni, dimensiunile se referă pentru piesele întregi la elementele dimensionale evidente, iar pentru fragmente, la dimensiunile stricte ale acestora, nu la piesele inițiale.

gradul de cristalizare, culoarea¹⁷, constituenții, omogenitatea și compactarea) este urmată de o descriere tehnico-funcțională, inclusiv de precizări privind urmele de utilizare, și de mențiuni privind gradul de fragmentare și starea de conservare.

1. *Cilindru* (?), 1998, Sα, ext. (d.c.) L3 (pl. V/6); H=5,75 cm, diam.max=3,54 cm, diam.min=3,04 cm, 88 g
Tuf vulcanic fin, cenușiu verzui, omogen, compact, cu vinișoare verzui. Are secțiunea transversală ovală, este lustruit (pe o gresie fină, așa cum indică striurile) la ambele extremități pentru orizontalizare. Suprafața generată a cilindrului este și ea ușor lustruită. Partea inferioară este considerată cea în care piesa poate fi poziționată vertical. Ambele extremități sunt ușor așchiate – probabil, datorită abraziunii. Piesă unicat la Bucșani. Foarte probabil, provine din depunerile de pe nivelul de distrugere al L3, în imediata apropiere a căreia a fost descoperită. Poziția stratigrafică și arderea secundară întăresc această atribuire contextuală.

2. *Bilă de praștie* (?), 1998, Sα, ext. L3 (pl. V/5); diam.max=2,96 cm, diam.min=2,13 cm, 28 g
Galet de cuarț fin cristalizat, cenușiu deschis, cu impregnații feruginoase roșcate. Mult prea simetric pentru a avea o formă exclusiv naturală (de sferă turtită) – o serie de striuri, în plus, pot indica o abraziune antropică.

3. *Nicovală*, 1998, Sα, ext. L7 (pl. XV/4); L=9,56 cm, lmax=10,79 cm, gr.max=3,30 cm, 469 g
Gresie cuarțoasă fină-medie, cenușiu medie, cu mică fină, omogenă, compactă. Fragment, utilizată pe ambele fețe, cantul și el este amenajat – cioplit și, apoi, sumar lustruit/șlefuit. Pe zonele de utilizare – o serie de adâncituri par a fi provocate de lovituri cu o dală.

4. *Dălțiță*, 1998, Sα, ext. L7 (pl. VI/7); L=5,44 cm, lmax=3,8 cm, gr.max=1,35 cm, 43 g
Calcar foarte fin, crem cu tente roșcate, foarte omogen, compact, cu spărtură așchioasă. Are multiple așchieri de la confecționare – așchii (sub)milimetrice sărite în urma abraziunii – mai ales pe laturile înguste și lungi – și mai ales de la utilizare (în zona tăișului și a cefei – ceea ce presupune și lovirea cu un obiect dur). Multiplele striuri (organizate pe două direcții principale – transversal și longitudinal) de pe corpul piesei sunt datorate abraziunii cu o gresie grosieră.

5. *Dălțiță*, 1998, Sα, *passim* (pl. VI/2); L=5,16 cm, lmax=3,53 cm, gr.max=0,87 cm, 14 g
Calcar foarte fin, crem gălbui, omogen, ușor cretos, compact, fin stratificat. Are multiple așchieri de la confecționare (pe laturile înguste lungi) și de la utilizare (la muchie și tăiș). Striurile de la abraziune indică două direcții principale – transversală și longitudinală. Este ușor fațetată prin abraziune.

6. *Dălțiță*, 1998, Sα, ext. L3 (pl. VI/3); L=4,51 cm, lmax=4,09 cm, gr.max=1,19 cm, 41 g
Calcar foarte fin, grezos, cenușiu deschis, omogen, compact. Toate laturile sunt fin lustruite, tăișul este ascuțit și evidențiat suplimentar prin abraziune fină. Cele câteva așchieri se pot datora confecționării (striuri vizibile doar la lupă). Este ușor fațetată prin abraziune. Spărturile din zona tăișului se datorează utilizării.

7. *Dălțiță*, 1998, Sα, ext. L7 (pl. VI/1); L=4,15 cm, lmax=2,81 cm, gr.max=1,01 cm, 14 g
Calcar foarte fin, cenușiu gălbui, foarte omogen, compact. Este lustruită pe toate laturile – abraziune longitudinală pe laturile înguste lungi și mai ales transversală în zona tăișului. Spărturi și așchieri majore – probabil, datorate confecționării. Mici așchieri (submilimetrice) pe tăiș – datorate utilizării. Tăișul este arcuit. Este prima piesă litică înregistrată la Bucșani

8. *Dălțiță*, 2004, Sα, ext. L7 (pl. VI/4); L=3,59 cm, lmax=2,89 cm, gr.max=1,12 cm, 11 g
Calcar foarte fin, cenușiu deschis gălbui, foarte omogen, ușor friabil (cretos). Are o formă general trapezoidală. Muchia și părțile superioare ale laturilor înguste lungi păstrează așchieri din timpul confecționării. Acestea și restul suprafețelor au fost șlefuite (striuri multiple multidirecționate), inclusiv tăișul pentru ascuțire. O serie de retușe milimetrice din zona tăișului provine de la utilizare.

9. *Dălțiță*, 2000 Sα, platformă L4 (pl. VI/5); L=3,69 cm, lmax=2,36 cm, gr.max=0,86 cm, 8 g
Calcar foarte fin, cenușiu deschis gălbui, foarte omogen, ușor friabil (cretos). Fragmentară, formă generală trapezoidală. Spartă din vechime, probabil, datorită utilizării. Șlefuită pe toată suprafața (striuri

¹⁷ Au fost adoptate descrierile din Munsell Color Chart.

multiple multidirecționate), inclusiv tăișul pentru ascuțire. Retușele milimetrice din zona tăișului provin de la utilizare.

10. Dălțiță, 2004 Sβ, d.c. L12 (pl. VI/6); L=4,12 cm, lmax=3,48 cm, gr.max=1,2 cm, 15 g

Calcar foarte fin, brun gălbui, foarte omogen, moderat compact, ușor cretos. Întreagă, are o formă general trapezoidală. Muchia și părțile superioare ale laturilor înguste lungi păstrează așchieri din timpul confecționării. Acestea și restul suprafețelor au fost șlefuite (striuri multiple multidirecționate), inclusiv tăișul pentru ascuțire. Retușele milimetrice din zona tăișului provin de la utilizare. Ardere secundară – exfolieri importante.

11. Dălțiță, 2010 Sα, ext. L7 (pl. V/1); L=6,38 cm, lmax=1,06 cm, gr.max=1,31 cm, 12 g

Calcar foarte fin, crem, foarte omogen, compact. Fragmentară, spartă longitudinal. Șlefuită (inclusiv tăișul) – striuri longitudinale pe corp și transversale pe singura latură îngustă și lungă păstrată. Retușele milimetrice din zona tăișului provin de la utilizare. De asemenea, o serie de așchieri și însăși fragmentarea longitudinală indică lovirea cefei cu un obiect cu duritate medie (lemn sau corn).

12. Dălțiță, 1999 Sα, ext. L2 (pl. VII/4); L=6,70 cm, lmax=3,00 cm, gr.max=1,27 cm, 50 g

Galet pe șist cristalin, fin cristalizat, șistozitate fină, cenușiu verzui deschis și mediu (porfiroblaste), omogen, compact. Pe alocuri, păstrează suprafața inițială naturală, șlefuirea, deși accentuată, neputând-o înlătura. Majoritatea striurilor submilimetrice ale acțiunii de șlefuire este orientată mai ales longitudinal. Are o formă alungită, cu ceafa rotunjită și tăișul arcuit. Nu are urme de utilizare, spărtura din zona tăișului fiind din momentul descoperirii.

13. Dălțiță, 2000 Sα, ext. L7 (pl. VII/3); L=5,79 cm, lmax=3,14 cm, gr.max=1,22 cm, 25 g

Calcar fin, gălbui, omogen, ușor friabil. Are o formă general trapezoidală, realizată prin abraziune (foarte probabil, cu o gresie grosieră) – striurile sunt orientate longitudinal pe corpul piesei și pe laturile înguste lungi, fiind orientate transversal în zona tăișului și a cefei, precum și la zonele de contact dintre suprafețele lungi. O serie de așchieri, șlefuite suplimentar, aparțin procesului de confecționare. Nu are urme de utilizare. Tăișul este relativ drept, ceafa ușor arcuită.

14. Dălțiță, 2000 Sβ, d.c. L11/2 (pl. VII/5); L=4,02 cm, lmax=3,93 cm, gr.max=1,48 cm, 16 g

Calcar fin, gălbui, fin poros, omogen, ușor friabil. Formă general trapezoidală, realizată prin abraziune (foarte probabil, cu o gresie grosieră) – striurile sunt orientate multidirecțional, dar mai ales transversal în zona tăișului și a cefei. Multiple așchieri aparțin procesului de confecționare. Nu are urme de utilizare. Tăișul este relativ drept, ceafa doar ușor arcuită.

15. Dălțiță, 2000 Sβ, platformă L11 (pl. VII/2); L=4,24 cm, lmax=2,27 cm, gr.max=1,05 cm, 11 g

Calcar fin, cafeniu (brun gălbui mediu), omogen, compact. Foarte probabil, dintr-un galet; este asimetrică. Toate suprafețele sunt șlefuite, ascuțită prin același procedeu. Tăișul este asimetric – atât transversal (rotunjit spre una din margini, drept spre cealaltă), cât și longitudinal. Ceafa este, la rândul ei, ușor rotunjită prin șlefuire. Ciobiturile se datorează arderii secundare. Nu are urme de utilizare.

16. Dălțiță, 1998 Sα, platformă L4 (pl. VII/1); L=5,56 cm, lmax(la tăiș)=3,63 cm, gr.max=1,41 cm, 45 g

Rocă porfirică fină, max. 1 mm, cenușiu deschis, foarte omogenă, compactă. Andezit/bazalt (?). Posibil pe galet. Are o formă general trapezoidală. Toate laturile sunt fin lustruite, tăișul este ascuțit și evidențiat suplimentar prin abraziune fină. Este ușor fațetată prin abraziune. Spărturile și așchierile din zona tăișului se datorează utilizării, dar ceafa nu prezintă urme de percuție. Este puternic arsă secundar.

17. Dălțiță, 2001 Sα, ext. L4 (pl. VII/6); L=6,03 cm, lmax(spre tăiș)=3,25 cm, gr.max(la ceafă)=1,19 cm, 26 g

Concrețiune / mic galet de calcar foarte fin, brun gălbui, foarte omogen, compact, cu crustă cenușiu deschis la exterior. Este lustruită pe toate laturile – abraziune longitudinală pe laturile înguste lungi și pe una din suprafețele late, dar mai ales transversală în zona tăișului și pe cealaltă suprafață lată. Tăișul a fost ușor arcuit. Spărturile și așchierile majore din zona acestuia sunt datorate utilizării, așa cum indică și desprinderile din zona cefei – rezultat al percuției repetate (probabil, cu un obiect dintr-un material cu duritate scăzută – lemn sau corn).

18. Daltă, 1998, Sα, ext. L7 (pl. V/2); Lpăstrată=5,9 cm, diam.max=2,45 cm, diam.min=2,11 cm, 37 g

Marno-calcar fin, brun cenușiu deschis-mediu, omogen, compact, cu vinișoare calcitice. Tăișul este ascuțit prin abraziune mai ales transversală. Striuri submilimetrice sunt prezente și pe corp (longitudinal și transversal). Ruptă din vechime. Are secțiune ovală, tăișul este ușor arcuit.

19. Topor cu gaură pentru mâner, 2010, Sα, depunere sub *dig/val* (pl. V/4); L=5,29 cm, lmax=4,71 cm, gr.max=2,87 cm, 129 g

Rocă vulcanică fin cristalizată, cu abundente fenocristale, brun cenușiu mediu, ușor verzui, omogenă, compactă (andezit/microdiorit?). Fragmentar, cu gaură pentru mâner, paralelă cu tăișul. Șlefuit, tăișul păstrează mici negative de așchii de la utilizare. Perforația (cilindrică) nu a fost realizată central – probabil, și motivul spargerii piesei.

20. Topor, 2000, Sβ, d.c. L4 (pl. V/3); L=8,12 cm, lmax=5,37 cm, gr.max=3,12 cm, 235 g

Gresie cuarțoasă foarte fină, bine sortată, cenușiu mediu, omogenă, compactă, cu structură curbicorticală și diacleze fine de calcit. Fragmentar. Are o suprafață plată natural și ușor șlefuită (striuri submilimetrice), cealaltă suprafață este cioplită. Rupt din vechime la ambele capete. Piesă unică, deși fragmentară.

21. Topor cu gaură pentru mâner, 2000 Sβ, d.c. L11 (pl. VIII/3); Lpăstrată=5,76 cm, lmax=3,86 cm, gr.max=2,60 cm, diam.gaură=1,77 cm, 85 g

Șist cristalin fin cristalizat, cenușiu verzui deschis și cenușiu verzui închis, cu șistozitate fină (liniație), omogen, compact. Amfibolit (?). Fragmentar, rupt din vechime în dreptul găurii pentru mâner și cu spărturi în zona cefei. Șlefuit pe toate suprafețele – partea anterioară este orizontalizată, cea posterioară și laturile înguste lungi fiind ușor arcuite. Gaura pentru mâner este cilindrică și amplasată asimetric.

22. Topor cu gaură pentru mâner, 2001 Sβ, platformă L11/2 (pl. VIII/4); L=5,56 cm, lmax=5,63 cm, gr.max=3,62 cm, 162 g

Șist foarte fin, șistozitate slabă, cenușiu verzui mediu și brun roșcat mediu, foarte omogen, compact. Fragmentar, rupt din vechime în zona găurii pentru mâner. Ceafa este rectangulară cu colțurile foarte rotunjite. Suprafața exterioară este șlefuită poli-direcțional. Gaura pentru mâner pare a fi fost cilindrică. La aprox. 1,6 cm deasupra acesteia, pe una din suprafețele late, a fost schițat sumar (de aceea este și de formă ovală) conturul unei alte găuri. Aproximarea excesivă de ceafa viitorului topor va fi determinat reamplasarea locului tăierii dopului. Foarte importantă este mențiunea că, după spargerea toporului, fragmentul în discuție a fost utilizat ca frecător, așa cum indică suprafețele aplatizate din zona cefei dar, mai cu seamă din chiar zona spărturii.

23. Topor, 2000 Sβ, platformă L11, lângă peretele nordic (pl. VIII/2); L=9,61 cm, lmax(la tăiș)=5,21 cm, gr.max=3,47 cm, 325 g

Rocă cu structură porfirică, cenușiu verzui deschis, cristale cenușiu deschis, omogen, compact, arsă secundar. Andezit/bazalt (?). Are o formă general rectangulară, cu colțuri rotunjite. Secțiunea transversală este patrulateră, cu laturile scurte ușor rotunjite. Tăișul este ușor asimetric, fără a fi ascuțit, ceafa este rotunjită. Întreaga suprafață a fost șlefuită atât pentru aducerea materiei prime la forma dorită, cât și pentru amenajarea cefei și a tăișului. Acestea păstrează urme ale contactului cu obiecte de duritate similară – așchieri (sub)milimetrice – care nu au legătură cu funcționalitatea inițială. Tipul de așchiere, dar și grosimea tăișului, care îl face inoperabil, indică utilizarea sa (cel puțin la sfârșitul acestei perioade) ca zdrobitor. Pe una din suprafețele laterale se păstrează o serie de incizii, vizibilă și datorită depunerilor cauzate de arderea secundară. Pot fi intenționat realizate – pentru legarea toporului inițial într-o coadă – sau pot fi, mai probabil, rezultatul unor acțiuni de ascuțire.

24. Topor (eboșă), 2001 Sα, ext. L7 (pl. IX/2); L=13,25 cm, lmax=5,12 cm, gr.max=3,19 cm, 361 g

Galet de calcar foarte fin brun gălbui mediu, foarte omogen, compact, cu crustă cenușiu deschis. Formă generală naturală. Intervenția antropică s-a limitat la o cioplire sumară în zona viitorului presupus tăiș și la o abraziune superficială pe suprafețele late. Confecționarea piesei a fost abandonată, oprindu-se la eboșarea galetului.

25. Topor, 2001 Sα, ext. L7 (pl. IX/1); L=9,01 cm, lmax=4,85 cm, gr.max=2,04 cm, 125 g

Silicolit foarte fin, brun mediu-închis, omogen, compact. Foarte probabil, dintr-un galet. Are o formă patrulateră neregulată, ceafa este oblică iar tăișul drept. Amenajat prin cioplire, pe toate suprafețele, dar și în zona cefei și a tăișului. Ulterior a fost șlefuit pentru înlăturarea asperităților și realizarea efectivă a tăișului. O serie de așchieri milimetrice din zona acestuia, ulterioare șlefuirii, indică utilizarea piesei.

26. Topor plat, 1998 Sα, în zona șanțurilor de fundație ale palisadei (pl. IX/3); L=16,61 cm, lmax (la tăiș)=6,90 cm, lceafă=3,59 cm, gr.max=2,56 cm, 518 g

Șist verde fin, cu șistozitate slabă, cenușiu verzui mediu, foarte omogen, compact. Probabil, dintr-un galet. Are o formă general trapezoidală și este rectangular în secțiune transversală. Toată suprafața a fost șlefuită, inclusiv ceafa (rotunjită) și tăișul, pentru ascuțire. Acesta din urmă, inițial drept, păstrează urme de utilizare – așchieri milimetrice și desprinderi importante. Faptul că ceafa nu prezintă nici un fel de elemente care să indice eventuale intervenții prin percuție indică utilizarea sa fie într-un dispozitiv cu coadă, fie într-un mod direct. O serie de mici suprafețe – în jumătatea superioară, spre ceafă – extrem de șlefuite înclină în favoarea primeia.

27. Topor (cu gaură pentru mâner?), 2004 Sβ, d.c. L12 (pl. VIII/1); L=5,04 cm, lmax=4,77 cm, gr.max=3,5 cm, 53 g

Gresie carbonatică foarte fină, foarte fin micacee, cenușiu gălbui, omogenă, ușor friabilă. Ars secundar, fragmentar, spart din vechime – se păstrează porțiuni din zona tăișului. Corpul a fost șlefuit (pe o gresie fină, așa cum o indică striurile submilimetrice), tăișul ascuțit prin același procedeu. Nu există urme de utilizare.

28. Lustruitor, 1998, Sα, ext. L2 (pl. X/1); L=11,57 cm, lmax=5,06 cm, gr.max=2,77 cm (=diam.), 228 g

Galet de gresie foarte fină, brun deschis-mediu, compactă, omogenă. Piesa are formă generală ovală (naturală). Partea utilizată – una din extremități – este orizontalizată.

29. Lustruitor, 2000, Sβ, ext. L11 (pl. X/2); L=12,73 cm, lmax=3,66 cm, gr.max=2,13 cm (=diam.), 171 g

Galet alungit de gresie foarte fină, cenușiu verzui deschis, cu mică fină, compactă, omogenă, foarte fin stratificată. Formă generală naturală. Are multiple părți active, ușor aplatizate – cele două extremități, una din laturile înguste lungi integral, cealaltă parțial, una din laturile late parțial.

30. Lustruitor, 2000, Sβ, d.c. L2 (pl. X/12); L=5,65 cm, lmax=3,89 cm, gr.max=3,08 cm, 123 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și cenușiu verzui deschis-mediu, aspect eterogen. Piesa păstrează forma naturală. La una din extremități se evidențiază urmele utilizării – negative de așchii submilimetrice desprinse și mici suprafețe aplatizate.

31. Lustruitor, 1998, Sα, *passim* (pl. X/8); L=10,27 cm, lmax=4,57 cm, gr.max=1,90 cm, 168 g

Galet plat de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact. Păstrează forma naturală. Pe una din laturile înguste lungi păstrează urmele de utilizare (pe aproximativ jumătate din lungime) – negative de așchii submilimetrice desprinse și mici suprafețe aplatizate. Pe cealaltă – pe aproximativ un sfert.

32. Lustruitor, 1998, Sα, platformă L7 (pl. X/9); L=12,07 cm, lmax=5,12 cm, gr.max=1,53 cm, 155 g

Rocă șistoasă cuarțo-feldspatică cu benzi fine, cenușiu verzui mediu și galben roșcat, omogenă, compactă (gnaiss?). Galet, formă naturală. Una din laturile înguste lungi păstrează striuri organizate longitudinal – suprafața este orizontalizată.

33. Lustruitor, 1998, Sα, ext. L7; L=9,87 cm, lmax=5,88 cm, gr.max=1,46 cm, 130 g

Galet de gresie carbonatică fină, brun cenușiu mediu, foarte omogenă, foarte compactă. Piesa păstrează forma generală naturală. Toate suprafețele exterioare sunt șlefuite (striuri submilimetrice mai ales transversale pe fața lată, mai ales longitudinale pe cantul păstrat). Spart din vechime – transversal și longitudinal.

34. Lustruitor, 1998, Sα, *passim* (pl. X/7); L=13,53 cm, lmax=4,59 cm, gr.max=5,28 cm, 503 g

Galet alungit de gresie fină, fin micacee, brun deschis-mediu, foarte omogenă, ușor friabilă, cu diacaze cu calcit. Formă generală naturală. Utilizat sumar, numai pe una din laturile înguste lungi (aplatizare prin abraziune fină).

35. Lustruitor, 2000, Sβ, platformă L11/2 (pl. X/11); L=8,55 cm, lmax=5,78 cm, gr.max=5,4 cm, 310 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu și roșcat cărămiziu, omogen, compact, ars secundar. Formă naturală. Utilizat sumar, numai pe una dintre suprafețe (striuri extrem de fine organizate transversal).

36. Lustruitor, 1998, Sα, *passim*; L=6,38 cm, lmax=5,03 cm, gr.max=2,67 cm, 118 g

Galet de calcar foarte fin, brun cenușiu închis, cu diacaze fine de calcit, omogen, compact. Formă generală naturală. Spart din vechime aproximativ pe diametrul maxim. O mică suprafață este orizontalizată prin abraziune fină.

37. Lustruitor, 2010, Sα, ext. L7; L=4,47 cm, lmax=2,29 cm, gr.max=1,25 cm, 19 g

Fragment de galet de rocă metamorfică, fin cristalizată, cu șistozitate foarte fină, cenușiu roșcat deschis, foarte omogenă, compactă. Formă generală naturală. O mică suprafață este orizontalizată prin abraziune fină. Spart din vechime.

38. Lustruitor, 2010, S α , ext. L9; L=17,93 cm, lmax=13,16 cm, gr.max=1,78 cm, 517 g

Galet foarte aplatizat, gresie carbonatică foarte fină, cenușiu mediu, bine sortată, omogenă, ușor friabilă. Întreg, formă naturală. Probabil, utilizat și ca nicovală (dat fiind forma aplatizată), deși nu există urme vizibile de folosire.

39. Lustruitor, 2001, S α , ext. (d.c.) L7; L=4,96 cm, lmax=2,17 cm, gr.max=2,59 cm, 27 g

Calcar foarte fin, cenușiu mediu și cenușiu roșcat, aspect eterogen, foarte compact, ars secundar. Fragment, spart din vechime. Suprafața exterioară păstrată este lustruită prin utilizare (striuri submilimetrice în direcții multiple).

40. Lustruitor, 2010, S α , ext. L7; L=7,44 cm, lmax=3,27 cm, gr.max=2,03 cm, 83 g

Galet alungit de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, omogen. Piesa păstrează forma naturală. Este utilizat sumar la una din extremități și pe una din laturile înguste lungi (aplatizare).

41. Lustruitor, 2010, S α , ext. L7 (pl. X/5); L=4,85 cm, lmax=1,86 cm, gr.max=1,6 cm, 22 g

Galet de șist cristalin fin cristalizat, cenușiu gălbui, omogen, compact, cu mică fină. Formă naturală. Urme vagi de utilizare la una din extremități – striuri submilimetrice și zone milimetrice de aplatizare.

42. Lustruitor, 2010, S α , ext. L7; L=4,16 cm, lmax=2,97 cm, gr.max=1,1 cm, 22 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment. Păstrează urme de utilizare (zone milimetrice de aplatizare).

43. Lustruitor, 2004, S γ , ext. L11 (pl. X/6); L=5,13 cm, lmax=2,11 cm, gr.max=2,34 cm, 31 g

Galet de șist cristalin fin cristalizat, gălbui roșcat deschis (gnaissic?), omogen, foarte compact. Formă naturală. Păstrează zone milimetrice de aplatizare pe una din laturile lungi.

44. Lustruitor, 2004, S γ , ext. L11 (pl. X/10); L=7,4 cm, lmax=3,99 cm, gr.max=2,98 cm, 120 g

Galet de șist cristalin fin cristalizat, cenușiu mediu și cenușiu gălbui, omogen, compact, cu mică fină. Formă naturală. Pe una din laturile lungi este aplatizat prin utilizare.

45. Lustruitor, 2004 S β , d.c. L12 (pl. IVa; X/14); diam.max=6,01 cm, diam.min=5,03 cm, gr.max=1,51 cm, 71 g

Galet de cuarțit foarte fin cristalizat, cenușiu deschis, ușor roșcat, oxizi de fier. Formă generală naturală, cvasi-sferică. Porțiuni din marginea îngustă sunt aplatizate prin utilizare.

46. Lustruitor, 2004, S β , L11/2 platformă (pl. X/13); L=4,88 cm, lmax=2,01 cm, gr.max=1,99 cm, 34 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment, spart din vechime, formă naturală. La una din extremități păstrează urme de utilizare – suprafețe milimetrice aplatizate și așchieri foarte fine.

47. Lustruitor, 2004, S β , platformă L12 (pl. X/4); L=9,02 cm, lmax=2,18 cm, gr.max=2,00 cm, 69 g

Galet alungit de șist cristalin, cuarțo-feldspatic, cu mică fină (gnaissic?), cenușiu mediu, cu șistozitate fină, omogen, compact. Întreg, formă naturală. La extremități și pe una din laturile înguste lungi păstrează mici suprafețe orizontalizate prin utilizare.

48. Lustruitor, 2004, S β , d.c. L12; L=11,25 cm, lmax=2,50 cm, gr.max=2,05 cm, 85 g

Galet de șist cloritos fin, cu șistozitate fină, cenușiu verzui mediu, omogen, compact. Formă naturală. Una dintre suprafețele lungi este ușor aplatizată și prezintă striuri submilimetrice datorate utilizării.

49. Lustruitor, 2004, S α , ext. L9; L=6,88 cm, lmax=2,96 cm, gr.max=0,81 cm, 27 g

Galet aplatizat de șist cristalin, cuarțo-feldspatic (gnaissic?), cu șistozitate fină, brun și roșcat deschis. Fragment (spart din vechime), formă naturală. Una dintre extremități și o zonă dintr-una din fețe sunt suplimentar aplatizate și păstrează striuri submilimetrice.

50. Lustruitor, 2004, S β , ext. L11; L=5,13 cm, lmax=3,96 cm, gr.max=1,38 cm, 36 g

Galet de cuarțit, fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Formă naturală. O mică zonă a uneia dintre extremități este fațetată (suplimentar aplatizată datorită utilizării).

51. Lustruitor, 1998 S α , ext. L7; L=14,40 cm, lmax=4,00 cm, gr.max=2,89 cm, 256 g

Galet alungit de șist cristalin fin cristalizat, cenușiu deschis și gălbui, șistozitate fină, cu mică, gnaissic, omogen, compact. Păstrează forma naturală. Suprafețele late lungi au porțiuni de orizontalizare datorată utilizării, rugozitatea naturală fiind eliminată.

- 52.** Lustruitor, 1998 S α , platformă L2; L=10,11 cm, l_{max}=5,43 cm, gr.max=2,81 cm, 237 g
Galet de șist cristalin, fin cristalizat, cu cuarț și mică fină, cenușiu mediu și roșcat, eterogen, compact. Fragmentar, rupt din vechime. Este ars secundar, ceea ce a produs fisuri și a determinat depuneri carbonatice. Una din laturile late lungi și porțiuni din cele înguste lungi sunt aplatizate suplimentar prin utilizare.
- 53.** Lustruitor, 1998 S α , depunere sub *dig/val*; L=6,44 cm, l_{max}=3,53 cm, gr.max=1,99 cm, 65 g
Galet de cuarț fin cristalizat, gălbui, ușor roșcat, foarte omogen, compact. Formă naturală. Spre una dintre extremități, pe una din suprafețele late lungi, se păstrează striuri submilimetrice de utilizare.
- 54.** Frecător, 1998, S α , *passim*; Lpăstrată=6,61 cm, l_{max}=6,47 cm, gr.max=5,77 cm, 390 g
Galet de cuarț fin cristalizat, roșcat cărămiziu mediu, omogen, compact. Spart din vechime, probabil, de la jumătatea lungimii, formă naturală. Suprafața de utilizare – la extremitatea păstrată (negative de așchii submilimetrice desprinse datorită abraziunii).
- 55.** Frecător, 1998, S α , platformă L3 (pl. XI/1); Lpăstrată=4,98 cm, l_{max}=4,16 cm, gr.max=2,60 cm, 61 g
Galet de cuarț fin-mezocristalin, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragmentar (se păstrează cca 20%), formă naturală. Pe una din laturile late lungi – suprafață orizontalizată prin frecare. Are fisuri de la arderea secundară.
- 56.** Frecător, 1998, S α , *passim*; Lpăstrată=6,22 cm, l_{max}=5,48 cm, gr.max=5,30 cm, 215 g
Galet de cuarț fin cristalizat, roșcat cărămiziu închis, foarte omogen, compact. Fragmentar (se păstrează cca 25%), formă naturală. Pe ambele laturi late lungi – suprafețe orizontalizate prin frecare și striuri foarte fine organizate preferențial longitudinal (indicator pentru manipularea piesei).
- 57.** Frecător, 1998, S α , platformă L7 (pl. X/3); L=11,85 cm, l_{max}=2,72 cm, gr.max=2,96 cm, 143 g
Galet alungit de micașist fin, cenușiu verzui, omogen, compact. Spart din vechime, formă naturală. Utilizat pe una din suprafețe și spre una dintre extremități (rezultând două planuri active, din ținerea diferită în mână) – suprafața este orizontalizată.
- 58.** Frecător, 2010, m.m., d.c. L4 (pl. XI/2); L=10,65 cm, l_{max}=6,66 cm, gr.max=5,29 cm, 551 g
Galet de cuarț fin cristalizat, cenușiu deschis-mediu, laminație difuză, omogen, compact. Utilizat la ambele extremități – negative submilimetrice de așchii și suprafețe subcentimetrice orizontalizate. Este sumar utilizat și pe toate suprafețele natural plane – striuri submilimetrice. Este ars secundar.
- 59.** Frecător, 2010, m.m., d.c. L4; L=4,11 cm, l_{max}=2,3 cm, gr.max=1,3 cm, 17 g
Galet de gresie foarte fină, cenușiu medie și cărămiziu, foarte omogen, compact. Utilizat pe fețele păstrate (orizontalizare prin abraziune fină). Este ars secundar.
- 60.** Frecător, 2010, S α , depunere sub *dig/val*; L=3,57 cm, l_{max}=3,02 cm, gr.max=1,19 cm, 21 g
Fragment de galet de cuarț fin cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact, cu zone cu oxizi de fier. Spart din vechime, formă naturală. Păstrează o mică suprafață orizontalizată prin abraziune.
- 61.** Frecător, 1998, S α , *passim* (pl. XI/4); L=7,92 cm, l_{max}=6,64 cm, gr.max=5,95 cm, 508 g
Cuarț mediu cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Formă naturală. Păstrează urme de utilizare pe majoritatea suprafeței general plate – striuri submilimetrice, suprafețe aplatizate, așchieri caracteristice. Una dintre fețele laterale este aplatizată ferm, fără a păstra decât striuri extrem de fine bidirecționate. Ars secundar, așadar provine din spațiul unei construcții incendiate.
- 62.** Frecător, 2004 S γ , ext. L11; L=4,79 cm, l_{max}=2,62 cm, gr.max=2,36 cm, 36 g
Galet de șist cristalin, mediu cristalizat (gnais?), cenușiu deschis, omogen, compact. Fragment, formă naturală. Zone centimetrice de aplatizare datorate utilizării.
- 63.** Frecător, 1999, S α , ext. L2; L=4,92 cm, l_{max}=2,04 cm, gr.max=1,25 cm, 16 g
Cuarț fin-mediu cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact, posibil pe galet. Fragment, formă naturală. Este spart din vechime. O față este aplatizată prin utilizare.
- 64.** Frecător, 2000, ext. L4; L=3,64 cm, l_{max}=1,89 cm, gr.max=0,86 cm, 11 g
Galet de cuarț fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment (spart din vechime), formă naturală. Suprafața exterioară păstrată este aplatizată prin utilizare și păstrează striuri milimetrice.
- 65.** Frecător, 2000 S β , d.c. L11; L=4,37 cm, l_{max}=4,09 cm, gr.max=1,8 cm, 45 g

Galet de șist fin cristalizat, șistozitate foarte fină, cenușiu mediu, foarte omogen, compact, cu diacłaze fine de calcit. Fragment (spart din vechime), formă naturală. Suprafețele exterioare păstrate sunt sensibil aplatizate datorită utilizării. Ars secundar – are numeroase fisuri.

66. Frecător, 1998 Sα, șopron L9; L=5,71 cm, lmax=4,37 cm, gr.max=3,97 cm, 171 g

Gresie fină, bine sortată, cenușiu mediu, ușor cărămiziu, omogenă, compactă, arsă secundar, pe galet. Fragmentar, spart din vechime. Una dintre suprafețe este foarte aplatizată prin utilizare.

67. Frecător, 1998 Sα, ext. L7; L=6,0 cm, lmax=5,7 cm, gr.max=2,88 cm, 140 g

Galet de șist cristalin fin cristalizat, cu șistozitate fină, cenușiu deschis, ușor roșcat, omogen compact. Fragmentar, spart din vechime. Porțiuni din suprafețele plate natural sunt suplimentar aplatizate prin frecare.

68. Frecător, 1998 Sα, platformă L9; L și l imposibil de măsurat, gr.max=4,33 cm, 598 g

Micașist și cuarțit, fin-mediu cristalizat, șistozitate medie, brun deschis și cenușiu deschis, eterogen, compact. Probabil, galet. Puternic ars secundar, ceea ce a determinat o fragmentare deosebită și multiple fisuri și spărturi. Două suprafețe, diametral opuse, sunt puternic aplatizate prin utilizare.

69. Zdrobitor-frecător, 1998, Sα, d.c. L2 (pl. XIII/1); L=10,49 cm, lmax=6,91 cm, gr.max=4,42 cm, 572 g

Cuarțit fin, cenușiu deschis, omogen, compact, cu oxizi de fier. Piesa păstrează forma general naturală. Extremitățile sunt arcuite datorită utilizării – au negative de așchii (sub)milimetrice (zbrobire) și suprafețe centimetrice orizontalizate (frecare). În plus, una din suprafețele lungi late este net orizontalizată datorită frecării. Este ars secundar, are mici fisuri.

70. Zdrobitor-frecător, 2000, Sβ, d.c. L11 (pl. XII/4; XIII/5); L=8,32 cm, lmax=5,53 cm, gr.max=5,07 cm, 408 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, gălbui, cu impregnații feruginoase roșcate, omogen, compact. Formă general naturală. Așchieri multiple (negative) la extremități și pe marginea unei laturi înguste lungi. Una din fețe este aplatizată și păstrează negative de așchii submilimetrice de la frecare.

71. Zdrobitor-frecător, 2010, martor magistral, d.c. L2 (pl. XII/1; XIII/2); L=10,38 cm, lmax=6,35 cm, gr.max=3,30 cm, 349 g

Galet de gresie cuarțoasă grosieră, slab sortată, brun roșcat deschis, omogenă, foarte compactă. Formă naturală, spart longitudinal înaintea utilizării. Zona spărturii (parțial) și toate celelalte suprafețe natural aproape plate sunt utilizate prin frecare (orizontalizate pe alocuri, striuri foarte fine organizate mai ales longitudinal). Extremitățile au fost utilizate ca zdrobitor – negative (sub)milimetrice de așchii. Ardere secundară, depunere carbonatică.

72. Zdrobitor-frecător, 2010, Sα, ext. L4 (pl. XIII/7); L=8,62 cm, lmax=6,48 cm, gr.max=3,80 cm, 277 g

Galet de cuarțit, mediu cristalizat (2-4 mm), cenușiu deschis, ușor roșcat, omogen, compact. Fragment (partea proximală spartă din vechime), formă naturală. Multiple așchieri (sub)milimetrice la extremitatea distală și la partea inferioară a uneia din laturile înguste lungi, datorate zdrobirii. La partea superioară a aceleiași laturi suprafața este sensibil orizontalizată datorită frecării.

73. Zdrobitor-frecător, 2010, Sα, ext. L7; L=7,32 cm, lmax=3,14 cm, gr.max=1,32 cm, 43 g

Galet de rocă carbonatică fin grezoasă, gălbui, omogenă, compactă. Spart din vechime longitudinal, ceea ce ar putea presupune că cel puțin una din extremități a fost utilizată ca zdrobitor. Una din fețele plate (cea păstrată) este orizontalizată prin frecare – se observă numai striuri longitudinale.

74. Zdrobitor-frecător, 2010, Sα, ext. (d.c.) L4; L=8,04 cm, lmax=6,02 cm, gr.max=2,75 cm, 171 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și brun roșcat, ars secundar, foarte omogen, compact. Fragment, formă naturală. Utilizat inițial pe galet întreg. Ambele extremități păstrează negative (sub)milimetrice de așchii datorită zdrobirii. Una din laturile înguste lungi este orizontalizată și ușor așchiată prin frecare și înainte și după spargerea longitudinală a piesei (așchieri sumare se regăsesc și în zona spărturii).

75. Zdrobitor-frecător, 2001, Sβ, d.c. L12 (pl. XIII/3); L=13,16 cm, lmax=8,43 cm, gr.max=5,45 cm, 931 g

Galet de cuarțit fin-mediu cristalizat, cenușiu deschis, cu impregnații feruginoase roșcate, omogen, compact. Formă naturală. La extremități păstrează așchierile milimetrice caracteristice zdrobitorului, pe una din fețele laterale fiind evidentă aplatizarea. Ars secundar, depuneri carbonatice.

76. Zdrobitor-frecător, 2001, Sα, ext. L7 (pl. XIII/4); L=11,22 cm, lmax=5,82 cm, gr.max=3,79 cm, 360 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, brun deschis, omogen, compact, opac. Formă naturală. Extremitățile au fost utilizate ca zbroitor (păstrează așchieri milimetrice caracteristice), iar zone din laturile înguste lungi ca frecător – spații centimetrice aplatizate.

77. Zdrobitor-frecător, 1998, *Sα, passim* (pl. XIII/6); L=7,83 cm, lmax=4,45 cm, gr.max=3,90 cm, 202 g

Galet de cuarțit mediu cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Întreg, formă naturală. Păstrează urme de utilizare la extremități – striuri (sub)milimetrice, așchieri caracteristice. Una dintre fețele laterale este ușor aplatizată, fără a păstra decât striuri fine unidirecționate.

78. Zdrobitor-frecător, 1998, *Sα, ext. L7*; L=4,63 cm, lmax=4,43 cm, gr.max=4,67 cm, 134 g

Calcarenit fin, brun gălbui, fin cochilifer, foarte omogen compact. Are multiple zone aplatizate în urma utilizării, păstrând striuri fine unidirecționate și așchieri (sub)milimetrice caracteristice.

79. Zdrobitor-frecător, 1998, *Sα, passim*; L=10,18 cm, lmax=6,57 cm, gr.max=4,74 cm, 459 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, brun mediu, foarte omogen, compact. Formă naturală. Ambele extremități prezintă așchieri milimetrice (zdrobire), în timp ce suprafețele late, relativ plate natural, sunt suplimentar aplatizate prin utilizare (striuri milimetrice – frecare).

80. Zdrobitor-frecător, 1998, *Sα, passim*; L=6,35 cm, lmax=4,01 cm, gr.max=3,48 cm, 122 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, brun roșcat mediu, foarte omogen, compact. Formă naturală. Una dintre extremități păstrează așchieri milimetrice caracteristice (zdrobire), una dintre laturile lungi fiind parțial suplimentar aplatizată (fațetări și striuri milimetrice) prin utilizare (frecare).

81. Zdrobitor-frecător, 1999 *Sα, platformă L9*; L=12,26 cm, lmax=6,27 cm, gr.max=4,77 cm, 622 g

Galet de șist fin, cu șistozitate fină, gnaisic (?), cenușiu gălbui, ușor roșcat, foarte omogen, compact. Formă generală naturală. Două dintre suprafețele late lungi (opuse transversal) sunt aplatizate prin utilizare (frecare). Muchiile uneia dintre extremități păstrează așchieri milimetrice caracteristice (zdrobire).

82. Zdrobitor-frecător, 2000 *Sβ, platformă L11*, lângă peretele nordic (pl. XII/2); L=10,58 cm, lmax=6,92 cm, gr.max=5,30 cm, 630 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu mediu, omogen, compact. Formă naturală, ars secundar. Extremitățile păstrează așchieri milimetrice (zdrobire), iar suprafețele late lungi sunt aplatizate ferm prin utilizare (frecare). Descoperit în asociere cu nr. cat. 164.

83. Zdrobitor-frecător, 1999 *Sα, d.c. L3*; diam.max=8,97 cm, diam.min=6,35 cm, 480 g

Silicolit fin, cenușiu mediu-închis, omogen, compact, ars secundar, fisurat. Galet, formă general naturală – cvasisferică, ars secundar (cauza multiplelor fisuri). Are așchieri multiple pe întreaga suprafață (zdrobire) cu intercalări de zone aplatizate (frecare).

84. Zdrobitor-frecător, 1999 *Sα, ext. (d.c.) L2* (pl. XII/3); L=15,45 cm, lmax=7,86 cm, gr.max=4,73 cm, 741 g

Galet de șist cristalin fin, cu șistozitate fină, fin micaceu (gnaisic?) cenușiu gălbui, omogen, compact, fisurat, ars secundar. Formă general naturală. La extremități sunt prezente așchieri milimetrice caracteristice (zdrobire); una din suprafețele late lungi și porțiuni din celelalte sunt puternic aplatizate (frecare).

85. Zdrobitor-frecător, 2004 *Sβ, d.c. L12* (lângă vas2) (pl. IVc); diam.max=6,88 cm, diam.min=5,93 cm, 352 g

Cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și roșcat, foarte omogen, compact, pe galet sferoidal, formă naturală. Pe întreaga suprafață are multiple așchieri milimetrice caracteristice (zdrobire) în alternanță cu zone aplatizate (frecare). În plus, există porțiuni de așchiere aplatizate ulterior.

86. Zdrobitor-frecător, 2004 *Sα, platformă L2* (sub vas100); L=8,27 cm, lmax=5,98 cm, gr.max=6,2 cm, 405 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și brun roșcat, foarte omogen, compact. Formă naturală, ars secundar. Cele două extremități păstrează multiple așchieri submilimetrice caracteristice (zdrobire). Una dintre suprafețele plate natural este suplimentar aplatizată prin frecare.

87. Zdrobitor-frecător, 2004 *Sβ, platformă L11/2*; L=11,17 cm, lmax=6,43 cm, gr.max=5,3 cm, 555 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, brun cenușiu mediu și cenușiu închis, omogen, compact, fisurat. Formă naturală, ars secundar (șapte fragmente lipite). Extremitățile păstrează așchieri (sub)milimetrice caracteristice (zdrobire). Două dintre suprafețele laterale (diametral opuse) sunt puternic aplatizate prin frecare.

88. Zdrobitor-frecător, 2004 *Sβ, passim*; L=9,73 cm, lmax=6,97 cm, gr.max=4,73 cm, 573 g

Galet de cuarțit mediu cristalizat, cenușiu deschis și gălbui roșcat, foarte omogen, compact. Formă naturală. Cele două extremități păstrează așchieri (sub)milimetrice caracteristice (zdrobire). Două dintre suprafețele laterale (diametral opuse) și porțiuni din celelalte sunt puternic aplatizate prin frecare.

89. Zdrobitor-frecător, 2004 Sα, d.c. L4; L=10,46 cm, lmax=8,61 cm, gr.max=5,65 cm, 758 g

Galet de cuarțit larg cristalizat, cenușiu deschis, ușor roșcat, omogen, compact, ars secundar. Fragmentar, rupt din vechime, formă naturală. Extremitățile păstrează așchieri masive (sub)milimetrice (zdrobire). O suprafață relativ plată natural este puternic aplatizată prin frecare.

90. Zdrobitor-frecător, 2004 Sβ, d.c. L12 (pl. IVb); L=12,11 cm, lmax=5,16 cm, gr.max=1,89 cm, 219 g

Galet aplatizat de cuarțit fin cristalizat, brun cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Spart longitudinal, formă naturală. Extremitățile păstrează așchieri (sub)milimetrice (zdrobire) iar una din laturile înguste lungi are porțiuni aplatizate prin frecare.

91. Zdrobitor-frecător, 1998 Sα, ext. L7; L=9,22 cm, lmax=4,55 cm, gr.max=3,5 cm, 190 g

Galet alungit de șist cristalin fin cristalizat, șistozitate foarte fină, cenușiu gălbui, omogen, compact. Fragmentar, spart din vechime. Extremitatea păstrată și muchiile galetului conservă așchieri (sub)milimetrice caracteristice (zdrobire). O suprafață lată lungă, relativ plană natural, păstrează zone de aplatizare suplimentară.

92. Zdrobitor-frecător, 2004 Sα depunere sub *dig/val*; L=15,67 cm, lmax=6,06 cm, gr.max=1,72 cm, 292 g

Galet aplatizat de cuarțit foarte fin cristalizat, și șist foarte fin micaceu, brun gălbui, roșcat și cărămiziu, omogen, compact. Spart longitudinal, formă naturală. Extremitățile păstrează așchieri (sub)milimetrice (zdrobire) iar una din laturile înguste lungi are porțiuni aplatizate prin frecare.

93. Zdrobitor-frecător, 2004 Sα, d.c. L2; L=5,48 cm, lmax=4,49 cm, gr.max=3,12 cm, 113 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact. Fragmentar, spart din vechime, ars secundar. Are așchieri (sub)milimetrice pe extremitatea păstrată și pe laturile înguste lungi. Pe suprafețele late păstrează aplatizări suplimentare.

94. Zdrobitor-frecător, 2004 Sβ, d.c. L11; L=6,59 cm, lmax=6,34 cm, gr.max=3,7 cm, 194 g

Galet de gresie carbonatică cu textură medie, cenușiu mediu și gălbui, bine sortată, foarte omogenă, compactă. Fragment, formă naturală. Extremitatea păstrată conservă așchieri (sub)milimetrice (zdrobire). Porțiuni centimetrice din laturile lungi sunt aplatizate prin frecare.

95. Zdrobitor, 2001, Sβ, L11 platformă (pl. XI/6); L=7,6 cm, lmax=5,2 cm, gr.max=3,7 cm, 199 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și gălbui, ușor roșcat, omogen, compact. Utilizat la una din extremități (așchieri milimetrice caracteristice). Depuneri carbonatice – datorate, probabil, acumulărilor postdepozitionale.

96. Zdrobitor, 2000, Sβ, d.c. L2; diam.max=5,14 cm, diam.min=4,22 cm, 143 g

Silicolit fin, brun gălbui, foarte omogen, compact. Utilizat pe cea mai mare parte a suprafeței (așchieri masive, milimetrice, repetate, și negative centimetrice de așchii).

97. Zdrobitor, 1998, Sα, ext. L7 (pl. XI/3); L=10,01 cm, lmax=6,65 cm, gr.max=5,49 cm, 528 g

Galet din silicolit fin, ocru mediu, omogen, compact. Formă naturală. Ambele extremități păstrează urme de utilizare – striuri submilimetrice și așchieri caracteristici.

98. Zdrobitor, 2000, Sβ, *passim*, diam.max=6,23 cm, diam.min=4,83 cm, 232 g

Galet semisferic din silicolit fin, brun mediu, eterogen, compact, cu depuneri carbonatice. Formă naturală. Prezintă așchieri masive milimetrice, repetate, pe toate suprafețele regulat plane.

99. Zdrobitor, 2000, Sα, *passim*; diam.max=5,61 cm, diam.min=4,53 cm, 163 g

Silicolit fin, ocru mediu, ușor eterogen, compact, cu zone calcitice. Sferoidal, păstrează fragmente din cortex. Prezintă așchieri masive milimetrice, repetate, pe toate suprafețele regulat plane și negative de așchii centimetrice.

100. Zdrobitor, 2001, Sα, d.c. L7 (pl. XI/5); diam.max=7,61 cm, diam.min=6,26 cm, 391 g

Galet din silicolit fin, brun cenușiu mediu și roșcat cărămiziu, ușor eterogen, compact, cu depuneri carbonatice; tente albastrii și cenușiu deschis datorate arderii secundare (fisuri numeroase), formă naturală. Prezintă așchieri multiple de utilizare.

101. Zdrobitor, 2004 Sα, umplutură șanț de fundație palisadă; L=8,98 cm, lmax=5,03 cm, gr.max=4,43 cm, 278 g

Galet de cuarțit, mediu cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Formă naturală. Extremitățile și protuberanțele naturale păstrează așchieri (sub)milimetrice caracteristice.

102. Zdrobitor, 1998 Sα, d.c. L7; L=4,4 cm, lmax=3,33 cm, gr.max=2,38 cm, 48 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, brun mediu și cărămiziu, foarte omogen, compact, ars secundar. Galet, fragmentar, spart din vechime. Extremitatea păstrată conservă așchieri (sub)milimetrice caracteristice.

103. Zdrobitor, 2004 Sβ, d.c. L12; L=7,56 cm, lmax=5,8 cm, gr.max=3,78 cm, 243 g

Galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și roșcat cărămiziu mediu, foarte omogen, compact. Formă naturală (sferă aplatizată), ars secundar. Extremitățile păstrează așchieri (sub)milimetrice caracteristice.

104. Râșniță, 1998, Sα, d.c. L3 (ext. L7); L=4,87 cm, lmax=4,7 cm, gr.max=3,55 cm, 106 g

Cuarțit foarte fin, cărămiziu roșcat mediu-închis, foarte omogen, compact. Fragment, fără urme evidente de utilizare. Fisurat datorită arderii secundare – cel probabil, aparține ansamblului de depuneri de pe nivelul de distrugere al L3.

105. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=2,40 cm, lmax=2,23 cm, gr.max=1,52 cm, 12 g

Cuarțit fin cristalizat, cărămiziu roșcat mediu, omogen, compact. Fragment central, fără urme evidente de utilizare.

106. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=13,48 cm, lmax=10,73 cm, gr.max=1,78 cm, 324 g

Galet aplatizat de gresie fină, micacee, brun cenușiu deschis, omogenă, ușor friabilă. Fragment, friabilă. Utilizată pe una din fețe, ferm aplatizată.

107. Râșniță, 2000, Sβ, platformă L11; L=4,80 cm, lmax=4,04 cm, gr.max=3,74 cm, 91 g

Calcar fin grezos, brun cenușiu mediu, aspect eterogen, compact. Trei fragmente, arse secundar. Fără urme evidente de utilizare.

108. Râșniță, 1998, Sα, ext. (d.c.) L7; L=8,93 cm, lmax=8,90 cm, gr.max=2,87 cm, gr.min=1,02 cm, 204 g

Gresie cuarțoasă grosieră, slab sortată, cărămiziu roșcat mediu, omogenă, compactă, arsă secundar (poate fi atribuită inventarului depus pe distrugerea L7). Fragment, utilizată pe ambele fețe (diferența dintre cele două grosimi este datorată utilizării).

109. Râșniță, 2000, Sβ, d.c. L11; L=3,58 cm, lmax=2,53 cm, gr.max=1,83 cm, 15 g

Calcar fin grezos, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment, ars secundar. Fără urme evidente de utilizare.

110. Râșniță, 1998, Sα, ext. L2; L=16,50 cm, lmax=9,83 cm, gr.max=2,98 cm, 445 g

Gresie carbonatică fină-medie, fin micacee, brun cenușiu deschis, omogenă, fin poroasă, compactă. Fragmentară; este utilizată pe una din fețele plate, cantul este cioplit.

111. Râșniță, 2000, Sβ, d.c. L11; L=7,27 cm, lmax=5,69 cm, gr.max=4,02 cm, 172 g

Calcar fin grezos, brun cenușiu deschis-mediu, omogen, compact. Fragment, arsă secundar – calcinată pe alocuri, fisuri. Fără urme evidente de utilizare.

112. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=7,87 cm, lmax=6,59 cm, gr.max=3,71 cm, 135 g

Marno-calcar foarte fin grezos, roșcat cărămiziu și brun închis, aspect eterogen, compact. Fragment, arsă secundar – fisuri. Aparent, o singură suprafață de utilizare, aplatizată.

113. Râșniță, 1998, Sα, ext. L2; L=6,87 cm, lmax=4,13 cm, gr.max=2,47 cm, 109 g

Calcar fin, crem gălbui, foarte omogen, ușor friabil, cretos, stratificat. Fragment. Ambele suprafețe plate natural sunt utilizate.

114. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=14,58 cm, lmax=11,69 cm, gr.max=3,99 cm, 875 g

Microconglomerat mediu, slab sortat, 0,5-1 cm, cenușiu gălbui, polimictic, eterogen, compact. Fragment, utilizată pe o singură față, concavă.

115. Râșniță, 1998, Sα, ext. (d.c.) L7; L=7,55 cm, lmax=6,46 cm, gr.max=5,10 cm, 289 g

Gresie cuarțoasă foarte fină, cenușiu deschis, foarte omogenă, ușor friabilă, ușor roșetică, de tip Kliwa. Fragment, utilizată pe o singură față. Arderea secundară indică apartenența la ansamblul depunerilor din L7.

116. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7 (pl. XIV/2); L=11,51 cm, lmax=15,85 cm, gr.max=4,20 cm, gr.min=2,90 cm, 968 g

Gresie carbonatică medie-grosieră, bine sortată, cenușiu gălbui mediu, omogenă, fin poroasă, foarte compactă. Fragment (cca 1/3-1/2), utilizată pe ambele fețe (care, deși relativ plane, sunt ușor convexe) – striuri organizate numai longitudinal. Suprafața laterală (cantul) este sumar cioplită și amenajată suplimentar prin abraziune. Diferența dintre grosimea minimă și cea maximă este datorată utilizării.

117. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=8,01 cm, lmax=18,42 cm, gr.max=4,56 cm, 1000 g

Gresie carbonatică medie-grosieră, bine sortată, cenușiu gălbui mediu, omogenă, fin poroasă, ușor friabilă, asemănătoare cu cea de mai sus. Posibil pe un galet de bolovăniș (?). Fragment (probabil, cca 1/4), utilizată pe o singură față. Cantul este amenajat – probabil, prin cioplire, apoi lustruit/șlefuit.

118. Râșniță, 1998, Sα, *passim*; L=9,78 cm, lmax=7,40 cm, gr.max=5,14 cm, 480 g

Gresie cuarțoasă medie-grosieră, slab sortată, cenușiu gălbui mediu, omogenă, compactă, cu stratificație difuză. Fragment, utilizată pe ambele fețe – una este plată, cealaltă ușor concavă.

119. Râșniță, 1998, Sα, ext. (d.c.) L2; L=11,71 cm, lmax=6,41 cm, gr.max=4,59 cm, 528 g

Gresie cuarțoasă fină, bine sortată, cenușiu mediu, ușor roșcată, foarte omogenă, foarte compactă, arsă secundar. Fragment, utilizată pe ambele fețe (una ușor convexă, cealaltă ușor concavă). Suprafața laterală (cantul) este sumar cioplită și lustruită.

120. Râșniță, 1998, Sα, *passim*; L=12,46 cm, lmax=8,07 cm, gr.max=4,20 cm, 490 g

Calcar fosilifer ușor grezos, crem deschis, omogen, poros, ușor friabil, cu frecvente cochilii de bivalve. Fragment, utilizată pe ambele fețe (orizontalizate). Suprafața laterală (cantul) este amenajat prin abraziune, probabil, anterior, și prin cioplire.

121. Râșniță, 1998, Sα, *passim*; L=9,50 cm, lmax=7,42 cm, gr.max=4,89 cm, 360 g

Gresie micro-conglomeratică, slab sortată, 2-3 mm, cenușiu deschis, omogenă, foarte friabilă. Fragment, utilizată pe o singură față, orizontalizată. Cantul este amenajat – probabil, prin cioplire, apoi sumar lustruit/șlefuit (abraziune).

122. Râșniță, 1998, Sα, *passim*; L=6,67 cm, lmax=5,04 cm, gr.max=5,18 cm, 145 g

Gresie medie grosieră, slab sortată, cenușiu mediu, omogenă, ușor friabilă. Fragment, utilizată pe ambele fețe – una este plată, cealaltă ușor concavă. Cantul este amenajat (cioplire, abraziune) vertical.

123. Râșniță, 1998, Sα, *passim* (pl. XIV/1); L=13,04 cm, lmax=12,10 cm, gr.max=3,06 cm, 838 g

Gresie grosieră micro-conglomeratică, slab sortată, cenușiu verzui deschis, omogenă, compactă (din sisturi verzi?) Fragment (cca 1/2-2/3), utilizată (abraziune) pe ambele fețe – una este convexă, cealaltă ușor concavă. Cantul este amenajat (cioplire și, pe alocuri, abraziune).

124. Râșniță, 1998, Sα, ext. L2; L=4,48 cm, lmax=3,73 cm, gr.max=1,77 cm, 48 g

Gresie carbonatică micacee, medie, bine sortată, cenușiu mediu, omogenă, ușor friabilă, cu stratificație fină. Fragment, utilizată pe o singură față (aplatizată).

125. Râșniță, 2005, Sβ, d.c. L12; L=6,29 cm, lmax=4,95 cm, gr.max=3,65 cm, 78 g

Silicolit foarte fin, cenușiu mediu și brun roșcat, foarte omogen, compact, ars secundar. Fragment, fără urme evidente de utilizare (dar fețele late sunt aplatizate).

126. Râșniță, 1999, Sα, platformă L9; L=10,05 cm, lmax=4,34 cm, gr.max=3,05 cm, 148 g

Cuarțit foarte fin cristalizat, roșcat cărămiziu, omogen, foarte compact, cu crustă. Fragment (cca 1/2), utilizată (abraziune) pe ambele fețe (plate). Cantul este amenajat (cioplire sumară și, pe alocuri, abraziune) oblic.

127. Râșniță, 2010, Sα, ext. L7; L=6,41 cm, lmax=5,89 cm, gr.max=5,61 cm, 222 g

Gresie carbonatică medie, slab sortată, cenușiu gălbui, omogenă, ușor friabilă. Fragment, fețele late sunt aplatizate. Cantul este sumar cioplit.

128. Râșniță, 2010, m.m., d.c. L4; L=2,66 cm, lmax=2,65 cm, gr.max=1,47 cm, 21 g

Calcar foarte fin, crem deschis, foarte omogen, ușor cretos, arsă secundar, cu crustă milimetrică. Cinci fragmente, o singură suprafață de utilizare (aplatizată). Nu se păstrează porțiuni din cant.

129. Râșniță, 1998, Sα, d.c. L7; L=8,59 cm, lmax=5,19 cm, gr.max=5,63 cm, 262 g

Gresie grosieră slab sortată, cenușiu verzui mediu și roșcat, eterogenă, arsă secundar și, de aceea, fisurată. Fragment, utilizată pe o singură față, orizontalizată. Cantul este amenajat prin cioplire.

130. Râșniță, 2010, Sα, depunere sub *dig/val*; L=7,61 cm, lmax=5,29 cm, gr.max=2,41 cm, 86 g

Calcarenit fin, gălbui, cu porozitate fină, omogen, compact. Fragment, utilizată pe o singură față, orizontalizată (abraziune).

131. Râșniță, 2010, Sα, ext. L2; L=7,87 cm, lmax=4,83 cm, gr.max=6,43 cm, 351 g

Gresie medie-grosieră, fosiliferă, cu cochilii fine, cărămiziu roșcat și verzui, eterogenă, oxizi acumulați secundar, compactă. Fragment. Este vizibilă utilizarea unei singure fețe (orizontalizată prin frecare).

132. Râșniță, 2007, Sβ, d.c. L12 (pl. IVb); L=12,12 cm, lmax=13,74 cm, gr.max=3,67 cm, 557 g

Calcar fin grezos, cenușiu mediu, omogen, compact. Fragmentară (max. 50%), spartă din vechime. Ambele fețe sunt utilizate (orizontalizate prin frecare), cantul este sumar cioplit. Este arsă secundar (fisurată și spartă, din această cauză, în cel puțin 11 fragmente).

133. Râșniță, 2010, m.m., d.c. L4 (pl. XIV/4); L=13,95 cm, lmax=12,33 cm, gr.max=3,1 cm, 757 g

Gresie microconglomeratică, slab sortată, cochiliferă, micacee, cenușiu mediu, brun cenușiu mediu, eterogenă, ușor friabilă, probabil pe galeț. Fragmentară (cca 50%). Utilizată, probabil, pe ambele fețe (una este distrusă superficial datorită arderii secundare, cealaltă este ușor concavă datorită frecării repetate). Cantul este amenajat prin cioplire și șlefuire. Are numeroase fisuri datorate arderii secundare.

134. Râșniță, 2001, Sβ, platformă L11/2; L=12,1 cm, lmax=8,1 cm, gr.max=6,9 cm, 668 g

Gresie carbonatică fină, bine sortată, fin micacee, brun mediu ușor cărămiziu, omogenă, ușor friabilă. Fragment, utilizată pe ambele fețe – una concavă, cealaltă cvasi-plată. Cantul este amenajat – probabil cioplit, sigur lustruit. Depuneri carbonatice – datorate, probabil, arderii secundare.

135. Râșniță, 2001, Sα, ext. L7 (pl. XV/1); L=5,87 cm, lmax=4,62 cm, gr.max=6,02 cm, 232 g

Calcar fin cristalizat, brun mediu gălbui, foarte omogen, foarte compact, posibil pe galeț. Fragment, utilizată pe ambele fețe, cantul este amenajat prin cioplire. Depuneri carbonatice care indică arderea secundară și apartenența contextuală.

136. Râșniță, 2001, Sα, d.c. L4 (pl. XIV/5b); L=8,94 cm, lmax=6,35 cm, gr.max=2,7 cm, 178 g

Calcar fin grezos, cenușiu mediu, foarte omogen, compact, fin poros. Fragment, utilizată pe ambele fețe – una concavă, cealaltă convexă. Prima este mai lustruită. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune sumară. Arsă secundar, depuneri carbonatice. Foarte probabil, din aceeași piesă cu nr. cat. 137 – s-a înregistrat diferit datorită contextelor diferite.

137. Râșniță, 2001, Sβ, d.c. L12 (pl. IVe; XIV/5a); L=16,25 cm, lmax=12,03 cm, gr.max=2,24 cm, 667 g

Calcar fin grezos, cenușiu mediu, foarte omogen, compact, fin poros. Două fragmente, utilizată pe ambele fețe – una concavă, cealaltă convexă. Prima este mai lustruită. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune sumară. Arse secundar, depuneri carbonatice. Foarte probabil, din aceeași piesă cu nr. cat. 136 – s-a înregistrat diferit datorită contextelor diferite.

138. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=4,25 cm, lmax=3,77 cm, gr.max=2,63 cm, 52 g

Calcar foarte fin, cu laminație milimetrică, cenușiu deschis și cărămiziu, omogen, compact. Fragment, păstrează o singură suprafață de utilizare, plată. Nu se păstrează cantul.

139. Râșniță, 2006, Sβ, ext. L11; L=5,5 cm, lmax=5,17 cm, gr.max=3,94 cm, 167 g

Gresie cuarțoasă fină, fin micacee, brun deschis, foarte omogenă, ușor friabilă. Fragment, pare utilizată pe ambele fețe – lustruite prin frecare repetată. Cantul este amenajat cel puțin prin abraziune.

140. Râșniță, 2006, *passim*; L=6,79 cm, lmax=5,41 cm, gr.max=3,16 cm, 100 g

Gresie carbonatică foarte fină, cenușiu gălbui, foarte omogenă, friabilă. Fragment; aparent, utilizată pe o singură față (aplatizată). Nu se păstrează cantul.

141. Râșniță, 2006, *passim*; L=6,8 cm, lmax=5 cm, gr.max=5,5 cm, 234 g

Cuarțit mediu cristalizat, cenușiu deschis, omogen, friabil, foarte alterat, arsă secundar, ceea ce poate indica proveniența. Fragment, păstrează o singură suprafață de utilizare (aplatizată prin frecare), cantul este cioplit sumar.

142. Râșniță, 2004, Sβ, d.c. L4 (pl. XV/2); L=5,49 cm, lmax=4,84 cm, gr.max=2,96 cm, 264 g

Șist cristalin fin cristalizat, cenușiu verzui și cenușiu deschis, șistozitate fină, foarte omogen, foarte compact. Fragment, utilizată pe ambele fețe, aplatizate. Nu se păstrează cantul.

143. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7; L=10,03 cm, lmax=9,6 cm, gr.max=3,3 cm, 176 g

Gresie carbonatică fină, slab sortată, cu rare elemente de conglomerat, brun cenușiu deschis, foarte omogenă, compactă. Fragment, utilizată pe ambele fețe – una ușor albiată (concavă). Cantul este amenajat prin cioplire.

144. Râșniță, 1998, Sα, ext. L7 (pl. XV/3); L=7,16 cm, lmax=4,61 cm, gr.max=3,2 cm, 143 g

Rocă cuarțo-feldspatică porfirică fină, cenușiu verzui mediu, omogenă, compactă (rocă vulcanică?). Fragment, utilizată pe o singură suprafață, păstrează porțiuni din cant – cioplit și finisat prin abraziune.

145. Râșniță, 2001, Sβ, platformă pod L11; L=8,7 cm, lmax=5,74 cm, gr.max=3,6 cm, 208 g

Gresie cuarțoasă micro-conglomeratică, foarte slab sortată, roșcat cărămiziu deschis, eterogenă, cu matrice silică și frecvente cochilii fine de bivalve și stratificație paralelă difuză. Fragment, fără urme de utilizare (deși ambele fețe sunt plate) datorită degradării (ardere secundară puternică).

146. Râșniță, 2010, Sα, ext. (d.c.) L7; L=3,12 cm, lmax=2,2 cm, gr.max=2,92 cm, 19 g

Marnă foarte fin grezoasă, brun deschis, omogenă, compactă. Fragment, utilizată pe ambele fețe (aplatizate). Ardere secundară (foarte probabil, provine din spațiul L7).

147. Râșniță, 2010, Sα, ext. L7; L=7,85 cm, lmax=7,42 cm, gr.max=3,34 cm, 231 g

Micro-conglomerat cuarțos cu textură grosieră, slab sortat, cenușiu deschis, eterogen, compact, polimictic, cu ciment carbonatic. Fragment; aparent, o singură față utilizată. Cantul este amenajat prin cioplire.

148. Râșniță, 2004, Sβ, d.c. L12; L=10,47 cm, lmax=9,87 cm, gr.max=3,25 cm, 402 g

Gresie medie bine sortată, cenușiu mediu verzui, omogenă, cu intercalații argiloase brun deschis, cu stratificație discontinuă. Fragmente; aparent, utilizată pe o singură față, aplatizată. Este arsă secundar – fisuri, spărturi, stare de conservare precară.

149. Râșniță, 2004, Sβ, *passim*; L=8,72 cm, lmax=5,96 cm, gr.max=3,51 cm, 195 g

Calcar foarte fin grezos, fin cristalizat, cenușiu roșcat deschis, cu laminație paralelă, cu oxizi de fier, omogen, foarte compact. Fragment, aparent, utilizată pe ambele fețe – aplatizate. Cantul este amenajat prin cioplire (oblic). Arsă secundar.

150. Râșniță, 2004, Sα, ext. L7; L=3,91 cm, lmax=3,07 cm, gr.max=2,36 cm, 31 g

Calcar foarte fin grezos, fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment, utilizată pe ambele fețe, aplatizate. Nu se păstrează cantul.

151. Râșniță, 2004, Sγ, ext. L11; L=8,95 cm, lmax=5,89 cm, gr.max=2,96 cm, 108 g

Rocă carbonatică fină, brun deschis, omogenă, compactă, cu porozitate fină, cu crustă cenușiu deschis pe ambele fețe. Fragment, placă, este utilizată pe ambele fețe – aplatizate. Nu se păstrează cantul.

152. Râșniță, 2004, Sβ, d.c. L12 (pl. XIV/3); L=17,81 cm, lmax=8,36 cm, gr.max=6,71 cm, 1000 g

Rocă holocristalină, fină, cenușiu deschis, ușor roșcat deschis, alterată, omogenă, compactă (gnais?), posibil element de bolovăniș. Fragment, utilizată pe ambele fețe, aplatizate. Cantul este amenajat – probabil, cioplit, dar vizibilă numai abraziunea oblică.

153. Râșniță, 2004, Sβ, pe vas1, d.c. L12; L=10,97 cm, lmax=4,03 cm, gr.max=1,69 cm, 82 g

Gresie fină, bine sortată, micacee, brun cenușiu deschis, foarte omogenă, compactă, fin stratificată, cu o muchie rotunjită (galet?). Fragment, probabil, utilizată pe o singură față. Nu se păstrează cantul. Este degradată datorită arderii secundare – fisuri multiple, exfolieri.

154. Râșniță, 2011, Sα, ext. (d.c.) L2; L=5,28 cm, lmax=3,65 cm, gr.max=2,89 cm, 78 g

Silicolit fin cristalizat, brun roșcat mediu, cu laminație paralelă, omogen, compact. Fragment. Este utilizată pe o singură față – aplatizată. Nu se păstrează cantul. Arderea secundară indică proveniența sa din L2.

155. Râșniță, 2011, Sα, ext. (d.c.) L4; L=4,03 cm, lmax=3,18 cm, gr.max=2,13 cm, 37 g

Silicolit fin cristalizat, brun roșcat mediu, cu laminație paralelă, omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. Este utilizată pe o singură față – aplatizată. Nu se păstrează cantul. Arderea secundară indică proveniența sa foarte probabilă din spațiul L4.

156. Râșniță, 2003, Sα, ext. L2; L=7,79 cm, lmax=6,56 cm, gr.max=3,14 cm, 166 g

Gresie microconglomeratică, slab sortată, polimictică, cenușiu mediu, eterogenă, ușor friabilă. Fragment, spartă din vechime. Este utilizată pe o singură față, cantul a fost amenajat prin cioplire.

157. Râșniță, 2001, Sα, ext. (d.c.) L7; L=3,24 cm, lmax=2,45 cm, gr.max=3,25 cm, 43 g

Gresie cuarțoasă medie, bine sortată, fin cochiliferă, brun roșcat deschis, omogenă, compactă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Utilizată pe ambele fețe – aplatizate. Nu se păstrează cantul.

158. Râșniță, 2003, Sα, ext. L7; L=12,62 cm, lmax=5,04 cm, gr.max=3,81 cm, 236 g

Microconglomerat slab sortat, cenușiu mediu, polimictic, eterogen, cu frecvente granule de pietriș, ușor friabil. Fragment, spartă din vechime. Este utilizată pe o singură față, cantul a fost amenajat prin cioplire.

159. Râșniță, 2001, Sα, ext. L7; L=11,23 cm, lmax=7,92 cm, gr.max=3,35 cm, 302 g

Conglomerat slab sortat, polimictic, cenușiu gălbui, slab sortat și gresie carbonatică grosieră, gălbui, eterogenă, friabilă, cu stratificație. Fragment, spartă din vechime. Este utilizată pe o singură față, cantul a fost amenajat prin cioplire.

160. Râșniță, 2001, Sα, ext. (d.c.) L7; L=9,06 cm, lmax=5,4 cm, gr.max=3,8 cm, 269 g

Gresie carbonatică fină, bine sortată, galbuie, omogenă, ușor friabilă, cu zone brun roșcate și brune, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Utilizată pe ambele fețe – aplatizate. Cantul a fost amenajat prin cioplire și abraziune.

161. Râșniță, 2003, Sα, ext. L7; L=7,09 cm, lmax=5,44 cm, gr.max=3,04 cm, 166 g

Gresie microconglomeratică, foarte slab sortată, cenușiu deschis, eterogenă, moderat compactă, cu rare cochilii. Fragment, spartă din vechime. Este utilizată pe ambele fețe - aplatizate, cantul a fost amenajat prin cioplire.

162. Râșniță, 2010, Sα, ext. L7; L=11,88 cm, lmax=5,47 cm, gr.max=1,95 cm, 172 g

Șist cristalin fin cristalizat, șistozitate fină, cenușiu verzui, cu clorit și muscovit și diacaze calcitice, omogen, compact. Fragment (spartă din vechime); se păstrează numai o zonă din cantul amenajat prin cioplire.

163. Râșniță, 2000 Sα, ext. L2; L=10,48 cm, lmax=9,27 cm, gr.max=2,59 cm, 324 g

Calcarenit grosier (3-4 mm), cafeniu deschis (brun gălbui deschis), fin poros, foarte omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire, utilizată pe ambele suprafețe plane (una ușor concavă, cealaltă plată).

164. Râșniță, 2000 Sβ, platformă L11, lângă peretele nordic (pl. XVI/1); L=20,72 cm, lmax=13,31 cm, gr.max=7,81 cm, 2071 g

Gresie grosieră microconglomeratică, slab sortată, cenușiu deschis mediu și brun roșcat, arsă secundar, omogenă, ușor friabilă. Formă general ovală (în secțiune longitudinală). Cantul este amenajat prin cioplire, este utilizată pe o singură față (concavă). Descoperit în asociere cu nr. cat. 82.

165. Râșniță, 2004 Sβ, d.c. L12; L=20,33 cm, lmax=12,99 cm, gr.max=4,01 cm, 1095 g

Rocă cuarțo-feldspatică holocristalină, fin cristalizată, galben roșcat deschis, omogenă, foarte compactă. Microdiorit (?). Spartă din vechime datorită arderii secundare în șase fragmente. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune sumară. A fost utilizată pe ambele fețe, relativ plate (una ușor concavă, cealaltă ușor convexă).

166. Râșniță, 1998 Sα, d.c. L2 (pl. XVI/3); L=19,0 cm, lmax=14,42 cm, gr.max=4,09 cm, 1109 g

Calcarenit grosier, fosilifer, brun gălbui, fin poros, foarte omogen, compact. Întreagă. Cantul este amenajat oblic, prin cioplire. A fost utilizată pe o singură față, general aplatizată, ușor concavă.

167. Râșniță, 2000 Sα, d.c. L3; dimensiuni unicentimetrice, 45 g

Calcarenit mediu-grosier, cenușiu deschis-mediu, fin poros, omogen, compact, arsă secundar. Spartă din vechime – s-au păstrat patru fragmente centimetrice. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune sumară. Cel puțin aparent, a fost utilizată pe o singură față (cea de-a doua este degradată).

168. Râșniță, 1998 Sα, ext. L3; L=5,67 cm, lmax=4,57 cm, gr.max=4,02 cm, 108 g

Gresie cuarțoasă grosieră, slab sortată, brun cenușiu mediu, omogenă, friabilă. Fragmentară, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune; a fost utilizată pe ambele fețe – una ferm aplatizată, cealaltă ușor convexă.

169. Râșniță, 1998 Sα, ext. L4; L=14,27 cm, lmax=12,16 cm, gr.max=4,24 cm, gr.min=3,41 cm (diferența este dată de utilizare), 793 g

Calcarenit grosier, 2-3 mm, brun gălbui (cafeniu), fin poros, omogen, compact. Fragmentară (cca 40%), spartă din vechime. Cantul este cioplit multiplu. A fost utilizată pe ambele fețe – una ferm concavă, cealaltă ușor convexă.

170. Râșniță, 1998 Sα, platformă L7 (pl. XVII/2); L=24,84 cm, lmax=18,86 cm, gr.max=5,31 cm, gr.min=3,90 cm (diferența este dată de utilizare), 3529 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu verzui și roșcat, omogenă, compact, cu șistozitate foarte slabă. Granitoid? Cantul este îngrijit cioplit și majoritar șlefuit până la eliminarea negativelor de cioplire. A fost utilizată pe ambele fețe – una plată, cealaltă concavă.

171. Râșniță, 1998 Sα, ext. L3 (pl. XVI/2); L=27,62 cm, lmax=10,19 cm, gr.max=4,87 cm, gr.min=0,93 cm (diferența este dată de utilizare), 1622 g

Gresie grosieră, slab sortată, brun cenușiu mediu, omogenă, compactă. Fragmentară (cca 50%), spartă din vechime. Cantul este cioplit și majoritar șlefuit până la eliminarea parțială a negativelor de desprindere. A fost utilizată pe ambele fețe – una este plată, cealaltă ferm concavă – a fost spartă în zona cea subțiată, probabil, în timpul utilizării.

172. Râșniță, 1998 Sα, ext. L7; L=30,45 cm, lmax=19,2 cm, gr.max=3,62 cm, 3282 g

Galet de gresie medie, bine sortată, cenușiu verzui mediu, omogenă, compactă. Întreagă, formă general naturală (ovală), are spărturi și exfolieri din vechime pe suprafețele relativ plate. Cantul este oblic amenajat prin cioplire. A fost utilizată pe o singură față (ușor concavă). Cealaltă este ușor amenajată prin cioplire și abraziune, probabil, pentru stabilitate.

173. Râșniță, 1998 Sα, platformă L4; L=25,48 cm, lmax=17,18 cm, gr.max=4,16 cm, 1996 g

Conglomerat mediu, 4-5 mm, rar 1 cm, sortare moderată, polimictic, cenușiu mediu, omogen, compact. Fragmentară, spartă din vechime (patru fragmente) datorită arderii secundare. Are o formă general parulateră, cantul este amenajat prin cioplire și abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, aplatizate ferm (una ușor concavă, cealaltă ușor convexă).

174. Râșniță, 1999 Sα, platformă L4; L=6,53 cm, lmax=5,99 cm, gr.max=3,77 cm, 186 g

Calcar fin grezos, brun roșcat mediu, foarte omogen, compact. Fragment central, spartă din vechime. Se păstrează porțiuni din cant – amenajat prin cioplire. Utilizată pe ambele fețe – una dintre ele este ușor concavă, cealaltă, orizontală.

175. Râșniță, 1999 Sα, platformă L3; L=19,74 cm, lmax=13,81 cm, gr.max=4,06 cm, 1586 g

Rocă cuarțo-feldspatică holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu roșcat, omogenă, compactă, fisurată. Ușor gnaisică. Spartă din vechime (două fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, plate.

176. Râșniță, 1998 Sα, ext. L7; L=8,66 cm, lmax=5,53 cm, gr.max=3,10 cm, 230 g

Calcarenit fin-mediu, brun-roșcat, omogen, compact, cu zone cu pori circulari. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit; a fost utilizată pe ambele fețe, plate.

177. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=16,83 cm, lmax=10,18 cm, gr.max=5,04 cm, 939 g

Gresie cuarțoasă feruginoasă, grosieră, roșcat cărmiziu mediu, omogenă, compactă. Fragmentară (cca 35%), spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire. A fost utilizată pe o singură față, cealaltă este orizontalizată relativ prin cioplire pentru stabilitate.

178. Râșniță, 2001 Sβ, d.c. L11/2; L=27,20 cm, lmax=14,93 cm, gr.max=3,33 cm, gr.min=2,16 cm (diferența este dată de utilizare), 1085 g

Calcar fin, cenușiu mediu, omogen, compact, puternic fisurată. Fragmentară, spartă din vechime datorită arderii secundare (șase fragmente). Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune. A fost utilizată, cel puțin aparent, pe o singură față – concavă. Cealaltă pare doar amenajată prin cioplire sumară și abraziune (pentru stabilitate?).

179. Râșniță, 1998 Sα, d.c. L2; L=8,02 cm, lmax=5,83 cm, gr.max=2,16 cm, 122 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin cristalizată, cenușiu și brun roșcat, omogenă, compactă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Se păstrează numai porțiuni dintr-o față utilizată, puternic aplatizată.

180. Râșniță, 1998 Sα, ext. L7; L=7,73 cm, lmax=5,4 cm, gr.max=4,51 cm, 565 g

Calcar fin grezos, brun gălbui, cu zone cenușiu deschis, omogen, compact, arsă secundar. Spartă din vechime – trei fragmente din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

181. Râșniță, 1998 Sα, ext. (d.c.) L2; L=4,47 cm, lmax=3,58 cm, gr.max=2,42 cm, 45 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, foarte fin cristalizată, cenușiu verzui și brun roșcat, omogenă, compactă, arșă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire și ușoară abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, orizontale.

182. Râșniță, 1998 Sa, ext. L7; L=5,53 cm, lmax=5,39 cm, gr.max=3,9 cm, 104 g

Calcar fin, cu laminație paralelă fină, crem roșcat deschis, omogen, compact. Spartă din vechime – trei fragmente din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

183. Râșniță, 1998 Sa, platformă L4; L=8,89 cm, lmax=2,04 cm, gr.max=2,09 cm, 31 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin cristalizată, brun roșcat mediu, omogenă, compactă. Fragment, spartă din vechime datorită arderii secundare. Cantul este cioplit; a fost utilizată pe ambele fețe, plate.

184. Râșniță, 1998 Sa, *passim*; L=5,63 cm, lmax=4,42 cm, gr.max=3,35 cm, 114 g

Calcar fin, cu laminație paralelă fină, crem roșcat deschis, omogen, compact, arșă secundar la brun închis. Spartă din vechime – trei fragmente din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

185. Râșniță, 2000 Sa, ext. (d.c.) L7; L=11,24 cm, lmax=10,38 cm, gr.max=4,81 cm, gr.min=3,32 cm (diferența este dată de utilizare), 1073 g

Gresie cuarțoasă foarte fină, bine sortată, cenușiu gălbui, foarte omogenă, compactă, arșă secundar la brun-roșcat. Spartă din vechime (două fragmente). Cantul este amenajat prin cioplire sumară și abraziune; a fost utilizată pe ambele fețe, una dintre ele concavă.

186. Râșniță, 2000 Sa, ext. L7; L=11,47 cm, lmax=5,99 cm, gr.max=3,95 cm, 301 g

Gresie fină-medie, fin micacee, bine sortată, cenușiu mediu, omogenă, moderat compactă. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit; probabil, a fost utilizată pe ambele fețe (degradate), relativ plate.

187. Râșniță, 2000 Sa, ext. L7; L=13,71 cm, lmax=9,31 cm, gr.max=2,05 cm, 269 g

Gresie foarte fină, bine sortată, fin micacee, cenușiu mediu, foarte omogenă, moderat compactă, cu rare diaclaze calcitice. Galet foarte plat, fragmentar. Cantul este cioplit. Una din fețe pare a fi aplatizată suplimentar prin utilizare. De asemenea, o serie de știrbituri pot indica folosirea ca nicovală.

188. Râșniță, 1999 Sa, d.c. L3; L și l imposibil de măsurat, gr.max=4,96 cm, gr.min=3,20 cm (diferența este dată de utilizare), 2157 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu mediu și roșcat deschis, omogenă, compactă. Granitoid (?). Spartă din vechime (32 fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune; a fost utilizată pe ambele fețe – una concavă, cealaltă plată.

189. Râșniță, 2004 Sβ, platformă L12; L și l imposibil de măsurat, gr.max=6,73 cm, 10144 g

Gresie cuarțoasă foarte fină, fin micacee, foarte bine sortată, brun cenușiu mediu, foarte omogenă, moderat compactă, ușor friabilă, probabil pe galet de bolovăniș. Spartă din vechime (53 fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin abraziune (cu vagi urme de cioplire). A fost utilizată pe o singură față, șlefuită prin folosire, în continuarea cantului.

190. Râșniță, 2004 recuperare m.m, platformă (?) L4; L și l imposibil de măsurat, gr.max=3,92 cm, 295 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu mediu și roșcat deschis, omogenă, compactă. Granitoid (?). Spartă din vechime (două fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune; a fost utilizată pe ambele fețe – una concavă, cealaltă plată.

191. Râșniță, 1998 Sa, ext. (d.c.) L7; L=3,13 cm, lmax=2,86 cm, gr.max=2,4 cm, 16 g

Concrețiune silicioasă, fin cristalizată, brun cenușiu mediu, omogenă, compactă, arșă secundar. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

192. Râșniță, 1998 Sa, platformă L7; L=28,05 cm, lmax=18,15 cm, gr.max=4,00 cm, 2701 g

Rocă granulară holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu mediu roșcat, omogenă, foarte compactă. Granitoid (?). Spartă din vechime (două fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune ușoară; a fost utilizată pe ambele fețe, plate.

193. Râșniță, 1998 Sa, ext. L7; L=8,72 cm, lmax=7,35 cm, gr.max=5,25 cm, 422 g

Microconglomerat cuarțitic cu textură medie, slab sortat, cenușiu deschis și roșcat, foarte omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit și suplimentar amenajat prin abraziune. A fost sigur utilizată pe una din fețe; probabil și pe a doua, dar gradul de degradare nu permite alte precizări.

194. Râșniță, 1998 Sa, ext. L7; L=4,2 cm, lmax=3,65 cm, gr.max=3,15 cm, 70 g

Cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, omogen, compact. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

195. Râșniță, 2001 Sα, ext. L3/L9; L=10,47 cm, lmax=10,02 cm, gr.max=4,62 cm, 516 g

Gresie grosieră, slab sortată, cuarțoasă, fin micacee, cenușiu mediu, omogenă, ușor friabilă. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit și suplimentar amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, una concavă, cealaltă plată.

196. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=5,03 cm, lmax=4,34 cm, gr.max=5,17 cm, 125 g

Silicolit fin cristalizat, brun roșcat deschis, foarte omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. A fost utilizată pe ambele fețe; nu se păstrează zona cantului.

197. Râșniță, 2001 Sα, ext. (d.c.) L7; L=12,75 cm, lmax=7,9 cm, gr.max=6,51 cm, 744 g

Conglomerat mediu, slab sortat, polimictic, cenușiu mediu, ușor verzui, omogen, ușor friabil, arsă secundar, fisurat. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit; utilizată cel puțin pe o față (cealaltă este degradată).

198. Râșniță, 2001 Sβ, d.c. L11; L=7,85 cm, lmax=6,47 cm, gr.max=3,72 cm, gr.min=2,03 cm (diferența este dată de utilizare), 144 g

Gresie fină, bine sortată, fin micacee, brun mediu, omogenă, friabilă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. A fost utilizată pe ambele fețe – una ușor concavă, cealaltă plată; nu se păstrează zona cantului.

199. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=9,35 cm, lmax=7,64 cm, gr.max=2,95 cm, 260 g

Gresie fină-medie, moderat sortată, fin micacee, cenușiu deschis-mediu, omogenă, compactă. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit; utilizată cel puțin pe o față, plată (cealaltă este degradată).

200. Râșniță, 2001 Sα, ext. (d.c.) L4; L=5,55 cm, lmax=5,45 cm, gr.max=3,71 cm, 113 g

Gresie medie, moderat sortată, fin micacee, brun și cenușiu mediu, ușor roșcat, omogenă, ușor friabilă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit și suplimentar amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, una concavă, cealaltă plată.

201. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=5,31 cm, lmax=3,47 cm, gr.max=2,79 cm, 73 g

Gresie medie, moderat sortată, fin micacee, brun cenușiu mediu, cărămiziu roșcat, ușor eterogenă, ușor friabilă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit și suplimentar amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, una concavă, cealaltă plată.

202. Râșniță, 1998 Sα, șopron L2; L=4,43 cm, lmax=4,17 cm, gr.max=4,1 cm, 56 g

Gresie medie, moderat sortată, fin micacee, brun cenușiu mediu, cărămiziu roșcat, ușor eterogenă, ușor friabilă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit și suplimentar amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe ambele fețe, una concavă, cealaltă plată.

203. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=5,36 cm, lmax=4,76 cm, gr.max=2,92 cm, 99 g

Galet de gresie fină, bine sortată, cuarțoasă, cenușiu mediu, omogenă, ușor friabilă. Fragment din zona centrală, spartă din vechime. Fără urme de amenajare sau utilizare

204. Râșniță, 1998 Sα, ext. (d.c.) L2; L și l imposibil de măsurat, gr.max=3,60 cm, 396 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, mediu cristalizată, cenușiu și roșcat deschis, omogenă, compactă, granitică. Spartă din vechime (șapte fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune; a fost utilizată pe ambele fețe, plate.

205. Râșniță, 1998 Sα, ext. L7; L=14,10 cm, lmax=10,85 cm, gr.max=3,71 cm, 754 g

Calcarenit fin, brun gălbui (cafeniu deschis), fin poros, omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire; a fost utilizată pe ambele fețe, plate.

206. Râșniță, 2010 m.m., d.c. L4; L=12,43 cm, lmax=10,69 cm, gr.max=10,26 cm, 1820 g

Conglomerat fin, slab sortat, polimictic, brun cenușiu mediu, ușor roșcat, omogen, friabil. Probabil galet de bolovăniș. Spartă din vechime (trei fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire; a fost utilizată pe o singură suprafață, aplatizată.

207. Râșniță, 1998 Sα, platformă L4; L=18,75 cm, lmax=13,78 cm, gr.max=4,93 cm, 1281 g

Rocă holocristalină granitică, fin-mediu cristalizată, brun cenușiu mediu, ușor roșcat, omogen, friabil. Fragmentară (cca 90%), spartă din vechime (cinci fragmente) datorită arderii secundare. Cantul este amenajat prin cioplire; a fost utilizată pe o singură suprafață, aplatizată. Cealaltă este amenajată prin cioplire (pentru stabilitate).

- 208.** Râșniță, 2004 *Sα*, ext. L7; L=15,94 cm, lmax=9,53 cm, gr.max=5,25 cm, 691 g
Galet de dimensiuni mari, de calcar fin, cenușiu deschis gălbui, ușor eterogen, cu diacaze fine cu calcit, compact, roșcat, ars secundar. Fragmentară (cca 30%), spartă din vechime. Cantul este îngrijit cioplit. A fost utilizată pe o singură suprafață, puternic aplatizată.
- 209.** Râșniță, 1998 *Sα*, ext. (d.c.) L7; L=4,3 cm, lmax=4,29 cm, gr.max=3,88 cm, 72 g
Rocă silicioasă holocristalină, fin cristalizată, cenușiu deschis și mediu, omogenă, compactă, arsă secundar, fisurată. Microdiorit (?). Fragmentară, spartă din vechime. Nu se păstrează porțiuni din cant. A fost utilizată pe ambele suprafețe, plate, paralele.
- 210.** Râșniță, 1998 *Sα*, ext. (d.c.) L7; L=6,12 cm, lmax=4,59 cm, gr.max=3,44 cm, 125 g
Silicolit foarte fin, cu laminație fină, cenușiu deschis, foarte omogen, compact, arsă secundar. Fragmentară, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire. A fost utilizată pe ambele suprafețe, aplatizate. Pe porțiuni din zona de contact a cantului cu una din suprafețele active o serie de striuri milimetrice, cvasiparalele, indică o utilizare și ca ascuțitor (cel mai probabil, după spargerea râșniței).
- 211.** Râșniță, 1998 *Sα*, ext. L7; L=5,69 cm, lmax=4,55 cm, gr.max=2,02 cm, 140 g
Gresie fină, bine sortată, fin micacee, brun cenușiu mediu, cu laminație fină, omogenă, ușor friabilă. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin abraziune. A fost utilizată, probabil, pe ambele suprafețe, aplatizate.
- 212.** Râșniță, 1998 *Sα*, ext. L7; L=5,83 cm, lmax=4,57 cm, gr.max=2,62 cm, 62 g
Gresie foarte fină, bine sortată, cuarțoasă, fin micacee, brun cenușiu mediu, foarte omogenă, compactă. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe o singură suprafață, aplatizată. În zona de contact a cantului cu suprafața activă o serie de striuri milimetrice, cvasiparalele, indică o utilizare și ca ascuțitor (cel mai probabil, după spargerea râșniței).
- 213.** Râșniță, 1998 *Sα*, ext. L7; L=7,73 cm, lmax=5,4 cm, gr.max=4,51 cm, 565 g
Cuarțit fin cristalizat, roșcat cărămiziu deschis, foarte omogen, compact. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.
- 214.** Râșniță, 1998 *Sα*, d.c. L2; L=6,32 cm, lmax=3,15 cm, gr.max=5,95 cm, 143 g
Cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis, foarte omogen, compact. Fragment, spartă din vechime, arsă secundar. Cantul este cioplit. A fost utilizată pe o singură suprafață (cealaltă este degradată).
- 215.** Râșniță, 2004 m.m., platformă L4; L=13,11 cm, lmax=10,24 cm, gr.max=4,87 cm, 643 g
Calcar fin, brun cenușiu mediu-închis și brun-roșcat, omogen, compact. Fragment, spartă din vechime, puternic arsă secundar. Cantul este cioplit. A fost utilizată pe o singură suprafață, cealaltă fiind amenajată prin cioplire pentru stabilitate. În zona de contact a cantului cu suprafața activă o serie de striuri milimetrice, cvasiparalele, indică o utilizare și ca ascuțitor (cel mai probabil, după spargerea râșniței).
- 216.** Râșniță, 2004 m.m., platformă L4; L=12,76 cm, lmax=6,4 cm, gr.max=3,08 cm, 274 g
Gresie foarte fină, bine sortată, brun cenușiu deschis și cenușiu mediu, cu laminație oblică, omogenă, compactă. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.
- 217.** Râșniță, 1998 *Sα*, *passim* (pl. XVII/1); L=14,72 cm, lmax=7,70 cm, gr.max=2,21 cm, 313 g
Șist verde fin, cenușiu verzui mediu, foarte omogen, compact, cu șistozitate slabă. Cantul inițial este cioplit și parțial șlefuit. În aceeași manieră este amenajată una din suprafețe, pentru stabilitate. A fost utilizată pe o singură față, ușor concavă. Probabil, a fost ruptă în timpul utilizării – cantul rezultat este foarte bine șlefuit, indicând că, probabil, a fost reutilizată ca frecător sau lustruitor. Nu este însă exclus ca materia primă *exotică* să fi determinat o reparare a unei piese care nu mai putea îndeplini utilitatea inițială.
- 218.** Râșniță, 1998 *Sα*, d.c. L2; L=9,06 cm, lmax=7,59 cm, gr.max=3,17 cm, 213 g
Rocă holocristalină, mediu cristalizată, 3-4 mm, cenușiu mediu și roșcat deschis, granitică. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune. A fost utilizată pe ambele suprafețe, plate, cvasiparalele.
- 219.** Râșniță, 2001 *Sα*, ext. L7; L=9,06 cm, lmax=7,59 cm, gr.max=3,17 cm, 213 g
Galet de gresie fină, bine sortată, cuarțoasă, fin micacee, brun mediu și cenușiu deschis, omogenă, ușor friabilă. Spartă din vechime (două fragmente). Cantul este amenajat prin abraziune. A fost utilizată pe ambele suprafețe, plate, cvasiparalele.
- 220.** Râșniță, 2001 *Sα*, ext. L7; L=8,99 cm, lmax=6,18 cm, gr.max=3,28 cm, 167 g

Gresie grosieră, slab sortată, cuarțoasă și fin micacee, cenușiu deschis, omogenă, friabilă, cu suprafețe rotunjite, posibil pe galet. Fragment, spartă din vechime. A fost utilizată cel puțin pe o singură suprafață (cealaltă și cantul sunt degradate).

221. Râșniță, 2001 Sα, ext. (d.c.) L7; L=11,63 cm, lmax=6,26 cm, gr.max=3,38 cm, gr.min=2,15 cm (diferența este dată de utilizare), 327 g

Gresie medie și grosieră, slab sortată, micacee, stratificată, cu două zone, brun cenușiu mediu, ușor gălbui, eterogenă, friabilă, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune. A fost utilizată pe ambele suprafețe, una ușor concavă, cealaltă plată.

222. Râșniță, 2000 Sα, ext. L7; L=6,83 cm, lmax=6,36 cm, gr.max=5,17 cm, 269 g

Gresie fină, bine sortată, cuarțoasă, fin micacee, brun cenușiu mediu, foarte omogenă, compactă, posibil pe galet. Fragment, spartă din vechime. Cantul este cioplit cu grijă și pare folosit ca frecător, probabil, după spargerea râșniței. Una din suprafețele plate este spartă, cealaltă este utilizată – aplatizată.

223. Râșniță, 2004 Sβ, platformă L12; L=5,04 cm, lmax=4,96 cm, gr.max=5,12 cm, 56 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin cristalizată, 1-2 mm, cenușiu deschis, brun gălbui, omogenă, compactă. Microdiorit (?) alterat. Spartă din vechime (două fragmente), arsă secundar. A fost utilizată cel puțin pe o suprafață, plată (cealaltă și cantul nu se păstrează).

224. Râșniță, 1998 Sα, d.c. L2; L=4,12 cm, lmax=2,08 cm, gr.max=1,2 cm, 16 g

Rocă cuarțo-feldspatică, holocristalină, fin cristalizată, 1-2 mm, cenușiu mediu și cenușiu deschis. Microdiorit sau portfir cuarțifer (?) alterat. Spartă din vechime (patru fragmente), arsă secundar. A fost utilizată cel puțin pe o suprafață, plată (cealaltă și cantul nu se păstrează).

225. Râșniță, 1998 Sα, ext. L7; L=12,08 cm, lmax=11,08 cm, gr.max=3,09 cm, 415 g

Micașist cu clorit, fin-mediu cristalizat, cenușiu verzui mediu, omogen, compact, posibil pe galet. Fragmentară, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire. Au fost utilizate ambele suprafețe – una plată, cealaltă concavă. Are fisuri și zone de exfoliere.

226. Râșniță, 2004 Sα, umplutură șanț de fundație palisadă; L=7,12 cm, lmax=4,97 cm, gr.max=2,81 cm, 59 g
Calcarenit fin, brun gălbui, fin poros, omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. A fost utilizată cel puțin pe o suprafață, plată (cealaltă și cantul nu se păstrează).

227. Râșniță, 2001 Sβ, d.c. L11/2; L=7,24 cm, lmax=5,58 cm, gr.max=2,01 cm, 83 g

Gresie fină, bine sortată, fin micacee, cenușiu deschis, brun cenușiu deschis, ușor roșcat, foarte omogenă, ușor friabilă, arsă secundar. Posibil pe galet. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

228. Râșniță, 2001 Sα, ext. (d.c.) L7; L=4,95 cm, lmax=4,98 cm, gr.max=3,12 cm, 84 g

Calcarenit fin, brun gălbui și roșcat cărămiziu și cenușiu închis, fin poros, omogen, compact, arsă secundar. Spartă din vechime – fragment din zona centrală, fără urme de amenajare sau utilizare.

229. Râșniță, 2001 Sα, ext. (d.c.) L7; L=8,05 cm, lmax=7,33 cm, gr.max=3,33 cm, 149 g

Silicolit și rocă carbonatică fină, brun roșcat și gălbui, eterogen, compact, arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Se păstrează numai porțiuni din zona cantului, amenajat prin cioplire.

230. Râșniță, 2001 Sα, ext. L7; L=7,35 cm, lmax=5,67 cm, gr.max=2,7 cm, 70 g

Calcar fin, crem, omogen, compact. Fragment, spartă din vechime. Se păstrează numai porțiuni din zona cantului, amenajat prin cioplire.

231. Râșniță, 1998 Sα, d.c. L4; L=5,83 cm, lmax=4,57 cm, gr.max=2,62 cm, 62 g

Gresie grosieră, microconglomeratică, slab sortată, cenușiu mediu, ușor verzui, omogenă, compactă, roșcată, slab arsă secundar. Fragment, spartă din vechime. Cantul este amenajat prin cioplire și abraziune fină. A fost utilizată pe ambele suprafețe. În zona de contact a cantului cu una din suprafețele active o serie de striuri milimetrice, cvasiparalele, indică o utilizare și ca ascuțitor (cel mai probabil, după spargerea râșniței).

232. Râșniță, 1998 Sα, platformă L4; L=20,68 cm, lmax=17,53 cm, gr.max=9,17 cm, 5354 g

Gresie conglomeratică, până la 1 cm, slab sortată, brun roșcat mediu, omogenă, compactă, arsă secundară. Fragmentară (cca 60%), spartă din vechime, arsă secundar. Cantul este cioplit oblic. În aceeași manieră este amenajată una dintre suprafețe, pentru stabilitate. A fost utilizată pe o singură față, plată.

233. Râșniță, 1998 Sα, platformă L2; L=27,88 cm, lmax=19,69 cm, gr.max=8,79 cm, 6491 g

Calcarenit fin, fin poros, stratificat, brun gălbui, omogen, compact. Întreagă. Cantul este cioplit vertical. A fost folosită pe o singură suprafață, aplatizată.

234. Râșniță, 1998 Sα, platformă L7; L=27,88 cm, lmax=19,69 cm, gr.max=8,79 cm, 6491 g

Rocă cu structură porfirică fină, cu cristale 2-3 mm, roșcată, cenușiu mediu, omogenă, compactă, posibil pe galet de bolovăniș. Întreagă. Cantul este cioplit vertical și oblic spre bază. A fost folosită pe o singură suprafață, concavă. Cealaltă este sumar cioplită pentru stabilitate.

235. Râșniță, 1998 Sα, platformă L7; L=49,74 cm, lmax=23,5 cm, gr.max=10,16 cm, 25140 g

Gresie grosieră, slab sortată, omogenă, compactă, cenușiu mediu, pe galet de bolovăniș de mari dimensiuni. Întreagă. Cantul este cioplit parțial pentru înlăturarea protuberanțelor; restul este șlefuit natural. A fost utilizată pe o singură suprafață, ușor concavă.

236. Râșniță, 1998 Sα, platformă L3; L=44,54 cm, lmax=22,46 cm, gr.max=8,85 cm, 12563 g

Gresie fină-medie, moderat sortată, omogenă, compactă, cenușiu gălbui, pe galet de bolovăniș de mari dimensiuni. Întreagă. Cantul este cioplit vertical și oblic spre bază. A fost folosită pe o singură suprafață, concavă. Cealaltă este sumar cioplită pentru stabilitate.

237. Râșniță, 1998 Sα, platformă L4; L=44,22 cm, lmax=23,86 cm, gr.max=10,15 cm, 15908 g

Gresie grosieră, slab sortată, omogenă, compactă, cenușiu mediu (gălbui) pe galet de bolovăniș de mari dimensiuni. Întreagă. Cantul este cioplit parțial pentru înlăturarea protuberanțelor. A fost utilizată pe o singură suprafață, ușor concavă.

238. Râșniță, 2010 Sα, pe fundul șanțului de delimitare; L=32,41 cm, lmax=21,78 cm, gr.max=7,32 cm, 10914 g

Gresie grosieră, slab sortată, omogenă, compactă, cenușiu mediu, pe galet de bolovăniș de mari dimensiuni. Întreagă, spartă din vechime, probabil intenționat (?), în două fragmente relativ egale. Cantul este cioplit parțial pentru înlăturarea protuberanțelor; restul este șlefuit natural. A fost utilizată pe o singură suprafață, ușor concavă. După spargere a fost depusă pe fundul șanțului de delimitare a așezării, probabil, pentru a înlesni accesul.

Catalogul include și lotul publicat după încheierea primei campanii de cercetări arheologice (M. Tomescu, C. Haită 1998), piesele fiind integrate, fără alte mențiuni, întregului. Acestea li se adaugă o serie de piese litice, publicate ulterior și aparținând inventarului L9 (C. Bem 2002b, p. 163, 171; pl. XIV/4-7).

- (239) dălțiță (1999 Sα, L9); L=5,2 cm, lmax=3,42 cm, gr.max=1,25 cm; din marno-calcăr fin, brun cenușiu deschis-mediu, omogen, compact; fără urme de utilizare (C. Bem 2002b, pl. XIV/7),
- (240) lustruitor (1999 Sα, L9); L=7,66 cm, lmax=3,9 cm, gr.max=1,05 cm; pe galet plat de cuarțit, cenușiu deschis, utilizat pe laturile înguste (C. Bem 2002b, pl. XIV/6),
- (241) zdrobitor-frecător (patru fragmente) (1999 Sα, L9), realizat pe galet de micașist cristalin, cenușiu mediu, cu laminație fină și intercalații de cuarț (C. Bem 2002b, p. 171),
- (242) zdrobitor-frecător (două fragmente) (1999 Sα, L9), realizat, de asemenea, pe galet de gresie cuarțoasă fină, cenușiu roșcat, cu ciment feruginos, friabilă (C. Bem 2002b, p. 171),
- (243) zdrobitor-frecător (două fragmente) (1999 Sα, L9), realizat pe un galet de cuarțit fin cristalizat, cenușiu deschis și brun roșcat, foarte omogen, compact (C. Bem 2002b, p. 171),
- (244) zdrobitor-frecător (fragmentar) (1999 Sα, L9), realizat pe un galet de șist cuarțitic, fin cristalizat, cenușiu deschis, cu șistozitate fină (C. Bem 2002b, p. 171),
- (245) zdrobitor (1999 Sα, vatra L9); diam.max=7,68 cm, diam.min=6,98; galet de silicolit brun, formă generală naturală, sferoidal-neregulată. Prezintă multiple așchieri submilimetrice (C. Bem 2002b, p. 163, pl. XIV/4),
- (246) zdrobitor (1999 Sα, vatra L9); diam.max=8,13 cm, diam.min=6,32 cm; galet de calcăr foarte fin brun mediu, foarte omogen, compact, cu crustă cenușiu deschis. Formă generală naturală, alungită, sferoidal-neregulată. Prezintă așchieri (sub)milimetrice la una dintre extremități. Împreună cu piesa anterioară (nr. cat. 245), a fost depus cu ocazia refacerii vetrei, în gardina acesteia (C. Bem 2002b, p. 163, pl. XIV/5).

◆ Concluzii

Compararea spectrului tipologic al tuturor pieselor analizate (fig. 17) și al pieselor cu atribuire contextuală (fig. 18), pe de o parte, cu acela al pieselor fără loc sigur de descoperire (fig. 19), pe de alta, confirmă întrucâtva cele menționate mai sus (v. nota 3). Pentru ultima categorie sunt evidente procentele mai mici în cazul pieselor cu tăiș și al râșnițelor, în timp ce, pentru uneltele realizate mai ales pe galeți (lustruitoare, frecătoare, zdrobitor-frecătoare și zdrobitoare) – și fără urme de utilizare vizibile – procentele sunt sensibil mai mari.

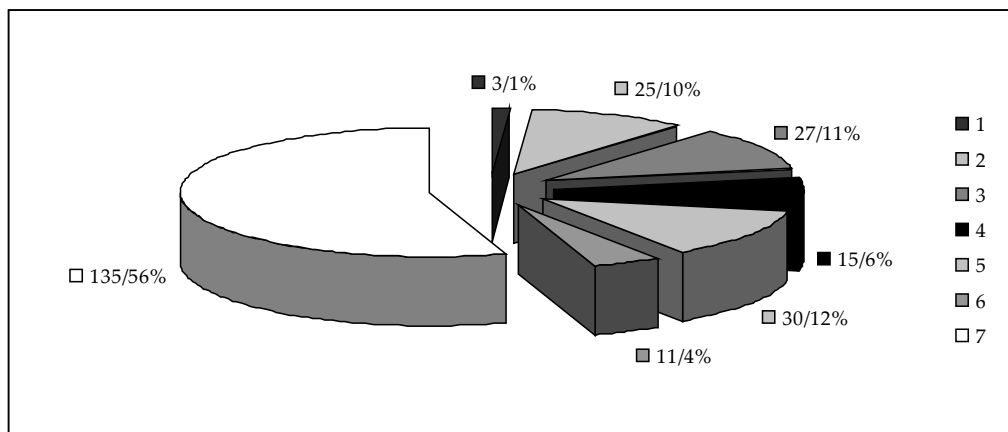

Fig. 17. Spectrul tipologic (număr de piese/procentaj) al materialului litic șlefuit. 1. unicate; 2. dălțițe, dălți și topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

Tipological spectrum (number of pieces/percentage) of the *polished* lithic inventory. 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones.

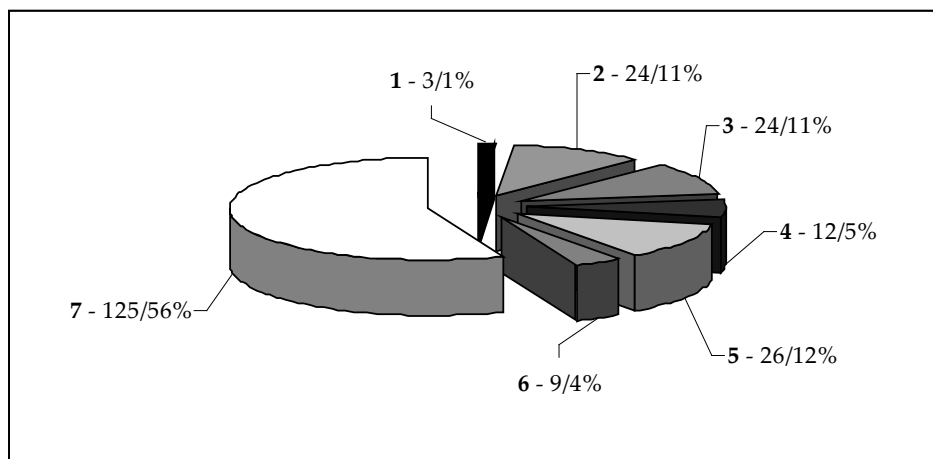

Fig. 18. Spectrul tipologic (număr de piese/procentaj) în cazul pieselor cu atribuire contextuală. 1. unicate; 2. dălțițe – topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

Tipological spectrum (number of pieces/percentage) in the case of pieces with contextual assignment. 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones.

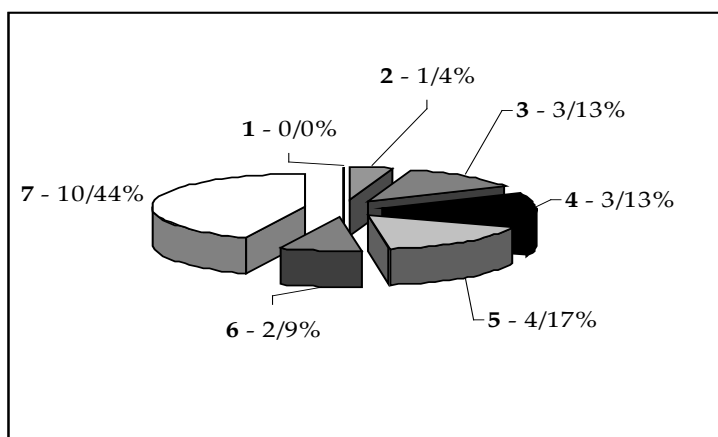

Fig. 19. Spectrul tipologic (număr de piese/procentaj) în cazul pieselor fără context. 1. unicate; 2. *dălțițe* – topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

Tipological spectrum (number of pieces/percentage) in the case of pieces without context. 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones.

Analiza petrografică a evidențiat faptul că materia primă este constituită dintr-o gamă foarte variată de roci, fiind prezente practic toate tipurile importante, mai des întâlnite. De asemenea, o importantă participare a galeților ce provin din depozite de pietrișuri, alături de prezența galeților de dimensiuni mari, ce provin din depozite de bolovănișuri – 98 de piese din 246, reprezentând cca. 40 de procente din total –, sunt elemente specifice ale spectrului petrografic al utilajului litic analizat.

Trebuie menționat și faptul, observat și în cazul altor situri gumelnițene ale căror materiale litice au fost analizate petrografic (C. Haită 2011, p. 87-88), o foarte bună adaptare a materiei prime pentru aproape toate tipurile de piese identificate.

Ansamblul litic *șlefuit* descoperit în nivelul superior (Gumelnița B1) al *tell*-ului de la Bucșani *Pod* este numeros și beneficiază, așadar, de un spectru petrografic larg (fig. 10-16). Aparentul dezechilibru numeric dintre piesele cu tăiș și restul uneltelor (25 față de 221) a fost determinat de dorința de recuperare a tuturor¹⁸ fragmentelor litice. Proporția covârșitoare a fragmentelor de râșnițe – începând de la dimensiuni centimetrice, dar și numărul mare de lustruitoare, sunt rezultatul acestei recuperări cvasi-exhaustive¹⁹.

În general, orice comparații cu alte loturi de piese similare, din stațiuni Gumelnița, sunt dificil de realizat. Principalele cauze aparțin insuficienței sau chiar lipsei unor termeni de comparație. În primul rând, ne referim la poziția crono-culturală a nivelului superior al *tell*-ului de la *Pod*, în general ulterioară stațiunilor pentru care s-au realizat studii specifice. De asemenea, avem în vedere inegalitatea cercetărilor (din punct de vedere al suprafețelor investigate) – care poate crea un dezechilibru statistic tipologic pregnant. În plus, adesea, mai cu seamă în cazul mai vechilor cercetări, selecția materialului arheologic, inclusiv (mai ales?) a celui litic, a creat

¹⁸ Fără îndoială, se poate presupune că o parte a fost pierdută, așa cum, a fost recuperată și o serie numeroasă de galeți asupra căreia nu există nicio intervenție antropică evidentă (exceptând, firesc, transportul în așezare).

¹⁹ Situația este comparabilă cu cea de la Bordușani *Popină* (com. Bordușani, jud. Ialomița) (C. Haită, M. Tomescu 1997; 2006; I.A. Nălbitoru 2003), în campaniile 1993-1997 și 2000-2003 recuperându-se un număr mare de piese (întregi și fragmentare), ca și fragmente litice, fără urme de prelucrare sau utilizare.

discrepanțe importante²⁰. Nerecoltarea tuturor fragmentelor de roci, aduse cu diverse scopuri în așezări, este nebenefică. Suplimentar, diferențele de viziune tipologică, precum și, uneori, lipsa precizărilor contextelor descoperirilor, împiedică decisiv orice comparație.

O distribuție a tipurilor de piese în funcție de perioada de depunere (fig. 20) indică o evidentă superioritate, în momentele premergătoare abandonului (M3 și M4), a numărului de frecătoare, zdrobitor-frecătoare, zdrobitoare și râșnițe, față de întreaga perioadă de locuire efectivă (M2). Aceeași superioritate se regăsește și în ceea ce privește numărul relativ al pieselor. Chiar dacă ceea ce corespunde ultimelor momente, M3 și M4, se poate constitui în utilaj litic în funcțiune, diferențele sunt prea mari pentru a fi doar așa explicate. Mai mult, cele fragmentare predomină (fig. 21-24).

Considerăm că o mare parte a utilajului litic anterior scos din uz – în perioada efectivă de locuire (și reprezentat de multitudinea de fragmente de piese), este păstrată și repusă în uz prin abandonarea simbolică pe platformele și, după incendiu, pe chirpiciul pereților dărâmați. Firesc, am încercat remontajul pieselor fragmentare. Unora, foarte puține, li s-au putut atribui două sau mai multe fragmente (nr. cat. 107, 128, 132, 136-137, 148, 167, 180, 182, 184, 185, 190, 219, 223, 224). Patru dintre acestea (nr. cat. 180, 182, 185 și 219) aparțin *momentului 2* (fig. 21, 24) și au fost depuse în zona sudică a spațiului efectiv locuit (ext. L7). La restul corpurilor pieselor ale căror fragmente au fost aici depuse s-a renunțat. Așadar, depunerea din timpul ultimei locuiri a *tell*-ului împiedica păstrarea celorlalte fragmente.

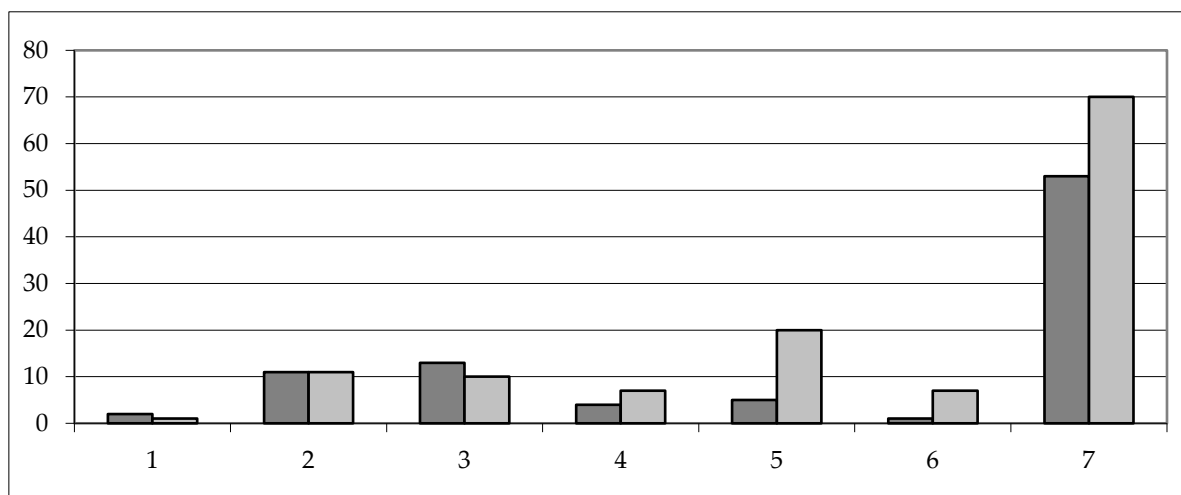

Fig. 20. Spectrul tipologic (număr de piese) în cazul pieselor descoperite în zonele exterioare – M2 (cenușiu închis) și în perimetrul construcțiilor – M3 și M4 (cenușiu deschis). 1. unicate; 2. *dălțițe* – topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

Tipological spectrum (number of pieces) in the case of pieces found in areas outside – M2 (dark grey) and inside of the perimeter of constructions – M3 and M4 (light grey). 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones.

²⁰ Ansamblul litic șlefuit de la Carcaliu (com. Carcaliu, jud. Tulcea) (C. Micu *et alli* 2005-2006), deși provine dintr-o stațiune cu un singur nivel de locuire, cercetat integral, nu se poate constitui într-un eșantion valabil statistic. În primul rând, aceasta se datorează nerecuperării totalității pieselor descoperite în perioada cercetărilor arheologice (C. Micu *et alli* 2005-2006, p. 14). Pe de altă parte, este de presupus pierderea sau, cel puțin, renunțarea la o serie de alte piese. Fenomenul selectării materialului arheologic – din motive diverse, dar, mai cu seamă, calitativ formale – nu este unul străin nici acum.

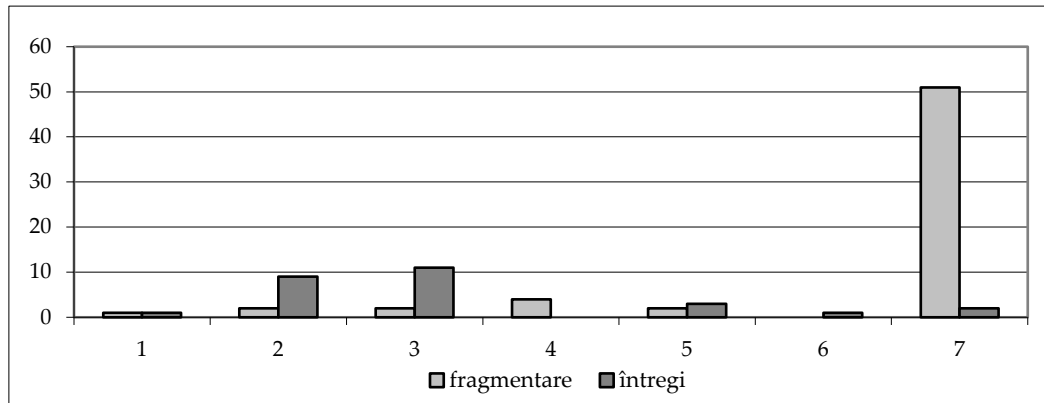

Fig. 21. Gradul de fragmentare al pieselor aparținând *momentului cronologic 2* (totalitatea depunerilor din timpul locuirii efective). 1. unicate; 2. *dălțițe*, daltă și topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

The degree of fragmentation of the pieces corresponding to the chronological *moment 2* (the overall deposits during the actual housing). 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones (light grey – fragmentary pieces; dark grey – entire pieces or whole but fragmentary pieces).

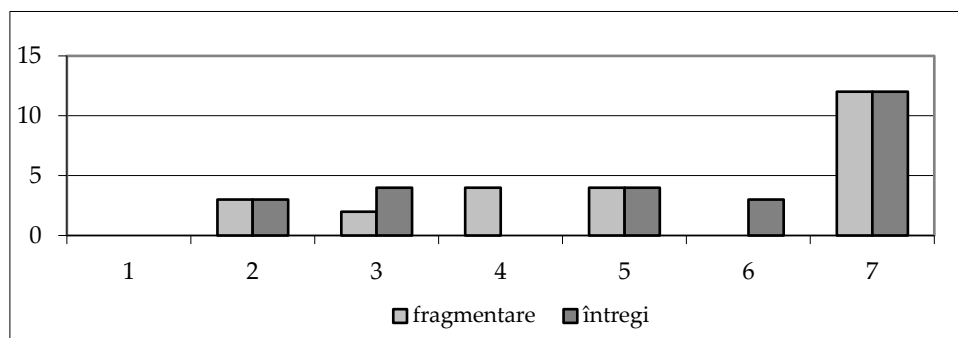

Fig. 22. Gradul de fragmentare al pieselor aparținând *momentului cronologic 3* (totalitatea depunerilor din interiorul construcțiilor). 1. unicate; 2. *dălțițe*, daltă și topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

The degree of fragmentation of the pieces corresponding to the chronological *moment 3* (the overall deposits inside the constructions). 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones (light grey – fragmentary pieces; dark grey – entire pieces or whole but fragmentary pieces).

Un alt grup, la care făceam referire mai sus și aparținând *momentelor 3 și 4*, este constituit din fragmentele păstrate și depuse la final. O parte a lor poate proveni dintr-o acțiune conștientă imediat premergătoare incendiului – de exemplu, două fragmente ale aceleiași râșnițe (nr. cat. 136-137, pl. XIV/52-5b), unul fiind depus pe chirpiciul pereților dărâmați ai L4, iar celălalt în spațiul similar al L12. Cealaltă parte, însă, nu poate proveni decât dintr-o grupă de fragmente, alta decât cea depusă anterior în spațiul sudic al așezării, păstrată special pentru această ocazie. Fracturarea intenționată putea implica anularea sau doar reducerea încărcăturii inițiale a piesei, dar, fără îndoială, îi conferea și noi proprietăți. Nu este exclus să avem de a face cu o sumă

simbolică de trei gesturi – după fragmentare, o parte era depusă, o alta era păstrată (în același scop, dar pentru alt moment) și, în sfârșit, o altă parte era abandonată²¹.

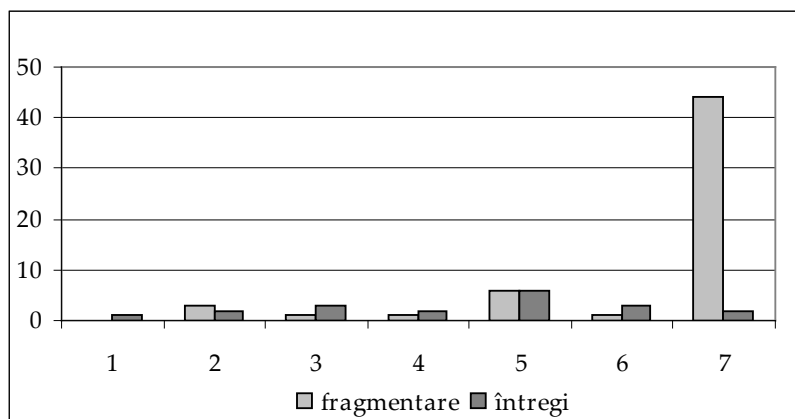

Fig. 23. Gradul de fragmentare al pieselor aparținând *momentului cronologic* 4 (totalitatea depunerilor post-incendiu). 1. unicate; 2. *dălțițe*, daltă și topoare; 3. lustruitoare; 4. frecătoare; 5. zdrobitor-frecătoare; 6. zdrobitoare; 7. râșnițe.

The degree of fragmentation of the pieces corresponding to the chronological *moment* 4 (the overall deposits post-fire). 1. unique ones; 2. *chisels* and axes; 3. polishers; 4. grinders; 5. crusher-grinders; 6. crushers; 7. grinding stones (light grey – fragmentary pieces; dark grey – entire pieces or whole but fragmentary pieces).

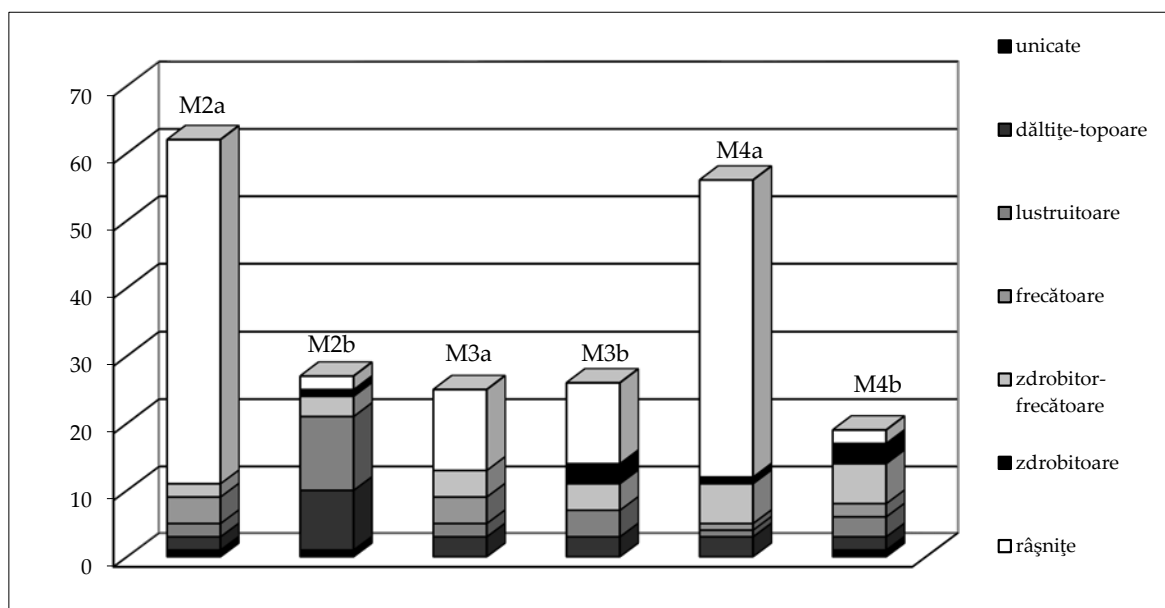

Fig. 24. Gradul de fragmentare comparat al pieselor din *momentele* 2-4 (a. piese fragmentare; b. piese întregi/întregibile).

The relative degree of fragmentation of the pieces corresponding to the chronological *moments* 2-4 (a. fragmentary pieces; b. entire pieces or whole but fragmentary pieces).

²¹ Deși comparația poate părea forțată, despre același triplu comportament scriam – într-adevăr, pentru un cu totul alt tip de descoperiri și în alt cadru cultural – în legătură cu resturile umane din stațiunile cucuteniene. O parte a corpului uman era depusă, o alta (la nivel osteologic) era păstrată, iar la alta se renunța, abandonând-o (C. Bem 2007, p. 204 și urm.).

În final, evidențiem diferențele în ceea ce privește depunerile asociate construcțiilor (fig. 25). Din punctul de vedere strict al similitudinilor numerice relative dintre piesele depuse pe platforme și cele de pe nivelurile de distrugere există două grupe de locuințe. Cea dintâi, formată din L3, L4 și L11, este caracterizată de un quantum apropiat. Pentru cea de-a doua – L7, L2 și L12 – numărul pieselor depuse post-incendiu crește semnificativ.

Fără îndoială, prelucrarea și a celorlalte categorii de material arheologic va putea nuanța toate considerațiile noastre.

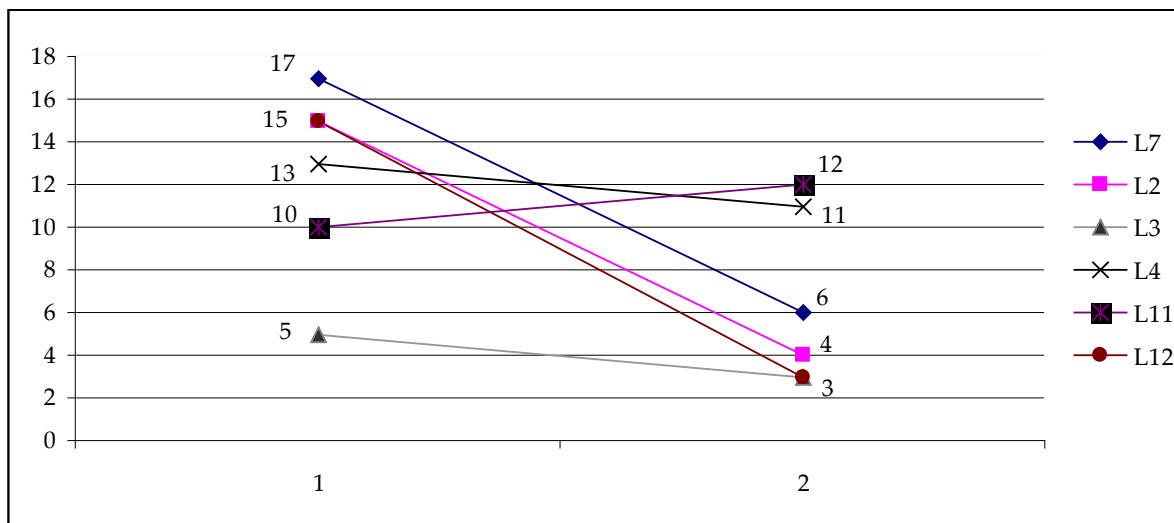

Fig. 25. Situația comparativă a numărului de piese din spațiul construcțiilor, în funcție de momentul de depunere. 1. pe chirpiciul pereților incendiați și dărâmați; 2. pe platforme.

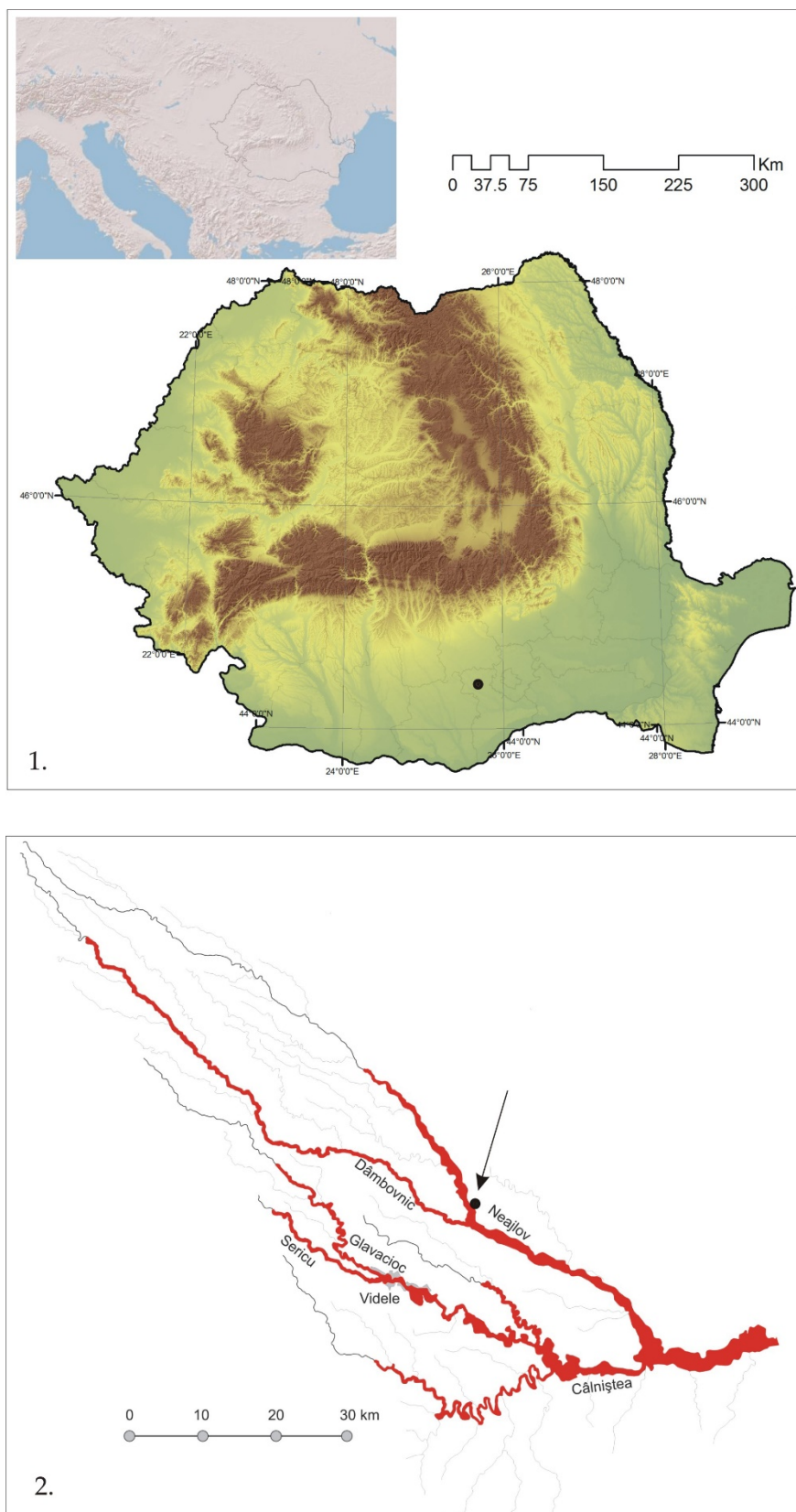
Comparative image of number of pieces from the area of constructions, depending on the moment of deposition. 1. on the daub fired and demolished walls; 2. on the platforms.

◆ Bibliografie

A. Asăndulesei <i>et alii</i> 2010	A. Asăndulesei, B. Venedict, C. Nicu, R. Balaur, V. Cotiugă, C. Bem, Magnetometric prospection in archaeological sites of Gumelnița culture, <i>National Symposium of Archaeometry</i> , Bucharest, Romania, 25-29 november 2010.
C. Bem 2000-2001	Noi propuneri pentru o schiță cronologică a eneoliticului românesc, <i>Pontica</i> , 33-34, p. 25-121.
C. Bem 2002a	Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu, Punct: Pod, cod sit: 66483.03, 66483.04, M.-V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu (eds.), <i>Cronica. Campania 2001</i> , http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2002/rapoarte/default.htm .
C. Bem 2002b	A special Type of Aeneolithic Dwelling. Unicum or Deficiency of Conservation?, <i>SP</i> , 1, p. 153-192.

- C. Bem 2003 Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu, Punct: La Pod, La Pădure, cod sit: 101387.01, 101387.02, M.-V. Angelescu, C. Borș, F. Vasilescu, C. Bem, B. Tănăsescu, F. Udrea, T. Vasilescu (eds.), *Cronica. Campania 2002*, <http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2003/cd/index.htm>.
- C. Bem 2006 Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu, Punct: La Pod, cod sit: 101387.01, M.-V. Angelescu, F. Vasilescu (eds.), *Cronica. Campania 2005*, <http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2006/cd/index.htm>.
- C. Bem 2007 *Traian Dealul Fântânilor. Fenomenul Cucuteni A-B*, Editura Cetatea de Scaun, București.
- C. Bem 2008 Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu, Punct: La Pod, La Pădure, cod sit: 101387.01, M.-V. Angelescu, F. Vasilescu (eds.), *Cronica. Campania 2007*, <http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2008/cd/index.htm>.
- C. Bem et alii 2010 C. Bem, V. Cotiugă, A. Asăndulesei, B. Venedict, C. Nicu, R. Balaur, Un posibil model de <construcție> a tell-urilor de dimensiuni mici, *Simpozionul Tell-uri la Dunărea de Jos*, Giurgiu, 25 noiembrie 2010.
- C. Bem et alii 2012 C. Bem, A. Asăndulesei, C. Bem, F.A. Tencariu, V. Cotiugă, Șt. Caliniuc, Identity in diversity: photogrammetry, 3D laser scanning and magnetometric analysis of Gumelnița tells from Muntenia (Romania), V. Cotiugă, Șt. Caliniuc (eds.) *Interdisciplinarity Research in Archaeology. Proceedings of the First Arheoinvest Congress, 10-11 June 2011, Iași, Romania*, BAR (IS) 2433, 2012, p. 19-36.
- C. Bem et alii 2016 C. Bem, C. Haită, A. Asăndulesei, E. Paraschiv-Grigore, A Predictive model regarding the positioning of the tells along the valleys of the inner rivers from Muntenia – Argeș river basins (Romania), *The archaeology of wetlands, the landscape, the man and his environment: Danube Valley in Prehistory. International Conference, National Museum of Romania History*, 15-16 June 2016, Bucharest.
- C. Bem et alii 2002 C. Bem, T. Popa, V. Parnic, C. Bem, D. Garvăn, D. Bărbulescu, I. Gălușcă, Cercetări arheologice pe valea Neajlovului. Considerații generale asupra microzonei Bucșani, *SP*, 1, p. 131-145.
- G. Bodi 2007 Considerații preliminare asupra utilajului litic șlefuit din așezarea cucuteniană de la Hoisești–„La pod”, *Arheologia Moldovei*, 30, p. 73-85.
- O. Cotoi 2003 Observations on the Chalcolithic polished stone tools in the sub-Carpathian area of Moldavia, *SAA*, 9, p. 101-118.
- O. Cotoi, C. Grasu 2000 *Uneltele din piatră șlefuită din eneoliticul subcarpaților Moldovei*, Editura Corson, Iași, 126 p., 46 pl.
- C. Haită 2002 Preliminary considerations on a sedimentary sondage performed on the Eneolithic tell from Bucșani, *SP*, 1, p. 147-151.

- C. Haită 2011 Esquisse géographique et géologique de la Dobroudja. Les zones sources pour le matériel lithique, în L. Carozza, C. Bem, C. Micu (eds.), *Société et environnement dans la zone du bas Danube durant le 5ème millénaire avant notre ère*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, p. 79-88.
- C. Haită, M. Tomescu 1997 Archaeological researches at Borduşani – Popină (Ialomiţa County). Preliminary report 1993-1994. 3.8. Lithic resources, *CA*, 10, p. 132-136.
- C. Haită, A.M.F. Tomescu 2006 Petrografia materialului litic descoperit la Borduşani Popină în campanile de cercetări arheologice 1995-1997, *CA*, 13, p. 409-412.
- S. Hansen *et alii* 2004 S. Hansen, Al. Dragoman, N. Benecke, J. Görsdorf, F. Klimscha, S. Oanţă-Marghitu, A. Reingruber, Bericht über die Ausgrabungen in der kupferzeitlichen Tellsiedlung Măgura Gorgana bei Pietrele in Muntenien/Rumänien im Jahre 2002, *Eurasia*, 10, p. 1-53.
- F. Klimscha 2010 Production and use of flint and ground-stone axes at Măgura Gorgana near Pietrele, Giurgiu County, Romania. *Lithics: the Journal of the Lithic Studies Society*, 31, p. 55–67.
- F. Klimscha 2011 Flint axes, ground stone axes and “battle axes” of the Copper Age in the Eastern Balkans (Romania, Bulgaria). Abstract, *Stone Axe Studies*, 3, p. 1-22.
- S. Marinescu-Bîlcu *et alii* 1998 S. Marinescu-Bîlcu, R. Andreescu, C. Bem, T. Popa, M. Tănase, Şantierul arheologic Bucşani (jud.Giurgiu). Raport preliminar. Campania 1998, *BMJTA*, 2-4, p. 93-114.
- C. Micu *et alii* 2005-2006 C. Micu, C. Haită, F. Mihail, Quelques observations sur les pièces en pierre polie découvertes dans l’établissement énéolithique de Carcaliu (dép. de Tulcea), *Peuce S.N.*, 3-4, p. 9-40.
- C. Micu *et alii* 2005 C. Micu, M. Maille, Fl. Mihail, Outils et pièces en pierre portant des traces de façonnage et/ou d’utilisation découverts à Luncaviţa (dép. de Tulcea), *CCDJ SN*, 1 (22), p. 223-262.
- F. Mihail *et alii* 2014 F. Mihail, C. Micu, L. Carozza, J.-M. Carozza, T. Groparu, E. Messenger, A. Burens, S. Ailincăi, M. Danu, C. Mihail, „Dâmbul lui Haralambie” – un nou sit eneolitic în Delta Dunării, *Pontica*, 47, p. 125-151.
- I.A. Nălbitoru 2003 Remarks on Gumelniţa lithic tools discovered at Borduşani – Popină, Ialomiţa County, in D. Popovici (ed.), *Archaeological pluridiciplinary researches at Borduşani-Popină*, National Museum Library, Pluridisciplinary Researches Series, 6, p. 35-49.

Pl. I. 1. Amplasamentul *tell*-ului Bucșani Pod în cadrul regional. 2. Amplasamentul *tell*-ului Bucșani Pod în cadrul bazinului Neajlovului.

1. The position of the *tell* Bucșani Pod in the regional framework. 2. The position of the *tell* Bucșani Pod within the Neajlov basin.

Pl. II. Vederi aeriene asupra *tell*-ului Bucșani Pod (2007). 1. dinspre est; 2. dinspre nord; 3. dinspre sud - sud-est (foto C. Miu).

Aerial views on *tell* Bucșani Pod (2007). 1. from East; 2. from North; 3. from South - South-east (photo C. Miu).

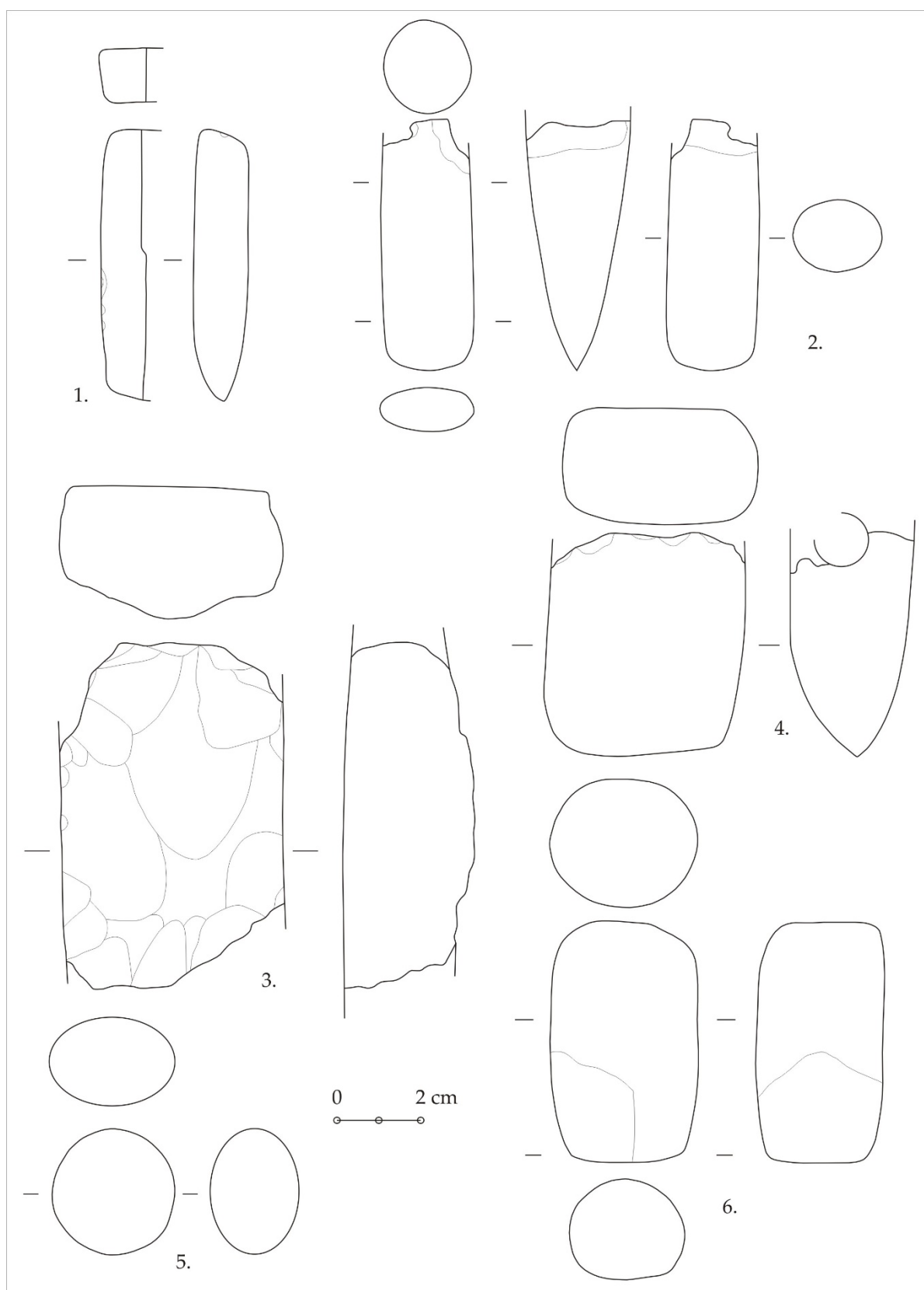

Pl. III. Bucșani Pod. Planul nivelului superior (după C. Bem *et alii* 2010) și distribuția planimetrică a materialului litic șlefuit. Bucșani Pod. The plan of the upper level (after C. Bem *et alii* 2010) and the spatial distribution of the lithic polished inventory.

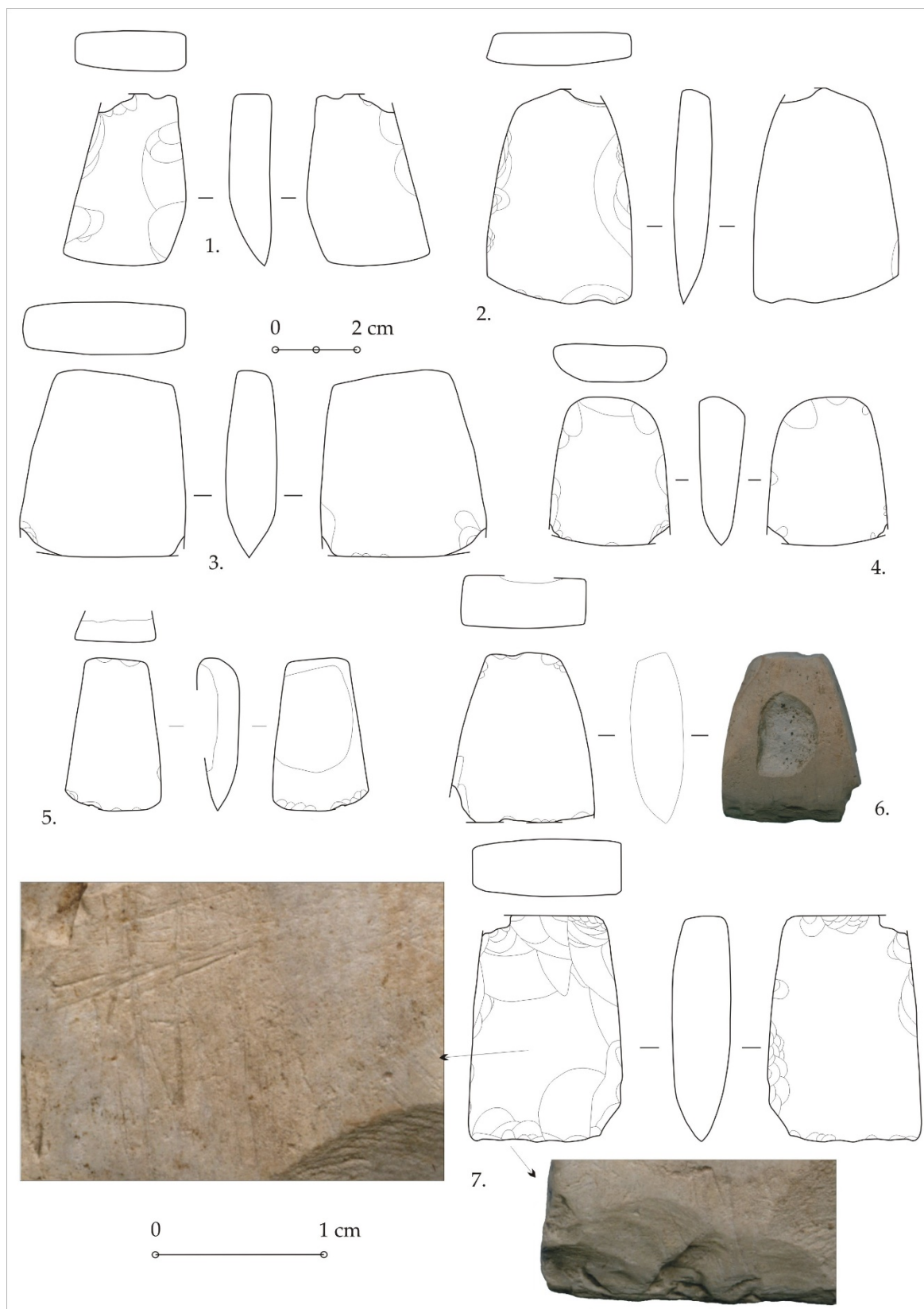
Pl. IV. Bucșani *Pod*. Piese depuse pe nivelul de distrugere (chirpiciul pereților incendiați) al L12. a. număr catalog (nr. cat.) 45; b. nr. cat. 90; c. nr. cat. 85; d. nr. cat. 132; e. nr. cat. 137.

Bucșani *Pod*. Pieces deposited on the destruction level (the burned daub of the fired walls) of L12. a. catalog number (cat. nr.) 45; b. cat. nr. 90; c. cat. nr. 85; d. cat. nr. 132; e. cat. nr. 137.

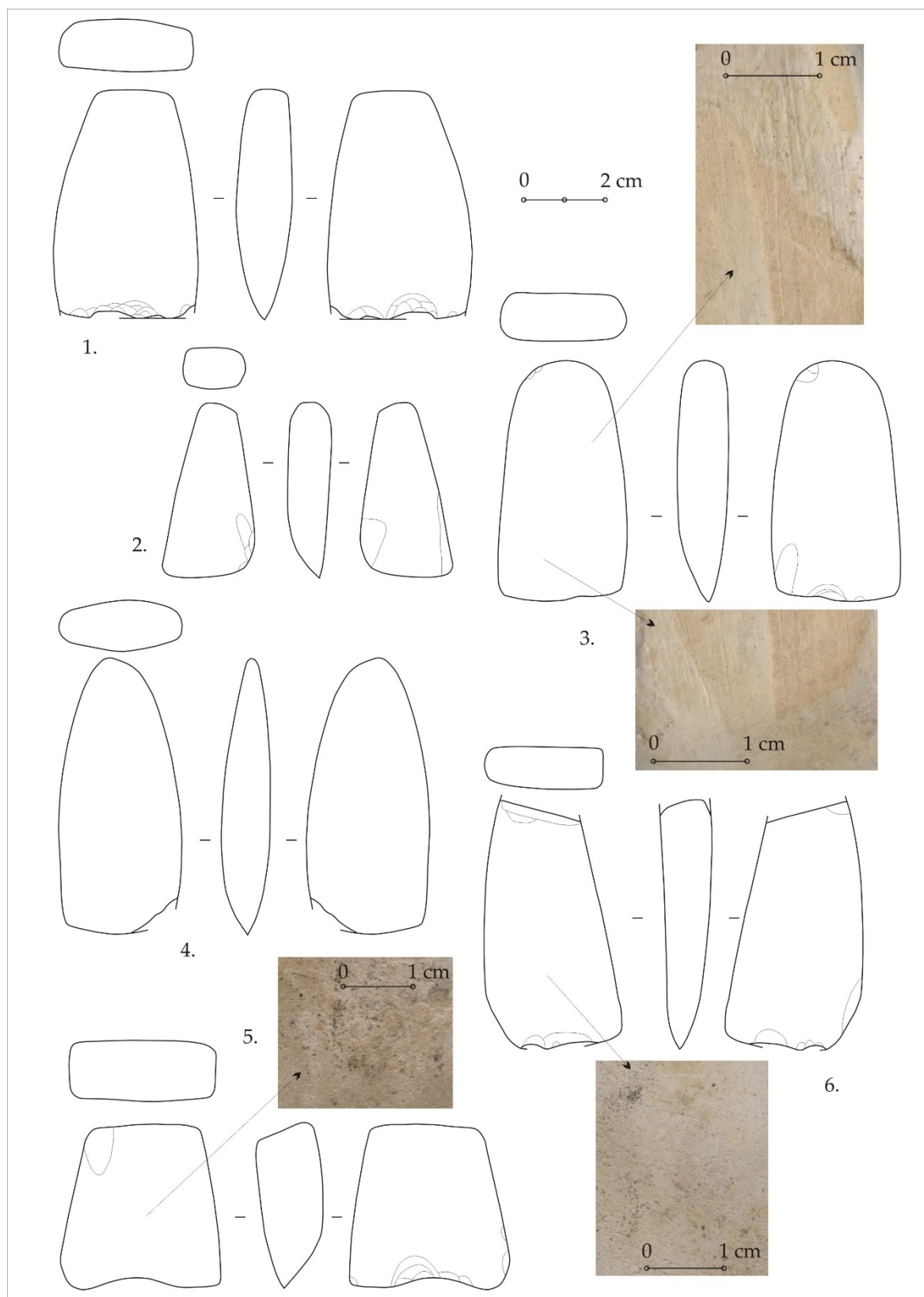
Pl. V. Bușani Pod. 1. *dălțiță* (nr. cat. 11); 2. *daltă* (nr. cat. 18); 3. *topor* (nr. cat. 20); 4. *topor cu gaură pentru mâner* (nr. cat. 19); 5. *bilă de praștie* (nr. cat. 2); 6. *cilindru* (nr. cat. 1).

Bușani Pod. 1. *chisel* (cat. nr. 11); 2. *large chisel* (cat. nr. 18); 3. *axe* (cat. nr. 20); 4. *axe with handle perforation* (cat. nr. 19); 5. *sling ball* (cat. nr. 2); 6. *cylinder* (cat. nr. 1).

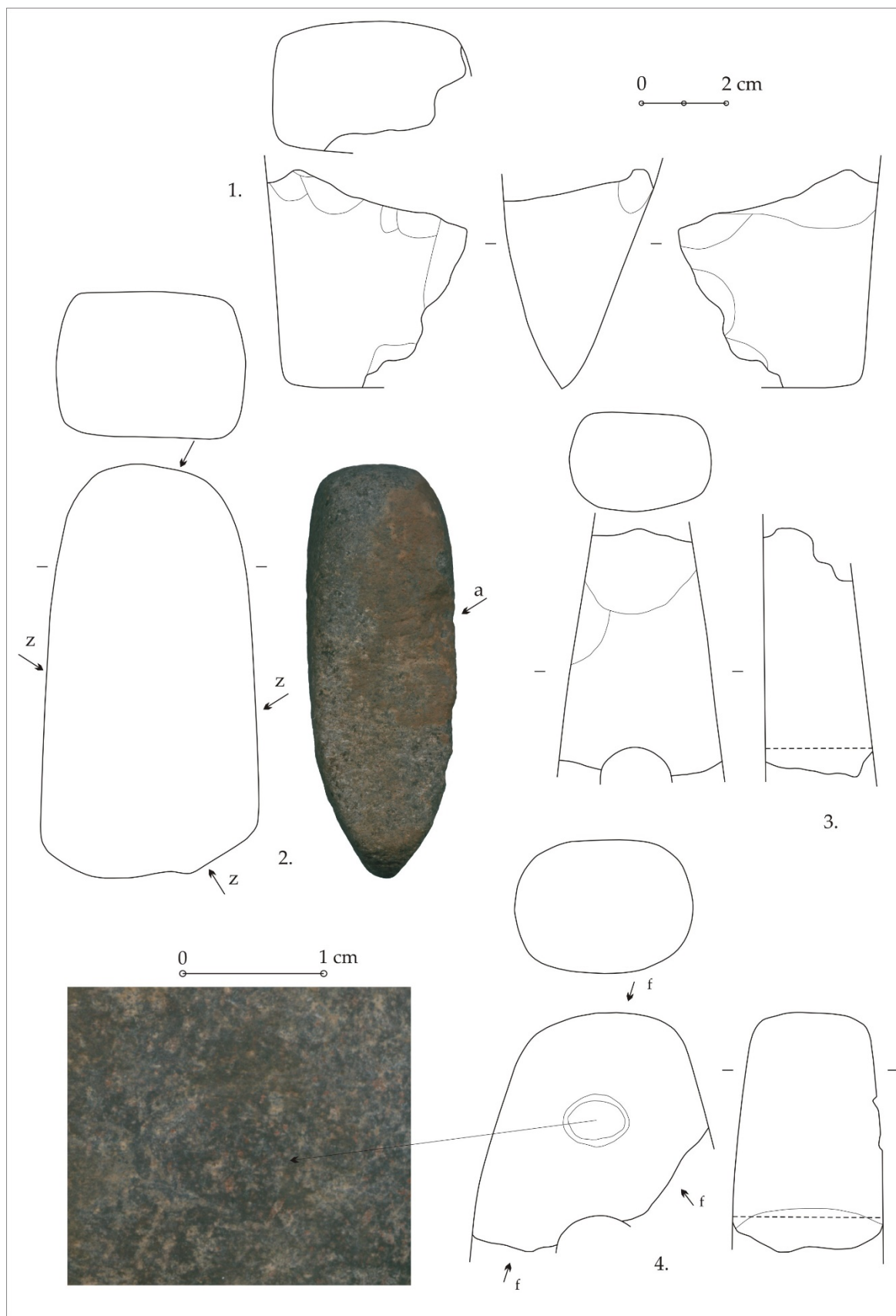
Pl. VI. Bucșani Pod. Dălțițe. 1. nr. cat. 7; 2. nr. cat. 5; 3. nr. cat. 6; 4. nr. cat. 8; 5. nr. cat. 9; 6. nr. cat. 10; 7. nr. cat. 4.

Bucșani Pod. Chisels. 1. cat. nr. 7; 2. cat. nr. 5; 3. cat. nr. 6; 4. cat. nr. 8; 5. cat. nr. 9; 6. cat. nr. 10; 7. cat. nr. 4.

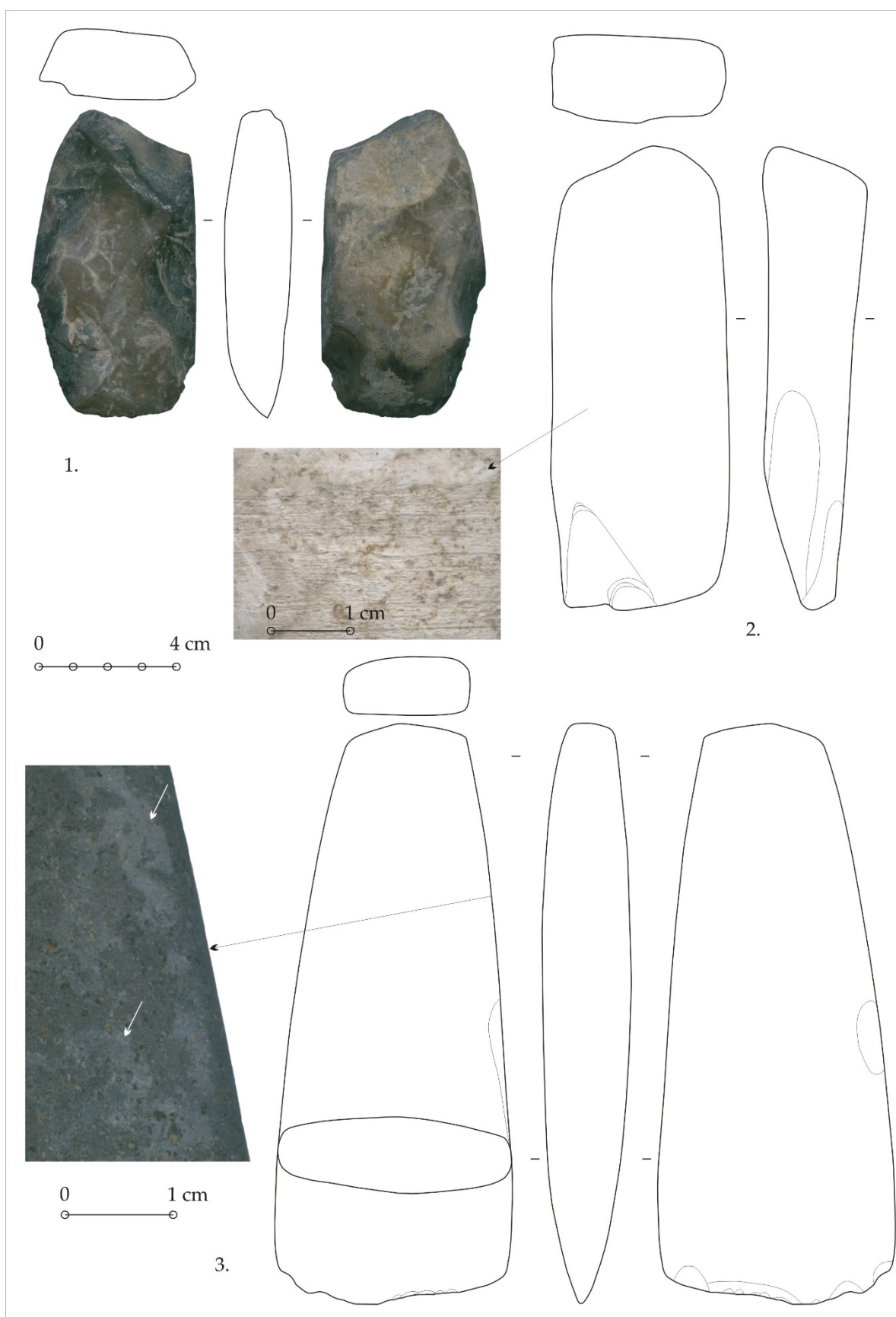
Pl. VII. Bușani Pod. *Dălțițe*. 1. nr. cat. 16; 2. nr. cat. 15; 3. nr. cat. 13; 4. nr. cat. 12; 5. nr. cat. 11; 6. nr. cat. 17.

Bușani Pod. *Chisels*. 1 cat. nr. 16; 2. cat. nr. 15; 3. cat. nr. 13; 4. cat. nr. 12; 5. cat. nr. 11; 6. cat. nr. 17.

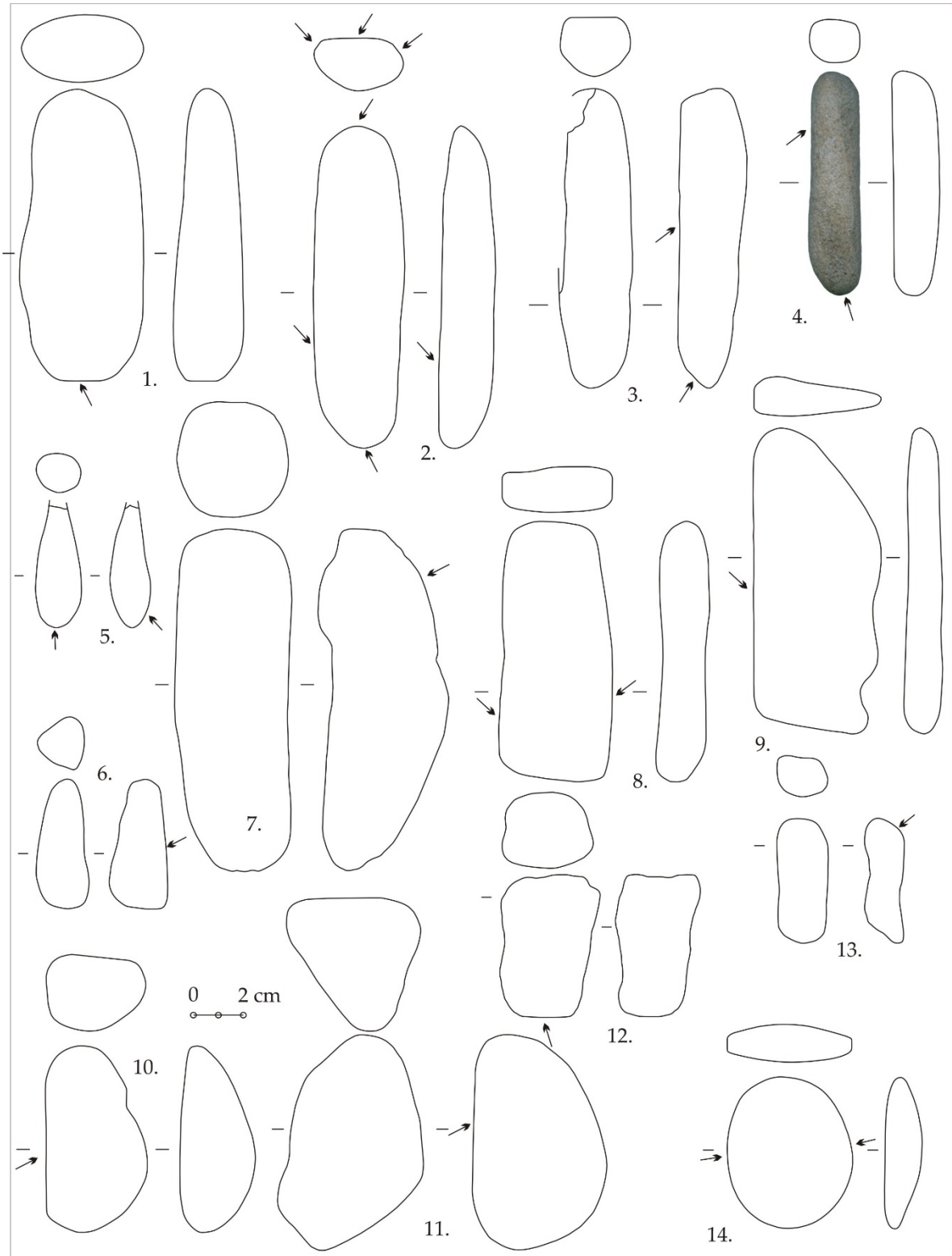

Pl. VIII. Bucșani Pod. Topoare și topoare perforate. 1. nr. cat. 27; 2. nr. cat. 23; 3. nr. cat. 21; 4. nr. cat. 22.

Bucșani Pod. Axes and perforated axes. 1. cat. nr. 27; 2. cat. nr. 23; 3. cat. nr. 21; 4. cat. nr. 22.

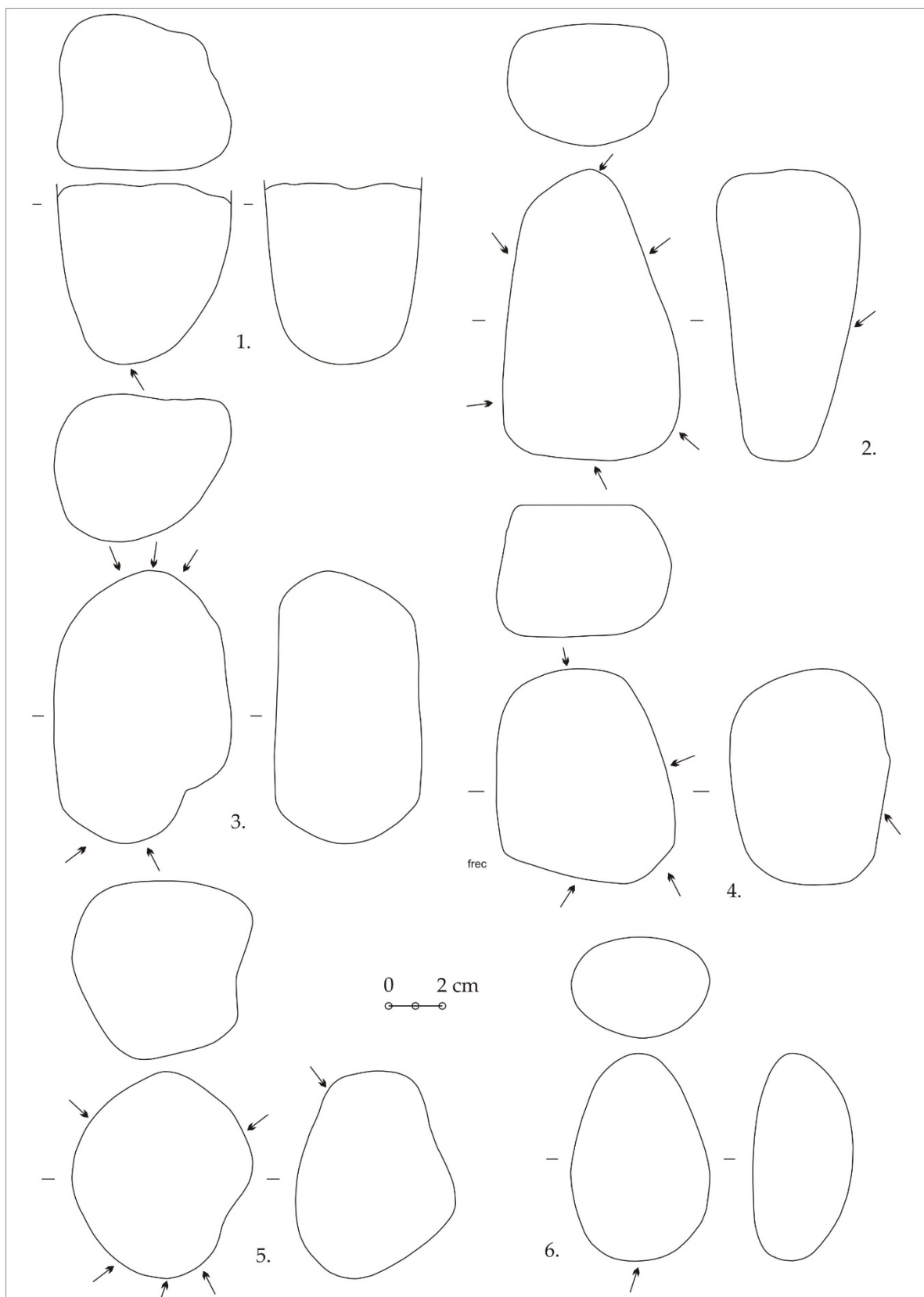

Pl. IX. Bucșani Pod. Topoare. 1. nr. cat. 25; 2. nr. cat. 24 (eboșă); 3. nr. cat. 26.
Bucșani Pod. Axes. 1. cat. nr. 25; 2. cat. nr. 24 (axe blank); 3. cat. nr. 26.

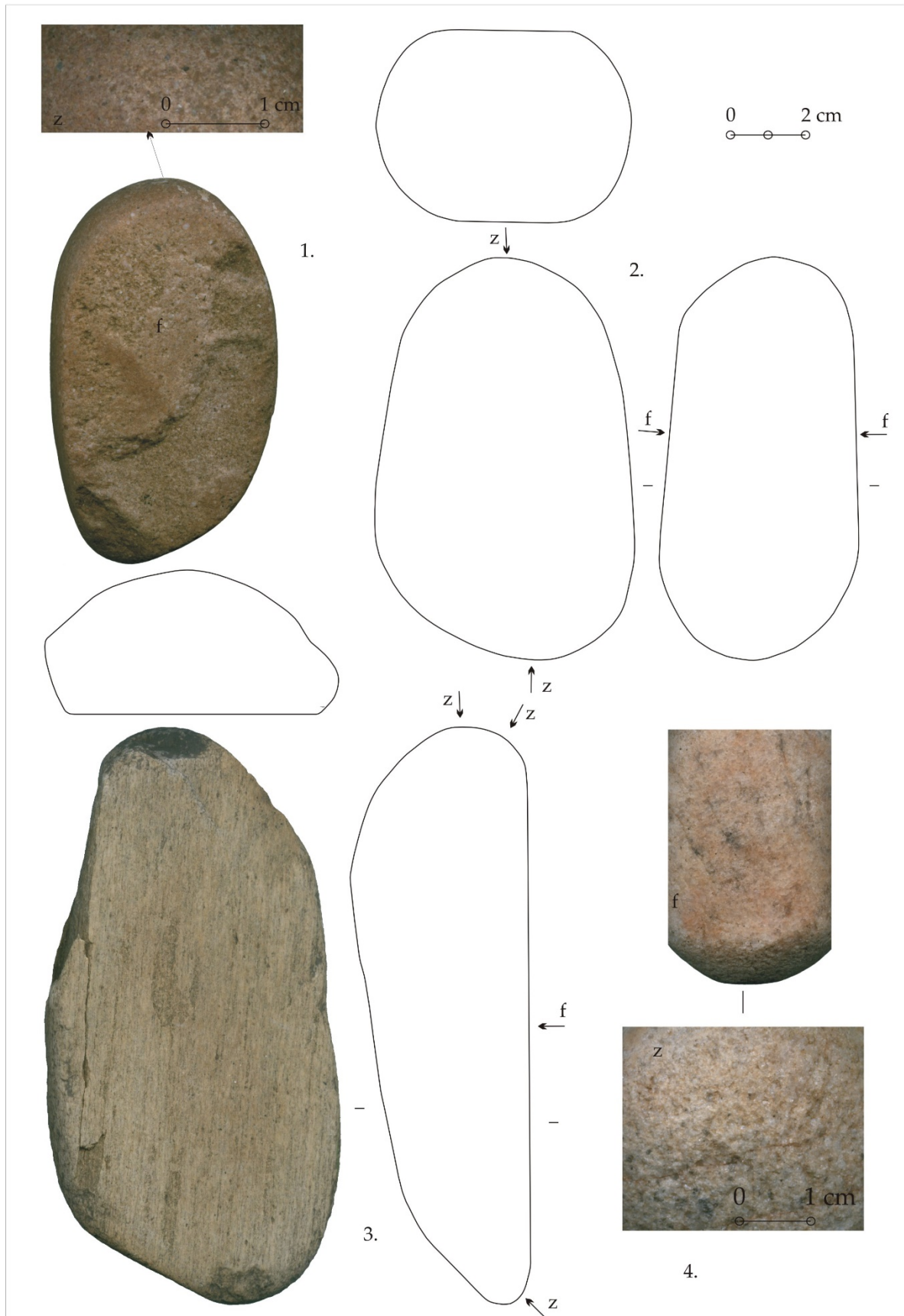
Pl. X. Bucșani Pod. Lustruitoare. 1. nr. cat. 28; 2. nr. cat. 29; 3. nr. cat. 57; 4. nr. cat. 47; 5. nr. cat. 41; 6. nr. cat. 43; 7. nr. cat. 34; 8. nr. cat. 31; 9. nr. cat. 32; 10. nr. cat. 44; 11. nr. cat. 35; 12. nr. cat. 30; 13. nr. cat. 46; 14. nr. cat. 45.

Bucșani Pod. Polishers. 1. cat. nr. 28; 2. cat. nr. 29; 3. cat. nr. 57; 4. cat. nr. 47; 5. cat. nr. 41; 6. cat. nr. 43; 7. cat. nr. 34; 8. cat. nr. 31; 9. cat. nr. 32; 10. cat. nr. 44; 11. cat. nr. 35; 12. cat. nr. 30; 13. cat. nr. 46; 14. cat. nr. 45.

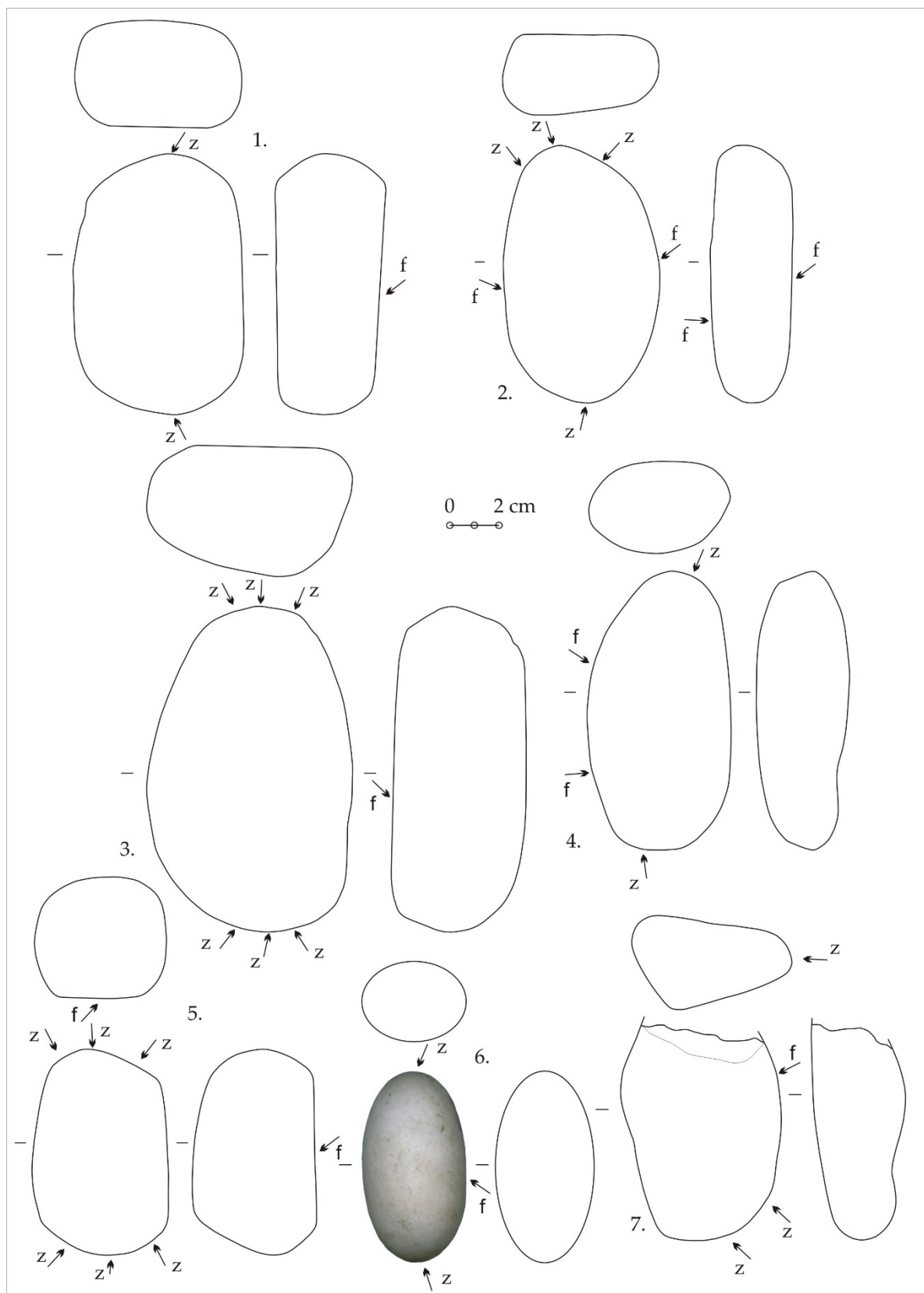

Pl. XI. Bușani Pod. Frecătoare (1-4) și zdrobitoare (5-6). 1. nr. cat. 55; 2. nr. cat. 58; 3. nr. cat. 97; 4. nr. cat. 61; 5. nr. cat. 100; 6. nr. cat. 95.

Bușani Pod. Grinders (1-4) and crushers (5-6). 1. cat. nr. 55; 2. cat. nr. 58; 3. cat. nr. 97; 4. cat. nr. 61; 5. cat. nr. 100; 6. cat. nr. 95.

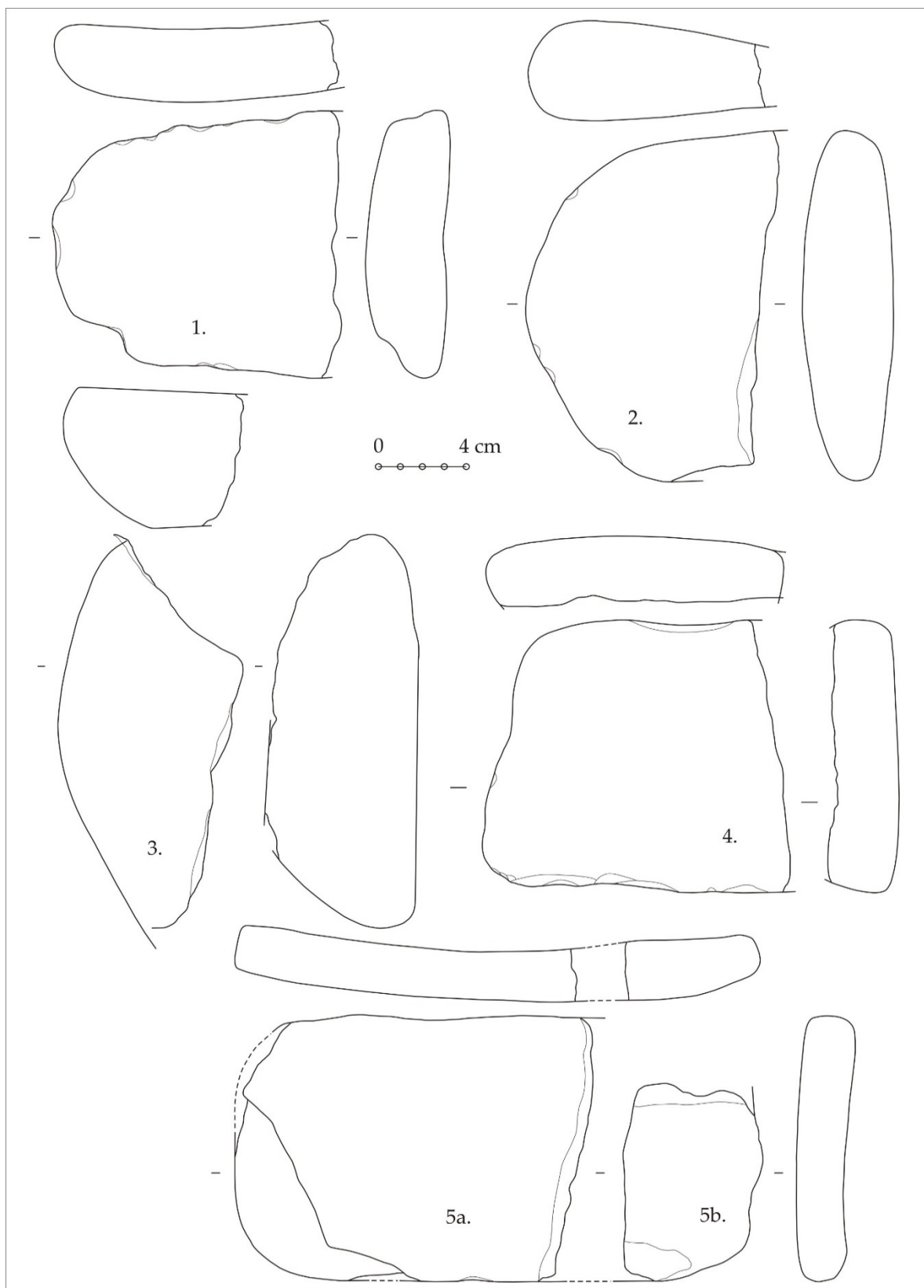

Pl. XII. Bucșani *Pod*. Zdrobitor-frecătoare. 1. nr. cat. 71; 2. nr. cat. 82; 3. nr. cat. 84; 4. nr. cat. 70.
Bucșani *Pod*. Crushers-grinders. 1. cat. nr. 71; 2. cat. nr. 82; 3. cat. nr. 84; 4. cat. nr. 70.

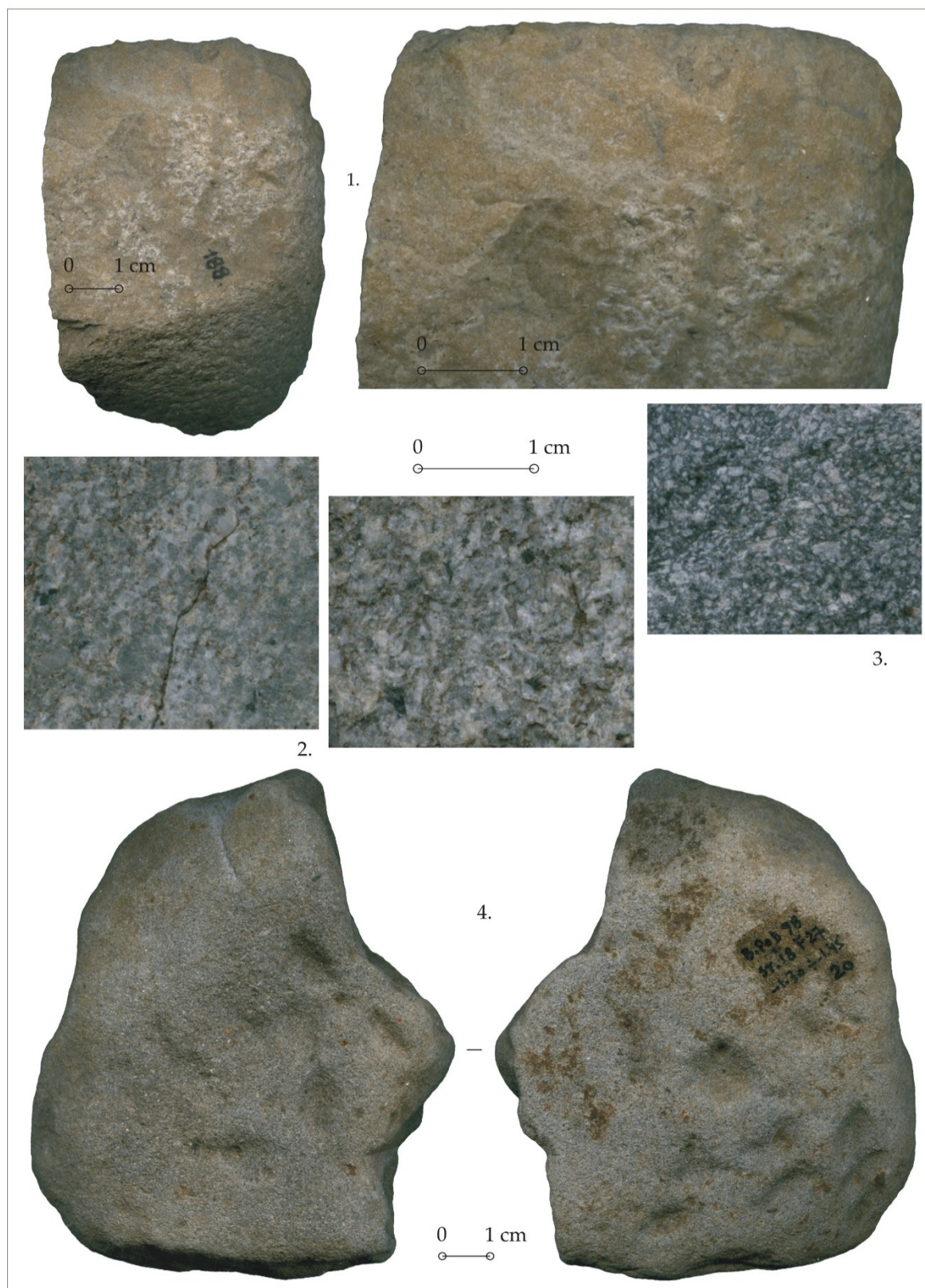
Pl. XIII. Buḫṣani Pod. Zdrobitor-frecătoare. 1. nr. cat. 69; 2. nr. cat. 71; 3. nr. cat. 75; 4. nr. cat. 76; 5. nr. cat. 70; 6. nr. cat. 77; 7. nr. cat. 72.

Buḫṣani Pod. Crushers-grinders. 1. cat. nr. 69; 2. cat. nr. 71; 3. cat. nr. 75; 4. cat. nr. 76; 5. cat. nr. 70; 6. cat. nr. 77; 7. cat. nr. 72.

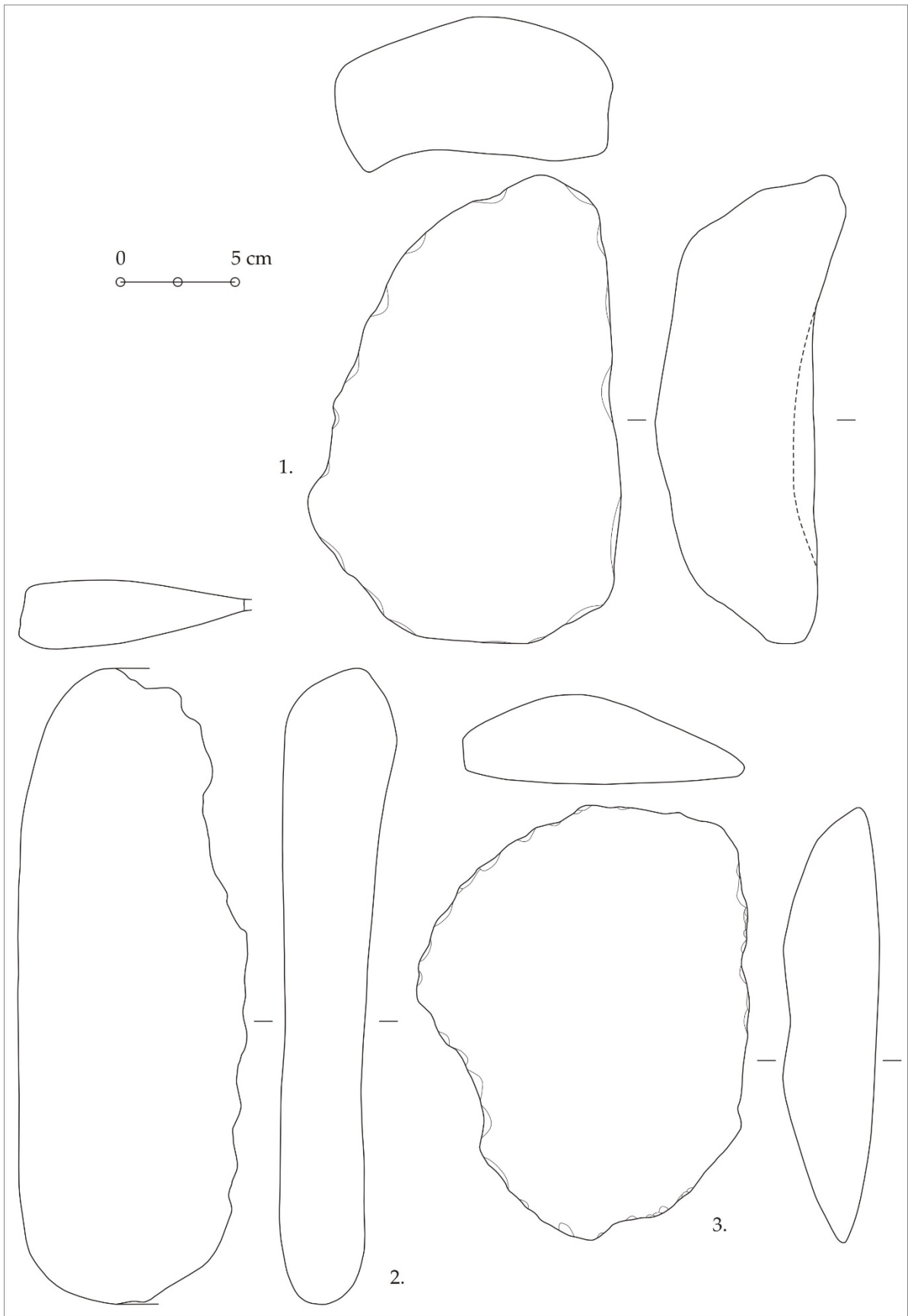
Pl. XIV. Bucșani *Pod. Râșnițe*. 1. nr. cat. 123; 2. nr. cat. 116; 3. nr. cat. 152; 4. nr. cat. 133; 5. nr. cat. 136-137.

Bucșani *Pod.* Grinding stones. 1. cat. nr. 123; 2. cat. nr. 116; 3. cat. nr. 152; 4. cat. nr. 133; 5. cat. nr. 136-137.

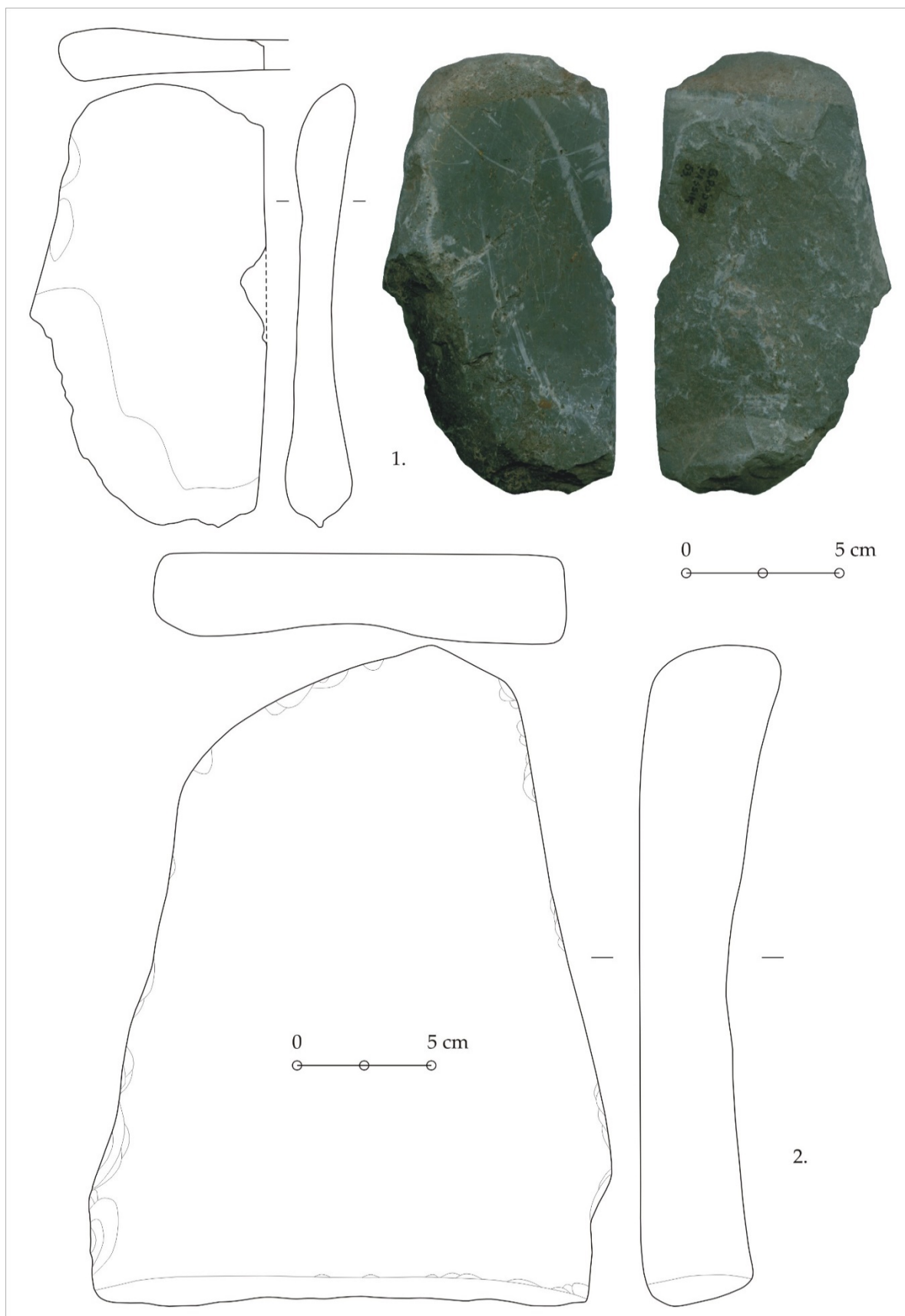

Pl. XV. Bucșani Pod. Râșnițe (detalii – 1-3) și nicovală (4). 1. nr. cat. 135; 2. nr. cat. 142; 3. nr. cat. 144; 4. nr. cat. 3.

Bucșani Pod. Grinding stones (details – 1-3) and anvil (4). 1. cat. nr. 135; 2. cat. nr. 142; 3. cat. nr. 144; 4. cat. nr. 3.

Pl. XVI. Bucșani *Pod. Râșnițe*. 1. nr. cat. 164; 2. nr. cat. 171; 3. nr. cat. 166.
Bucșani *Pod. Grinding stones*. 1. cat. nr. 164; 2. cat. nr. 171; 3. cat. nr. 166.

Pl. XVII. Bucșani Pod. Râșnițe. 1. nr. cat. 217; 2. nr. cat. 170.
Bucșani Pod. Grinding stones. 1. cat. nr. 217; 2. cat. nr. 170.